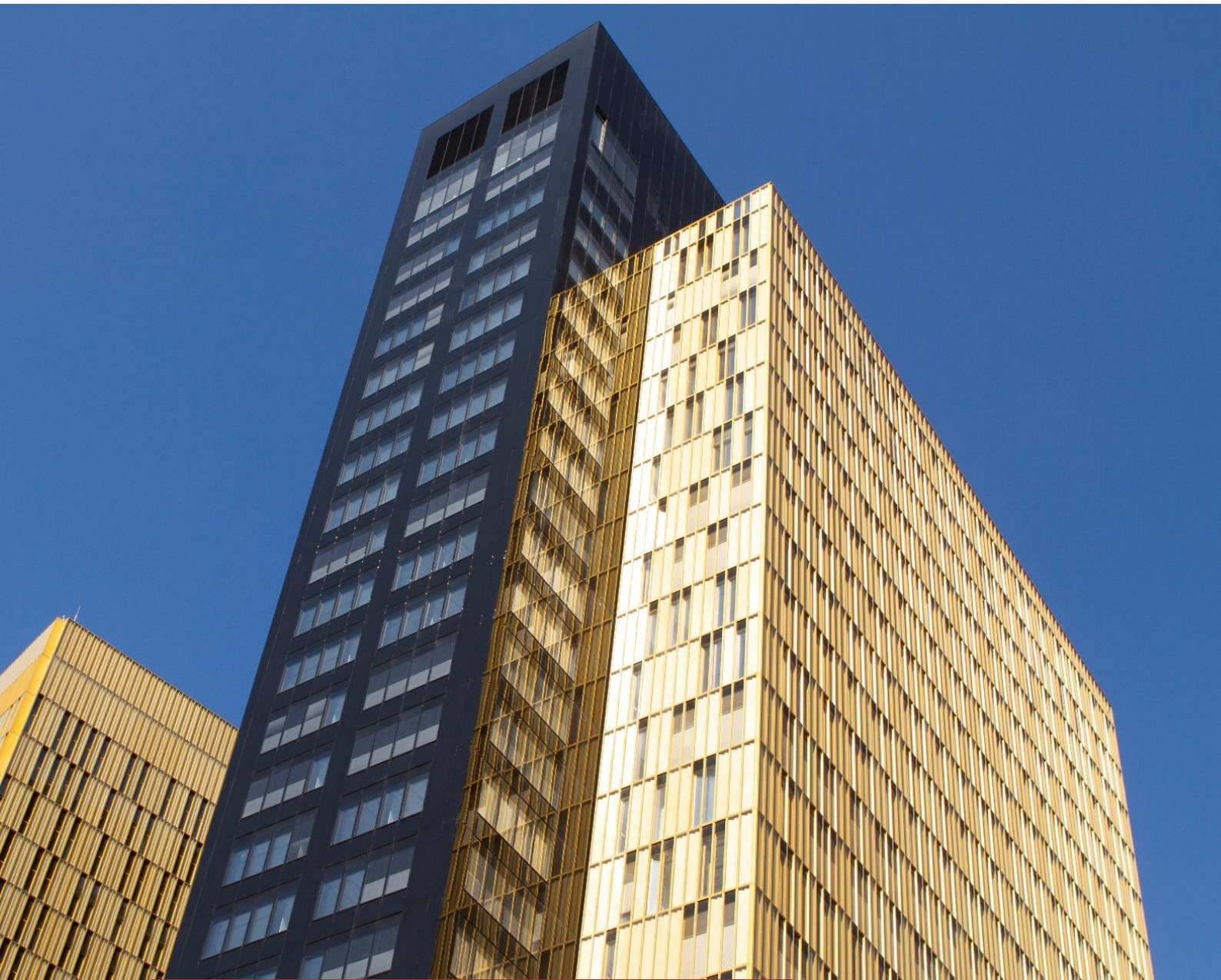

Тематичен фиш Електронна търговия и договорни задължения

Встъпление

Уредбата на електронната търговия е в същината на Директива 2000/31/ЕО¹ за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар, която съдържа правилата, определящи изискванията за установяване и информация към доставчиците на услуги на информационното общество, както и отговорността на междинните доставчици на услуги.

Електронната търговия обаче засяга редица области на икономическия живот, които не попадат в уредбата на посочената директива, например хазартните игри, въпросите, които се отнасят до споразуменията и практиките, предмет на антимонополното право, както и данъчните въпроси (вж. член 1, параграф 5 от Директивата за електронната търговия, който урежда целта и приложното ѝ поле). Освен това авторското право и сродните му права, свързаните с марките права, защитата на потребителите и защитата на личните данни попадат в областта на електронната търговия, но се уреждат от отделна група специални директиви и регламенти.

Този тематичен фиш съдържа общ преглед на съдебната практика в тази област до 30 април 2024 г. За целта основните съдебни решения в различните изброени области са разделени на две групи, едната — за аспектите, свързани с договорните задължения между страните, а другата — за правната уредба на електронната търговия.

В този фиш са подбрани решенията на Съда, които се смятат за най-важни в областта, като повечето от тях са постановени от големия състав.

¹ Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (Директива за електронната търговия) (ОВ L 178, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257).

Списък на разглежданите актове

РЕГЛАМЕНТИ

Регламент (ЕО) № 40/94 на Съвета от 20 декември 1993 година относно марката на Общността (ОВ L 11, 1994 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 146)

Регламент (ЕО) № 2790/1999 на Комисията от 22 декември 1999 година за прилагането на член 81, параграф 3 от Договора за категориите вертикални споразумения и съгласувани практики (ОВ L 336, 1999 г., стр. 21; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 66)

Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74, и поправка в ОВ L 10, 2014 г., стр. 32)

Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II) (ОВ L 199, 2007 г., стр. 40)

Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) (ОВ L 177, 2008 г., стр. 6, и поправка в ОВ L 309, 2009 г., стр. 87)

Регламент (ЕС) № 330/2010 на Комисията от 20 април 2010 година за прилагането на член 101, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз относно категориите вертикални споразумения и съгласувани практики (ОВ L 102, 2010 г., стр. 1)

Регламент (ЕС) 2015/2120 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година за определяне на мерки относно достъпа до отворен интернет и за изменение на Директива 2002/22/ЕО относно универсалната услуга и правата на потребителите във връзка с електронните съобщителни мрежи и услуги и на Регламент (ЕС) № 531/2012 относно роуминга в обществени мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза (ОВ L 310, 2015 г., стр. 1)

Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 2016 г., стр. 1, и поправка в ОВ L 127, 2018 г., стр. 2)

Регламент (ЕС) 2017/1001 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно марката на Европейския съюз (ОВ L 154, 2017 г., стр. 1, и поправки в ОВ L 415, 2020 г., стр. 89, и ОВ L, 2024/90817)

РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Регламент за изпълнение (ЕС) № 282/2011 на Съвета от 15 март 2011 година за установяване на мерки за прилагане на Директива 2006/112/ЕО относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 77, 2011 г., стр. 1, и поправка в ОВ L 178, 2022 г., стр. 61)

ДИРЕКТИВИ

Директива 84/450/ЕИО на Съвета от 10 септември 1984 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки, свързани със заблуждаваща реклама, изменена с Директива 2005/29/ЕО (ОВ L 250, 1984 г., стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 1, стр. 153)

Директива 89/104/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките (ОВ L 40, 1989 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 92)

Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273, и поправки в ОВ L 293, 2014 г., стр. 59, и ОВ L 17, 2023 г., стр. 100)

Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни (ОВ L 281, 1995 г., стр. 31; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 17, стр. 10)

Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 1997 година относно защитата на потребителя по отношение на договорите от разстояние (ОВ L 144, 1997 г., стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 4, стр. 160)

Директива 98/34/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 юни 1998 година, установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите стандарти и регламенти и правила относно услугите на информационното общество (ОВ L 204, 1998 г., стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 23, стр. 207), изменена с Директива 98/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 юли 1998 г. (ОВ L 217, 1998 г., стр. 18;

Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 23, стр. 282) (наричана по-нататък „Директива 98/34“)

Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (Директива за електронната търговия) (ОВ L 178, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257)

Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230, и поправка в ОВ L 168, 2016 г., стр. 19)

Директива 2001/83/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 ноември 2001 година за утвърждаване на кодекс на Общността относно лекарствени продукти за хуманна употреба (ОВ L 311, 2001 г., стр. 67; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 33, стр. 3), изменена с Директива 2011/62/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2011 г. (ОВ L 174, 2011 г., стр. 74)

Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 година относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации) (ОВ L 201, 2002 г., стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 36, стр. 63, и поправка в ОВ L 145, 2017 г., стр. 27), изменена с Директива 2009/136/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 г. (ОВ L 337, 2009 г., стр. 11, и поправка в ОВ L 241, 2013 г., стр. 9)

Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост (ОВ L 157, 2004 г., стр. 45; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 2, стр. 56)

Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 149, 2005 г., стр. 22; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 14, стр. 260)

Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 347, 2006 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 3, стр. 7, и поправки в ОВ L 74,

2011 г., стр. 3, ОВ L 249, 2012 г., стр. 15, ОВ L 323, 2015 г., стр. 31, и ОВ L 146, 2021 г., стр. 78)

Директива 2006/114/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година относно заблуждаващата и сравнителната реклама (ОВ L 376, 2006 г., стр. 21; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 18, стр. 229)

Директива 2006/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година за правото на отдаване под наем и в заем, както и за някои права, свързани с авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ L 376, 2006 г., стр. 28; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 3, стр. 14)

Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година относно услугите на вътрешния пазар (ОВ L 376, 2006 г., стр. 36; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 58, стр. 50)

Директива 2007/64/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2007 година относно платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 97/7/ЕО, 2002/65/ЕО, 2005/60/ЕО и 2006/48/ЕО и за отмяна на Директива 97/5/ЕО (ОВ L 319, 2007 г., стр. 1, и поправка в ОВ L 187, 2009 г., стр. 5)

Директива 2009/22/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година относно исковете за преустановяване на нарушения с цел защита на интересите на потребителите (ОВ L 110, 2009 г., стр. 30)

Директива 2009/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година относно правната закрила на компютърните програми (ОВ L 111, 2009 г., стр. 16)

Директива (ЕС) 2015/1535 на Европейския парламент и на Съвета от 9 септември 2015 година, установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите регламенти и правила относно услугите на информационното общество (ОВ L 241, 2015 г., стр. 1)

Директива (ЕС) 2019/790 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 година относно авторското право и сродните му права в цифровия единен пазар и за изменение на директиви 96/9/ЕО и 2001/29/ЕО (ОВ L 130, 2019 г., стр. 92)

РЕШЕНИЯ

Решение на Комисията от 26 юли 2000 година съгласно Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно адекватността на защитата, гарантирана от принципите на „сфера на неприкосновеност на личния живот“ и свързаните с това често задавани въпроси, публикувани от Департамента по търговия на САЩ (ОВ L 215, 2000 г., стр. 7)

Решение на Комисията от 5 февруари 2010 година относно стандартните договорни клаузи при предаването на лични данни към лицата, които ги обработват, установени в трети страни, съгласно Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 39, 2010 г., стр. 5), изменено с Решение за изпълнение (ЕС) 2016/2297 на Комисията от 16 декември 2016 г. (ОВ L 344, 2016 г., стр. 100)

Решение за изпълнение (ЕС) 2016/1250 на Комисията от 12 юли 2016 година съгласно Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно адекватността на защитата, осигурявана от Щита за личните данни в отношенията между ЕС и САЩ (ОВ L 207, 2016 г., стр. 1)

Съдържание

ВСТЪПЛЕНИЕ	3
СПИСЪК НА РАЗГЛЕЖДАНИТЕ АКТОВЕ	4
I. ДОГОВОРНИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ СТРАНИТЕ	10
1. Сключване на договора.....	10
2. Приложим закон/съдебна компетентност	14
3. Защита на потребителите.....	21
4. Защита на личните данни.....	27
5. Авторско право	60
II. ПРАВНА УРЕДБА НА ЕЛЕКТРОННАТА ТЪРГОВИЯ	74
1. Реклама.....	74
2. Отговорност на междинните доставчици	88
3. Конкурентно право	97
4. Онлайн продажба на лекарствени продукти и медицински изделия.....	104
5. Хазартни игри	110
6. Икономика на споделянето	113
7. ДДС	120

I. Договорни отношения между страните

1. Сключване на договора

Решение от 5 юли 2012 г., Content Services (C-49/11, [EU:C:2012:419](#))

Дружеството Content Services има клон в Манхайм (Германия) и предлага различни онлайн услуги на своя уебсайт, който е на немски език и е достъпен включително в Австрия. Чрез този сайт е възможно по-специално да се тегли безплатен софтуер или версии за тестване на платен софтуер. Преди да направят поръчка, интернет потребителите трябва да попълнят формуляр за регистрация и да декларират с поставянето на отметка на предвиденото място в този формуляр, че приемат общите условия за продажба и се отказват от правото си на отказ от договора.

Тази информация не се показва директно на интернет потребителите. Те обаче могат да я визуализират, кликвайки върху линк, разположен на попълваната от тях страница за сключването на посочения договор. Ако не се постави отметка на съответното място, договорът не може да бъде сключен. След това съответният интернет потребител получава по електронната поща съобщение от Content Services, в което няма информация за правото на отказ, а отново има линк за нейното показване. Oberlandesgericht Wien (Върховен регионален съд Виена, Австрия) поставя на Съда преюдициален въпрос относно тълкуването на член 5, параграф 1 от Директива 97/7/ЕО². Той пита дали търговска практика, която се състои в предоставяне на потребителя на предвидената в тази разпоредба информация само чрез хипервръзка към уебсайта на съответното предприятие, изпълнява изискванията на посочената разпоредба.

Според Съда член 5, параграф 1 от Директива 97/7/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че тази търговска практика не изпълнява изискванията на посочената разпоредба, след като тази информация нито е „предоставена“ от това предприятие, нито е „получена“ от потребителя и след като уебсайтът не може се смята за „траен носител“.

Действително, потребителят трябва да получи потвърждение на посочената информацията, без да е необходимо активно поведение от негова страна. Освен това, за да се смята за траен носител, уебсайтът трябва да гарантира на потребителя, по подобен начин като хартиения носител, притежаването на посочената в тази разпоредба информация, за да му позволи евентуално да защити правата си. За целта уебсайтът трябва да позволява на потребителя да съхранява информацията, адресирана лично до него, да гарантира липсата на промяна на нейното съдържание, както и нейната достъпност за подходящ

² Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 1997 година относно защитата на потребителя по отношение на договорите от разстояние (ОВ L 144, 1997 г., стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 4, стр. 160).

период, и да предлага на потребителя възможност за възпроизвеждането ѝ в непроменен вид.

Решение от 25 януари 2017 г., BAWAG (C-375/15, [EU:C:2017:38](#))

Банка BAWAG, която осъществява дейност на територията на Австрия, използва стандартна договорна клауза за включване на потребителите към предлаганите онлайн банкови услуги („e-banking“).

Според посочената клауза информацията и разясненията, които банката трябва да предостави или осигури на разположение на клиента, се изпращат по пощата или по електронен път в рамките на e-banking. Информацията може да се изпраща посредством система за съобщения, която е част от онлайн профилите към съответните сметки. Потребителите могат да разглеждат, възпроизвеждат и изтеглят електронните съобщения. Съобщенията, които се намират в онлайн профилите на „e-banking“ към съответните сметки, остават там, без да бъдат променяни, и не се заличават за период от време, достатъчен за информирането на тези потребители, така че са достъпни за разглеждане и могат да бъдат възпроизведени без изменение по електронен път или отпечатани на хартия. Потребителите обаче не се уведомяват по друг начин за получаването на ново електронно съобщение.

Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия) сезира Съда с преюдициално запитване по въпроса дали член 41, параграф 1 от Директива 2007/64/ЕО³ във връзка с член 36, параграф 1 от същата директива трябва да се тълкува в смисъл, че информация, предадена посредством електронна пощенска кутия, интегрирана в платформа за онлайн банкиране, е „предоставена на траен носител“.

Според Съда следва да се приеме, че някои интернет страници трябва да бъдат квалифицирани като „трайни носители“ по смисъла на член 4, точка 25 от посочената директива.

Промените в рамковия договор, предадени от доставчика на платежни услуги на ползвателя на тези услуги посредством електронна пощенска кутия, обаче могат да се считат за предоставени на траен носител само ако са изпълнени следните две условия:

- тази интернет страница позволява само на посочения ползвател да съхранява и възпроизвежда информация по такъв начин, че да има достъп до нея за подходящ период от време,

³ Директива 2007/64/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2007 година относно платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 97/7/ЕО, 2002/65/ЕО, 2005/60/ЕО и 2006/48/ЕО и за отмяна на Директива 97/5/ЕО (ОВ L 319, 2007 г., стр. 1, и поправка в ОВ L 187, 2009 г., стр. 5).

- предаването на информацията се съпътства от активно поведение на доставчика на платежни услуги за свеждане до знанието на този ползвател, че посочената информация е на разположение.

Изпращането на електронно съобщение на адреса, обичайно използван от ползвателя на тези услуги за комуникация с други лица и чието използване страните са уговорили в рамковия договор, сключен между доставчика на платежни услуги и този ползвател, също може да представлява такова действие. Същевременно така избраният адрес не може да бъде определеният за този ползвател на интернет страницата за онлайн банкиране, управлявана от доставчика на платежни услуги.

Решение от 15 септ ември 2020 г. (голям съст ав), Telenor Magyarország (C-807/18 и C-39/19, [EU:C:2020:708](#))

Установеното в Унгария дружество Telenor предлага по-специално услуги за достъп до интернет. Сред предлаганите на неговите клиенти услуги фигурират два пакета с преференциален достъп (наричани по-нататък „нулева тарифа“), които се характеризират с това, че генерираният трафик на данни от определени специфични услуги и приложения не се изважда от потреблението на заплатения от клиентите обем данни. Освен това след изчерпване на обема данни клиентите могат да продължат да използват без ограничения тези специфични приложения и услуги, докато по отношение на другите налични приложения и услуги се прилагат мерки за блокиране или забавяне на трафика.

След като открива две процедури, чиято цел е да се осъществи контрол за съответствието на посочените два пакета с Регламент 2015/2120 за определяне на мерки относно достъпа до отворен интернет⁴, унгарската служба за медии и комуникация постановява две решения, в които приема, че с двата пакета не се спазва общото задължение за еднакво и недискриминационно третиране на трафика, предвидено в член 3, параграф 3 от посочения регламент, и че Telenor трябва да прекрати тяхното предлагане.

След като посочената служба подава две жалби до Fővárosi Törvényszék (Градски съд Будапеща, Унгария), последният решава да отправи до Съда преюдициално запитване как трябва да се тълкуват и прилагат член 3, параграфи 1 и 2 от Регламент 2015/2120, които гарантират определен брой права⁵ на крайните потребители на услуги за достъп до интернет и които забраняват на доставчиците на такива услуги да сключват споразумения или да въвеждат търговски практики,

⁴ Регламент (ЕС) 2015/2120 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година за определяне на мерки относно достъпа до отворен интернет и за изменение на Директива 2002/22/ЕО относно универсалната услуга и правата на потребителите във връзка с електронните съобщителни мрежи и услуги и на Регламент (ЕС) № 531/2012 относно роуминга в обществени мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза (ОВ L 310, 2015 г., стр. 1).

⁵ Право на крайните потребители за достъп до и за използване на приложения, съдържание и услуги, но и право да доставят приложения, съдържание и услуги, както и да използват крайни устройства по свой избор.

ограничаващи упражняването на тези права, както и член 3, параграф 3, който предвижда общо задължение за еднакво и недискриминационно третиране на трафика.

В решението си от 15 септември 2020 г. Съдът, голям състав, тълкува за първи път Регламент 2015/2120, с който се утвърждава основният принцип за отворен интернет (по-известен като „мрежова неутралност“).

Що се отнася, на първо място, до тълкуването на член 3, параграф 2 от Регламент 2015/2120 във връзка с член 3, параграф 1 от този регламент, Съдът отбелязва, че втората от тези разпоредби предвижда, че правата, които тя гарантира на крайните потребители на услуги за достъп до интернет, следва да се упражняват „[ч]рез [тяхната] услуга за достъп до интернет“, а първата разпоредба въвежда изискване такава услуга да не води до ограничаване на упражняването на тези права. Освен това от член 3, параграф 2 от посочения регламент следва, че услугите на даден доставчик на достъп до интернет трябва да бъдат оценявани с оглед на това изискване от националните регулаторни органи⁶ и под контрола на компетентните национални юрисдикции, като се вземат предвид както споразуменията, сключени от този доставчик с крайните потребители, така и търговските практики, прилагани от посочения доставчик.

В този контекст Съдът, след като предоставя съвкупност от общи уточнения относно смисъла на понятията „споразумения“, „търговски практики“ и „крайни потребители“⁷, посочени в Регламент 2015/2120, приема, че сключването на споразумения, с които дадени клиенти се абонират за пакети, включващи едновременно „нулева тарифа“ и мерки за блокиране или забавяне на трафика, свързани с използването на услуги и приложения, различни от специфичните услуги и приложения, попадащи в рамките на посочената „нулева тарифа“, може да доведе по смисъла на член 3, параграф 2 от посочения регламент до ограничаване на упражняването на правата на крайните потребители на значителна част от пазара. Всъщност такива пакети могат да увеличат използването на приложения и услуги в привилегировано положение и съответно да предизвикат намаляване на използването на други налични приложения и услуги, като се имат предвид мерките, с които доставчикът на услуги за достъп до интернет прави технически по-трудно и дори невъзможно тяхното използване. Освен това, колкото е по-голям броят на клиентите, сключващи такива споразумения, толкова повече кумулативното въздействие на тези споразумения, с оглед на неговия мащаб, може да доведе до значително ограничаване на упражняването на правата на крайните потребители и дори до засягане на самата същност на тези права.

⁶ На основание член 5 от Регламент 2015/2120.

⁷ Последно посоченото понятие обхваща всички физически или юридически лица, които използват или търсят обществено достъпна електронна съобщителна услуга. Освен това посоченото понятие обхваща както физическите или юридическите лица, които използват или търсят услуги за достъп до интернет с цел достъп до съдържание, приложения и услуги, така и тези, които се основават на достъп до интернет за предоставяне на съдържание, приложения и услуги.

На второ място, що се отнася до тълкуването на член 3, параграф 3 от Регламент 2015/2120, Съдът посочва, че за да се установи несъвместимост с тази разпоредба, не се изисква оценка на въздействието на мерките за блокиране или забавяне на трафика върху упражняването на правата на крайните потребители. Всъщност в тази разпоредба не се предвижда такова изискване, за да се прецени дали е спазено посоченото в нея общо задължение за еднакво и недискриминационно третиране на трафика. Освен това Съдът е постановил, че когато мерки за забавяне или блокиране на трафика се основават не на обективно различни технически изисквания за качество на услугите на специфични категории трафик, а на търговски съображения, такива мерки следва сами по себе си да се считат за несъвместими с посочената разпоредба.

Следователно пакети като проверяването от запитващата юрисдикция по принцип могат да нарушават както член 3, параграф 2 от Регламент 2015/2120, така и параграф 3 от същия член, но с уточнението, че компетентните национални органи и юрисдикции могат да ги преценяват отначало с оглед на втората от тези разпоредби.

2. Приложим закон/съдебна компетентност

Решение от 28 юли 2016 г., Verein für Konsumenteninformation (C-191/15, [EU:C:2016:612](#))

Установеното в Люксембург предприятие Amazon EU Sàrl се занимава с електронна продажба на стоки на потребители, установени в различни държави членки. В главното производство австрийското сдружение за защита на интересите на потребителите (Verein für Konsumenteninformation) е предявило иск за преустановяване на нарушение на основание на Директива 2009/22/ЕО⁸ и твърди, че използваните от Amazon договорни клаузи противоречат на законови забрани и на добрите практики.

Сезиран от австрийското сдружение, Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия) иска да се установи дали клауза, която се съдържа в общите условия за продажба на договор, сключен по електронен път между продавач или доставчик и потребител, и съгласно която договорът се урежда от правото на държавата членка по седалището на продавача или доставчика, е неравноправна по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО⁹. Освен това той се пита дали

⁸ Директива 2009/22/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година относно исковите за преустановяване на нарушения с цел защита на интересите на потребителите (ОВ L 110, 2009 г., стр. 30).

⁹ Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273, и поправки в ОВ L 293, 2014 г., стр. 59, и ОВ L 17, 2023 г., стр. 100).

съгласно член 4, параграф 1, буква а) от Директива 95/46/ЕО¹⁰ обработването на лични данни от предприятие се урежда от правото на държавата членка, към която това предприятие насочва дейността си.

Според Съда Регламенти „Рим I“¹¹ и „Рим II“¹² трябва да се тълкуват в смисъл, че приложимото право към иск за преустановяване на нарушение трябва да се определя в съответствие с член 6, параграф 1 от Регламента „Рим II“, тъй като нарушенията на правния ред са резултат от използването на неравноправни клаузи. За сметка на това приложимото право към преценката на разглеждащата договорна клауза трябва да се определи въз основа на Регламента „Рим I“, независимо дали тази преценка се прави в рамките на производство по индивидуален или по колективен иск.

Видно обаче от член 6, параграф 2 от Регламента „Рим I“, изборът на приложимо право не засяга прилагането на императивните разпоредби, които предвижда правото на държавата по пребиваването на потребителите, чиито интереси се защитават посредством иска за преустановяване на нарушение. Сред тези разпоредби могат да бъдат такива за транспониране на Директива 93/13/ЕИО, ако гарантират по-високо равнище на защита на потребителя.

В този смисъл клауза, която не е индивидуално договорена и съгласно която правото на държавата членка по седалището на продавач или доставчик урежда сключения при електронна търговия договор с потребител, е неравноправна по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО, при положение че подвежда потребителя, като създава у него впечатлението, че само правото на тази държава е приложимо за договора, без да го информира, че той се ползва и със защитата, гарантирана му от императивните норми на правото, което би било приложимо при липсата на тази клауза.

Освен това член 4, параграф 1, буква а) от Директива 95/46/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че обработването на лични данни от предприятие за електронна търговия се урежда от правото на държавата членка, към която то насочва дейността си, ако се установи, че обработването на въпросните данни се извършва от предприятието в контекста на дейностите на намиращ се в тази държава членка обект. Следва да се прецени както степента на устойчивост на съответния обект, така и действителното упражняване на дейност във въпросната държава членка.

¹⁰ Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни (ОВ L 281, 1995 г., стр. 31; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 17, стр. 10).

¹¹ Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) (ОВ L 177, 2008 г., стр. 6, и поправка в ОВ L 309, 2009 г., стр. 87).

¹² Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II) (ОВ L 199, 2007 г., стр. 40).

Решение от 7 декември 2010 г. (голям съст. ав), Pammer и Alpenhof (C-585/08 и C-144/09, EU:C:2010:740)

Двата спора в главните производства по съединени дела Pammer и Alpenhof се отнасят до сходни въпроси. По дело Pammer потребител с местоживее в Австрия спори с установено в Германия дружество за товарни кораби по повод възстановяването на цената за пътуване. Потребителят се оплаква, че корабът и протичането на пътуването не отговарят на описанието, дадено в уебсайта на агенцията, изпълнила ролята на посредник и също установена в Германия, която предлага подобни пътувания.

Първоинстанционният австрийски съд приема, че има компетентност по делото. Въззивният съд обаче обявява, че делото не е подсъдно на австрийските съдилища. С преюдициалния си въпрос Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия) иска да установи как следва да се тълкува понятието за договор, който в цената си включва предоставянето на комбинация от пътуване и настаняване по смисъла член 15, параграф 3, за който се прилагат разпоредбите на глава II, раздел 4 от Регламент (ЕО) № 44/2001¹³. На второ място, запитващият съд иска да установи дали обстоятелството, че вниманието на австрийския потребител е било привлечено към пътуването при разглеждане на уебсайта на агенцията посредник, без резервацията за пътуването да е била направена по интернет, е достатъчно, за да може да се констатира компетентността на австрийските съдилища.

По второто дело, Alpenhof, спорят австрийско дружество, което стопанисва хотел и е със седалище в Австрия, и потребител с местоживее в Германия, по повод заплащането на сметка за хотелски услуги, договорени чрез размяна на електронни съобщения въз основа на информацията от уебсайта на дружеството ищец. Австрийските съдилища отхвърлят иска, като приемат, че спорът не им е подсъден.

Според Съда договор, който има за предмет пътуване с товарен кораб, може да представлява договор за транспорт, който включва в цената си предоставянето на комбинация от пътуване и настаняване, ако това пътуване с товарен кораб включва в цената си и настаняване, и ако обхваща срок, по-дълъг от двадесет и четири часа.

За да се определи дали за търговец, чиято дейност е представена на неговия уебсайт или на уебсайта на посредник, може да се счита, че „насочва“ дейността си към държавата членка, където потребителят има местоживее, следва да се

¹³ Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74, и поправка в ОВ L 10, 2014 г., стр. 32).

провери дали търговецът е възнамерявал да търгува с потребители с местоживееене в една или няколко държави членки.

Без списъкът им да е изчерпателен, следните обстоятелства могат да представляват показатели, позволяващи да се счита, че дейността на търговеца е насочена към държавата членка по местоживееенето на потребителя, а именно: международното естество на дейността, посочването на описание на маршрути от други държави членки до мястото, където търговецът е установен, използването на език или валута, различни от обичайно използваните в държавата членка, където търговецът е установен, с възможност за резервиране и потвърждаване на резервацията на този друг език. Обратно, достъпността на уебсайта на търговеца или на уебсайта на посредника в държавата членка, на чиято територия потребителят има местоживееене, сама по себе си не е достатъчна. Това се отнася и за посочването на електронен адрес, както и на други данни за връзка, или за употребата на език или валута, които са обичайно използваните език и/или валута в държавата членка, където търговецът е установен.

Решение от 6 септ ември 2012 г., Mühlleitner (C-190/11, [EU:C:2012:542](#))

Страни в главното производство са потребителката г-жа Daniela Mühlleitner, която е с местоживееене в Австрия, и продавачи на автомобили, установени в Хамбург, Германия, като спорът помежду им е свързан с покупката на автомобил. След като открива информация за контакти на уебсайта им, г-жа Mühlleitner се обажда на продавачите по телефона от Австрия, където впоследствие получава оферта по електронната поща. Договорът обаче е сключен при продавачите в Германия.

Първоинстанционният съд, Landesgericht Wels (Областен съд Велс, Австрия), отхвърля иска, като приема, че спорът не му е подсъден. Oberlandesgericht Linz (Върховен областен съд Линц, Австрия) потвърждава решението, като напомня, че чисто „пасивният“ уебсайт не е достатъчен, за да се приеме, че определена дейност е насочена към държавата на потребителя. Г-жа Mühlleitner подава ревизионна жалба против това решение пред Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия). Той сезира Съда с въпроса дали за прилагането на член 15, параграф 1, буква в) от Регламента „Брюксел I“¹⁴ е необходимо договорът между потребителя и търговеца да е сключен от разстояние.

Съдът решава, че член 15, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕО) № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че не изисква договорът между потребителя и търговеца да е сключен от разстояние.

¹⁴ Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74, и поправка в ОВ L 10, 2014 г., стр. 32).

На първо място, тази разпоредба не предвижда изрично като условие за прилагането ѝ договорите да са сключени от разстояние. На второ място, що се отнася до телеологическото тълкуване на въпросната разпоредба, добавянето на условие потребителските договори да са сключени от разстояние, би било в противоречие с целта, преследвана с тази разпоредба, а именно да се защити потребителят като по-слабата страна по договора. На трето място, основното условие за прилагането на член 15, параграф 1, буква в) от посочения регламент е търговската или професионалната дейност да е насочена към държавата, където потребителят има местоживееие. В това отношение както установяването на контакт от разстояние, така и резервирането на стоки или услуги от разстояние или а fortiori сключването на потребителски договор от разстояние са показатели за връзка на договора с такава дейност.

Решение от 17 окт омври 2013 г., Emrek (C-218/12, [EU:C:2013:666](#))

Г-н Emrek, който е с местоживееие в Заарбрюкен (Германия), търси да закупи автомобил и от познати научава за предприятието на г-н Sabranović. Последният има фирма за продажба на употребявани автомобили в Спишеран (Франция). Той поддържа и уебсайт, съдържащ координатите на неговото предприятие, включително френски телефонни номера и един германски мобилен телефонен номер, заедно със съответните кодове за международно избиране. Г-н Emrek обаче не научава за предприятието от уебсайта. Така в качеството си на потребител г-н Emrek сключва с г-н Sabranović в търговския му обект писмен договор за покупко-продажба на употребяван автомобил.

След това г-н Emrek предявява иск с гаранционни претенции срещу г-н Sabranović пред Amtsgericht Saarbrücken (Районен съд Заарбрюкен, Германия). Посоченият съд приема, че спорът не му е подсъден. Г-н Emrek обжалва това решение по въззивен ред пред запитващата юрисдикция, Landgericht Saarbrücken (Областен съд Заарбрюкен, Германия). Последният иска да се установи дали за прилагането на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕО) № 44/2001 е необходима причинно-следствена връзка между дейностите на търговеца, насочени към държавата членка по местоживееие на потребителя посредством интернет, и сключването на договори.

Съдът припомня, че в своето решение Pammer и Alpenhof (C-585/08 и C-144/09) е установил неизчерпателен списък с показатели, които могат да помогнат на националния съд при преценката му дали е изпълнено главното условие дейността на търговеца да е насочена към държавата членка по местоживееенето на потребителя.

Той стига до извода, че член 15, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕО) № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че не изисква наличието на причинно-следствена връзка между способа, използван за насочване на търговската или

професионалната дейност към държавата членка по местоживееенето на потребителя, а именно даден уебсайт, и сключването на договора с този потребител. Все пак съществуването на подобна причинно-следствена връзка съставлява индикатор, че сключването на договора е свързано с упражняването на такава дейност.

Решение от 21 май 2015 г., El Majdoub (C-322/14, [EU:C:2015:334](#))

Спорът по главното производство е относно продажбата на автомобил през уебсайт. Общите търговски условия, достъпни на сайта, съдържат споразумение, предоставящо компетентност на съд в държава членка. Прозорецът, съдържащ общите търговски условия, не се отваря автоматично при регистрация и конкретна продажба, а купувачът трябва да постави отметка в съответната кутийка, за да приеме посочените условия.

Landgericht Krefeld (Областен съд Крефелд, Германия) иска от Съда да установи дали действителността на клауза за предоставяне на компетентност може да бъде поставена под съмнение, когато се използва техниката на т.нар. „съгласие чрез кликване“.

На първо място, относно действително изразеното съгласие от страна на заинтересуваните лица, което е една от целите на член 23, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001, Съдът констатира, че съответният купувач, който е страна в главното производство, изрично се е съгласил с въпросните общи условия, като е направил отметка в съответната кутийка на уебсайта на продавача. На второ място, той постановява, че при граматическо тълкуване на член 23, параграф 2 от този регламент се вижда, че тази разпоредба изисква да е „възможно“ да се осигури траен запис на споразумението за предоставяне на компетентност, без значение дали купувачът действително е записал трайно текста на общите условия, преди да направи отметка в съответната кутийка, че е съгласен с тези условия, или пък след това.

В това отношение Съдът отбелязва, че целта на тази разпоредба е да приравни някои форми на електронно общуване на писмената форма, за да се опрости сключването на договори по електронен път, тъй като съответната информация се предава и когато е достъпна на екран. За да дава електронното общуване същите гаранции, по-конкретно с оглед на доказването, достатъчно е да е „възможно“ информацията да бъде запаметена и разпечатана преди сключването на договора. При това положение, след като техниката на т.нар. „съгласие чрез кликване“ прави възможно запамятаването и разпечатването на текста на общите условия преди сключването на договора, обстоятелството, че интернет страницата, съдържаща тези условия, не се отваря автоматично при регистрацията в уебсайта и при конкретната покупка, не поставя под съмнение действителността на споразумението за предоставяне на компетентност. Подобна техника на приемане

следователно съставлява общуване по електронен път по смисъла на член 23, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 44/2001.

Решение от 25 януари 2018 г., Schrems (C-498/16, [EU:C:2018:37](#))

Г-н Maximilian Schrems е частен потребител на социалната мрежа Facebook от 2008 г. Той е инициатор на публични акции срещу дружество Facebook Ireland Limited. Освен това през 2011 г. открива страница във Facebook, която регистрира и създава сам, за да информира интернет потребителите за действията си. Създал е сдружение с нестопанска цел, чиято цел е реализацията на основното право на защита на данните и осигуряването на финансова подкрепа за воденето на пилотни дела.

В рамките на спор на г-н Maximilian Schrems с Facebook Ireland Limited относно искания за установяване, за преустановяване, за информация и за предоставяне на отчетна документация на Facebook, Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия) иска да установи дали член 15 от Регламент (ЕО) № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че лице губи качеството потребител, ако след като в продължение на няколко години използва личен профил във Facebook, публикува книги, получава хонорари за лекции или управлява уебсайтове. Запитващата юрисдикция се пита също дали член 16 от посочения регламент трябва да се тълкува в смисъл, че потребител може да предяви едновременно със собствените си права по договор, сключен от него като потребител, сходни права на други потребители с местоживееене или в същата държава членка, или в друга държава членка, или в трета държава.

Съдът уточнява, че понятието „потребител“ трябва да се тълкува самостоятелно и стеснително. За да се определи дали е приложим член 15, целта на сключения между страните договор трябва да е използване на съответната стока или услуга, което не е търговско или професионално. По отношение на лице, което сключва договор с цел използване, отчасти свързано с търговската или професионалната му дейност, връзката на този договор с търговската или професионалната дейност на съответното лице е толкова слаба, че би била странична, и следователно в контекста на сделката тя би имала съвсем пренебрежимо значение.

По-нататък Съдът отбелязва, че потребителят е защитен само доколкото лично е ищец или ответник в дадено производство. Ето защо ищецът, който сам не е страна по съответния потребителски договор, не може да се ползва от подсъдността при дела по потребителски договори. Тези съображения трябва да са валидни и за потребителя, на когото са прехвърлени права на други потребители. Действително, член 16, параграф 1 обезателно предполага потребителят да е сключил договор със съответния ответник, действащ в рамките на търговската или професионалната си дейност.

Освен това цесията на вземания сама по себе си не може да има значение при определянето на компетентния съд. Оттук следва, че компетентността на съдилищата не може да бъде обоснована с концентрирането на множество права само у един ищец. Регламентът не се прилага спрямо иска на потребител, какъвто е този в разглеждания случай.

3. Защита на потребителите

Решение от 16 окт. 2008 г., Bundesverband der Verbraucherzentralen (C-298/07, [EU:C:2008:572](#))

Дружеството за автомобилно застраховане DIV предлага своите услуги изключително по интернет. На страниците на своя уебсайт то посочва пощенския си адрес, както и адреса на електронната си поща, но не и своя телефонен номер. Последният се предоставя само след сключване на застрахователен договор. За сметка на това заинтересованите от услугите на DIV лица имат възможност посредством формуляр за връзка по интернет да му поставят въпроси, отговорите на които се изпращат по електронна поща. Bundesverband der Verbraucherzentralen, германска федерация на сдруженията на потребители, обаче смята, че DIV е задължено да посочи телефонния си номер на своя уебсайт. Всъщност това било единственото средство, гарантиращо директна размяна на съобщения.

Впоследствие Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) решава да постави на Съда въпроса дали член 5, параграф 1, буква в) от Директива 2000/31/ЕО¹⁵ изисква посочването на телефонен номер.

Съдът постановява, че член 5, параграф 1, буква в) от Директива 2000/31/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че доставчикът на услуги е задължен да предоставя на получателите на услугата, още преди сключването на договор с тях, освен адреса на електронната си поща, и друга информация, позволяваща бързо установяване на контакт, както и директна и ефективна размяна на съобщения.

Тази информация не трябва задължително да е телефонен номер. Тя може да се състои в електронен формуляр за връзка, посредством който получателите на услугата могат да се обръщат по Интернет към доставчика на услуги и на който този доставчик отговаря по електронна поща, освен в хипотези, в които получател на услугата, лишен от достъп до електронната мрежа след установяването на

¹⁵ Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (ОВ L 178, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257).

контакт по електронен път с доставчика на услуги, иска от последния достъп до неелектронно средство за размяна на съобщения.

Решение от 3 септ ември 2009 г., Messner (C-489/07, [EU:C:2009:502](#))

Г-жа Messner, германска потребителка, която е закупила преносим компютър по интернет, се отказва от договора за покупко-продажба. Продавачът отказва да отстрани безплатно недостатък, появил се осем месеца след покупката. Впоследствие г-жа Messner обявява, че разваля договора за продажба и предлага да върне преносимия компютър на продавача срещу едновременното възстановяване на продажната цена. Развалянето на договора е извършено в сроковете, предвидени в Bürgerliches Gesetzbuch (германският Граждански кодекс), тъй като г-жа Messner не е получила предвидената от разпоредбите на този кодекс информация, за да започне да тече срокът за отказ. Г-жа Messner предявява иск пред Amtsgericht Lahr (Районен съд Лар, Германия) за сумата от 278 евро. Продавачът прави възражение срещу този иск, като изтъква, че г-жа Messner във всички случаи му дължи компенсаторно обезщетение за използването на посочения преносим компютър в продължение на почти осем пълни месеца.

В решението си Съдът отбелязва, че разпоредбите на член 6, параграф 1, второ изречение и параграф 2 от Директива 97/7/ЕО¹⁶ трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която предвижда по общ начин възможност за продавача да поиска от потребителя компенсаторно обезщетение за ползването на придобита по договор от разстояние стока в случая, когато последният е упражнил правото си на отказ в предвидения срок.

Всъщност, ако потребителят трябва да заплати такова компенсаторно обезщетение само поради факта че е имал възможност да ползва стоката през времето, през което тя се е намирала в негово владение, той би могъл да упражни правото си на отказ единствено ако заплати посоченото обезщетение. Подобна последица очевидно би противоречала на текста и на целта на член 6, параграф 1, второ изречение и параграф 2 от Директива 97/7/ЕО и би лишила именно потребителя от възможността да ползва свободно и без никакъв натиск срока за размисъл, който му е предоставен от тази директива.

Освен това ефикасността и ефективността на правото на отказ биха били поставени под въпрос, ако потребителят е длъжен да плати компенсаторно обезщетение само поради обстоятелството че е прегледал и изпитал стоката. Доколкото правото на отказ има именно за цел да предостави тази възможност на потребителя, няма как от факта, че същият се е възползвал от нея, да следва, че той може да упражни споменатото право само ако плати обезщетение.

¹⁶ Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 1997 година относно защитата на потребителя по отношение на договорите от разстояние (ОВ L 144, 1997 г., стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 4, стр. 160).

Тези разпоредби обаче допускат да се предвиди задължение за потребителя да плати компенсаторно обезщетение за ползването на стоката, ако същият е използвал споменатата стока по начин, несъвместим с принципите на гражданското право, като добросъвестността или неоснователното обогатяване, при условие че не се накърнява целта на посочената директива, и по-специално ефикасността и ефективността на правото на отказ, като това следва да се определи от националната юрисдикция.

Решение от 15 април 2010 г., Heinrich Heine (C-511/08, [EU:C:2010:189](#))

Предприятието за продажба по пощата Heinrich Heine предвижда в общите си условия за продажба, че потребителят поема фиксиран разход за пратка в размер на 4,95 евро. Тази сума остава в притежание на доставчика дори в случай че потребителят упражни правото си на отказ от договора. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen, германско сдружение на потребители, предявява иск срещу Heinrich Heine за преустановяване на тази практика, тъй като според сдружението в случай на отказ от договора разходите за изпращане не трябва да се възлагат на потребителя. Според Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) германското законодателство не дава изрично на купувача никакво право да му бъдат възстановявани разходи за изпращане на поръчаната стока. Тъй като обаче изпитва съмнения относно съвместимостта с Директива 97/7/ЕО¹⁷ на фактурирането на разходите за изпращане на стоките на потребителя, дори когато последният е упражнил правото си на отказ от договора, посочената юрисдикция иска тълкуване на директивата от Съда.

В решението Съдът констатира, че член 6, параграф 1, първа алинея, второ изречение и член 6, параграф 2 от Директива 97/7/ЕО трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която позволява на доставчика по договор, сключен от разстояние, да възлага разходите за изпращане на стоките върху потребителя, когато последният упражни правото си на отказ.

Действително посочените разпоредби позволяват на доставчика да възлага върху потребителя, в случай на отказ на последния, единствено преките разходи за връщане на стоките. Ако в тежест на потребителя трябва да се оставят и разходите за изпращане, подобно възлагане, което неизбежно би могло да възпре последния да упражни правото си на отказ, би влязло в противоречие със самата цел на посочения член 6.

Освен това подобно възлагане би могло да постави под въпрос равномерното разпределение на рисковете между страните по договорите, сключени от

¹⁷ Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 1997 година относно защитата на потребителя по отношение на договорите от разстояние (ОВ L 144, 1997 г., стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 4, стр. 160).

разстояние, налагайки на потребителя да понесе всички разходи във връзка с транспорта на стоките.

Решение от 6 юли 2017 г., Air Berlin (C-290/16, [EU:C:2017:523](#))

Германската авиокомпания Air Berlin предвижда в общите условия за продажба клаузата, че когато пътник анулира резервация за полет в икономична класа или не се яви за качване на такъв полет, му се удържа такса за обработка в размер на 25 евро от подлежащата на възстановяване сума. Bundesverband der Verbraucherzentralen (германски Федерален съюз на централите на потребителите) счита, че клаузата е недействителна съгласно германското право, тъй като неоправдано ощетява потребителите. Освен това за изпълнение на предвидено в закона задължение Air Berlin не може да иска отделна такса. Поради това Bundesverband предявява пред германските съдилища иск за преустановяване на нарушение срещу Air Berlin.

В рамките на същия иск Bundesverband оспорва практиките на Air Berlin при обявяването на цените на неговия уебсайт. Действително при пробна онлайн резервация през 2010 г. Bundesverband констатира, че посочените данъци и такси са много по-ниски от действително събираните от съответните летища. Според Bundesverband тази практика може да заблуди потребителя и е в противоречие с правилата относно прозрачността на цените, предвидени в Регламента на Съюза за извършване на въздухоплавателни услуги¹⁸. Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) се обръща към Съда с въпроса, от една страна, дали Регламент (ЕО) № 1008/2008 трябва да се тълкува в смисъл, че при публикуване на своите въздухоплавателни тарифи въздушните превозвачи трябва да посочат действителния размер на летищните такси и следователно не могат да ги отразяват само частично в своите въздухоплавателни тарифи, и от друга страна, дали този регламент не допуска прилагането на национална правна уредба относно общите условия за продажба, имаща правно основание в правото на Съюза, съгласно което на неявили се за полет или анулирали резервацията си потребители по тази причина не може да се начислява отделна такса за обработване.

Съдът отговаря, че член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент (ЕО) № 1008/2008 трябва да се тълкува в смисъл, че при публикуването на своите въздухоплавателни тарифи въздушните превозвачи трябва да посочват отделно дължимите от потребителите суми за данъци, летищни такси, други такси, допълнителни такси и съответни тарифи, споменати в този регламент. Освен това не могат да включват, дори и частично, тези елементи във въздухоплавателните тарифи. Член 23, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1008/2008 е насочен по-

¹⁸ Регламент (ЕО) № 1008/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 24 септември 2008 година относно общите правила за извършване на въздухоплавателни услуги в Общността (ОВ L 293, 2008 г., стр. 3).

специално към информиране за и прозрачност на цените на въздухоплавателните услуги от летище, разположено на територията на държава членка, и следователно допринася за осигуряването на защита на потребителите, които ползват посочените услуги. Освен това едно по-различно тълкуване би могло да лиши тази разпоредба от всякакво полезно действие.

Член 22, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1008/2008 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска прилагането на национална правна уредба, транспонираща Директива 93/13/ЕИО, да доведе до обявяването за нищожна на клауза, съдържаща се в общите условия за продажба, която позволява на неявилите се за полет или анулиралите резервацията си потребители да се начислява отделна предварително установена такса за обработване. В тази връзка Съдът констатира, че общите правила, защитаващи потребителите срещу неравноправни клаузи, се прилагат и за договорите за въздушен превоз.

В този смисъл Регламент (ЕИО) № 2409/92, отменен с Регламент № 1008/2008, посочва в пето съображение, че следва „свободното ценообразуване да се допълни чрез подходящи мерки за защита на интересите на потребителите и на промишлеността“.

Решение от 10 юли 2019 г., Amazon EU (C-649/17, [EU:C:2019:576](#))

Установеното в Люксембург предприятие Amazon EU Sàrl продава различни стоки онлайн. Делото в главното производство започва по предявен пред областния съд иск на германския федерален съюз на централите и сдруженията на потребителите (наричан по-нататък „Федералният съюз“) за преустановяване на практиките на Amazon във връзка с представянето на информацията на уебсайта му www.amazon.de, която позволява на потребителите да се свързват с дружеството. Посоченият съд отхвърля иска и Федералният съюз подава въззивна жалба до висшия областен съд, която обаче също е отхвърлена. Поради това Федералният съюз подава ревизионна жалба до запитващата юрисдикция, Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия).

Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 6, параграф 1, буква в) от Директива 2011/83/ЕС¹⁹.

Първо, Съдът припомня, че предвидената в тази разпоредба възможност потребителят бързо да установи контакт с търговеца и ефективно да общува с него, е от основно значение за защитата и ефективното упражняване на правата на потребителя, и по-специално на правото на отказ, реда и условията за упражняване на което са посочени в членове 9—16 от тази директива. Все пак при

¹⁹ Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 304, 2011 г., стр. 64).

тълкуването на тази разпоредба трябва да се осигури справедлив баланс между високо равнище на защита на потребителите и конкурентоспособност на предприятията, както прогласява съображение 4 от Директива 2011/83/ЕС, като същевременно се зачита свободата на търговеца да определя организацията на търговската си дейност съгласно Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

Съдът постановява, че е задача на националния съд да прецени дали — с оглед на всички обстоятелства, при които потребителят установява контакт с търговеца чрез уебсайт, и по-специално на оформлението и функционалността на този сайт — средствата за комуникация, които търговецът предоставя на разположение на потребителя, позволяват на последния бързо да установи контакт с търговеца и да общува ефективно с него в съответствие с изискванията на член 6, параграф 1, буква в) от Директива 2011/83/ЕС.

В това отношение Съдът подчертава, че едно безусловно задължение на търговеца за предоставяне на разположение на потребителя на телефонен номер при всички обстоятелства, и дори за откриване на телефонна или факс линия или за създаване на нова електронна поща, за да могат потребителите да установят контакт с търговеца, изглежда непропорционално.

Поради това Съдът постановява, че изразът „ако съществува такъв“, който се съдържа в член 6, параграф 1, буква в) от Директива 2011/83/ЕС, трябва да се тълкува в смисъл, че се отнася за случаите, когато търговецът има телефонен номер или номер на факс и не ги използва само за цели, различни от контактите с потребителите. В противен случай тази разпоредба не го задължава да информира потребителя за този телефонен номер, нито да открие телефонна или факс линия или да създаде нова електронна поща, за да могат потребителите да установяват контакт с него.

Второ, като разглежда въпроса дали при обстоятелства като тези в главното производство търговецът може да използва средства за комуникация, които не са посочени в член 6, параграф 1, буква в) от Директива 2011/83/ЕС, като например система за съобщения в реално време или за обратни телефонни обаждания, Съдът постановява, че макар тази разпоредба да задължава търговеца да предостави на разположение на потребителя средство за комуникация, което да отговаря на изискванията за пряка и ефективна комуникация, тя допуска възможността, за да изпълни тези изисквания, посоченият търговец да предостави други средства за комуникация, различни от изброените в тази разпоредба.

4. Защита на личните данни

Решение от 1 окт омври 2015 г., Weltimmo (C-230/14, [EU:C:2015:639](#))

Регистрираното в Словакия дружество Weltimmo е оператор на уебсайт за обяви за недвижими имоти на територията на Унгария. Във връзка с това то обработва личните данни на лицата, подали обявите. Последните се публикуват безплатно в продължение на един месец, като след това услугата става платена. В края на първия месец много от подалите обяви лица изпращат по електронна поща искания техните обяви да бъдат свалени от сайта, като по същия повод личните им данни бъдат заличени. Въпреки това Weltimmo не пристъпва към заличаването на тези данни, а фактурира на заинтересуваните лица цената на своите услуги. Тъй като фактурираните суми не са заплатени, Weltimmo предоставя личните данни на съответните подали обяви лица на дружества за събиране на вземания. Подалите обявите лица внасят жалба до унгарския орган за защита на данните. Той налага на Weltimmo глоба в размер на десет милиона унгарски форинта (HUF) (около 32 000 евро) за нарушение на унгарския закон, който транспонира Директива 95/46/ЕО²⁰.

При това положение Weltimmo обжалва решението на надзорния орган пред унгарските съдилища. Сезиран с касационна жалба по спора, Kúria (Върховен съд, Унгария) иска от Съда да установи дали посочената директива позволява на унгарския надзорен орган да прилага унгарския закон, приет на основание на Директивата, и да налага глобата, предвидена в този закон.

Съдът припомня, че от съображение 19 от Директива 95/46/ЕО произтича гъвкаво схващане на понятието за установяване. Следователно, за да се определи дали дадено дружество, което е администратор на данни, е установено в държава членка, различна от държавата членка или от съответната трета страна, в която е регистрирано, е необходимо да се прецени както доколко е постоянен съответният обект, така и дали действително се извършва дейност в другата държава членка. Посоченото важи особено за предприятията, които упражняват своята дейност, като предоставят услуги изключително чрез интернет.

Според Съда член 4, параграф 1, буква а) от Директива 95/46/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че допуска прилагане на законодателството относно защитата на личните данни на държава членка, различна от тази, в която е регистриран администраторът на тези данни, доколкото последният упражнява на територията на тази държава членка, посредством постоянен обект, ефективна и действителна

²⁰ Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни (ОВ L 281, 1995 г., стр. 31; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 17, стр. 10).

дейност. За разлика от това е ирелевантен въпросът какво е гражданството на лицата, засегнати от това обработване.

В хипотеза, в която надзорният орган на дадена държава членка стигне до заключението, че следва да се приложи правото не на тази, а на друга държава членка, член 28, параграфи 1, 3 и 6 от тази директива следва да се тълкува в смисъл, че този надзорен орган не може да упражнява възложените му ефективни правомощия за намеса. Следователно този орган не може на основание на правото на своята държава членка да налага санкции на администратора на данни, който не е установен на територията на държавата членка на този орган. В действителност от изискванията, произтичащи от териториалния суверенитет на съответната държава членка, от принципа на законност и от понятието за правова държава, следва, че санкционните правомощия не могат по принцип да се упражняват извън законовите рамки, в които даден административен орган има право да действа при съблюдаване на правото на неговата държава членка.

Решение от 6 окт омври 2015 г. (голям съст ав), Schrems (C-362/14, [EU:C:2015:650](#))

Г-н Maximillian Schrems, австрийски гражданин, използва Facebook от 2008 г. Ирландското дъщерно дружество на Facebook прехвърля изцяло или частично данните, предоставени от г-н Schrems на Facebook, към разположени на територията на Съединените щати сървъри, където същите се подлагат на обработка. Г-н Schrems подава жалба до ирландския надзорен орган, като счита, че с оглед на направените през 2013 г. разкрития от г-н Едуард Сноудън относно дейността на разузнавателните служби на Съединените щати (по-специално на National Security Agency или „NSA“) правото и практиките в Съединените щати не предлагат достатъчна защита срещу наблюдение, от публичните органи, на прехвърлените към тази страна данни. Ирландският орган отхвърля жалбата, по-специално поради това че в Решение 2000/520/ЕО²¹ Комисията приема, че в рамките на схемата за „сфера на неприкосновеност“ Съединените щати гарантират достатъчна степен на защита на прехвърлените лични данни.

Сезиран по делото, High Court (Висш съд, Ирландия) иска да установи дали това решение на Комисията не е пречка национален надзорен орган да проведе разследване по жалба, в която се твърди, че трета страна не гарантира достатъчна степен на защита, и при необходимост да спре спорното прехвърляне на тези данни.

Съдът отговаря, че операцията по прехвърляне на лични данни от държава членка към трета страна сама по себе си представлява обработване на лични

²¹ Решение 2000/520/ЕО на Комисията от 26 юли 2000 година съгласно Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно адекватността на защитата, гарантирана от принципите на „сфера на неприкосновеност на личния живот“ и свързаните с това често задавани въпроси, публикувани от Департамента по търговия на САЩ (OB L 215, 2000 г., стр. 7).

данни по смисъла на член 2, буква б) от Директива 95/46/ЕО²², извършвано на територията на държава членка. Следователно на националните органи се предоставя компетентността да проверяват дали прехвърлянето на лични данни от тяхната държава членка към трета страна отговаря на изискванията, поставени с Директива 95/46.

Следователно, докато решението на Комисията не бъде обявено за невалидно от Съда, който единствен е компетентен да установи невалидността на акт на Съюза, държавите членки и техните органи не могат да вземат мерки, противоречащи на въпросното решение, като например да приемат актове със задължителна сила, с които се цели да се констатира, че посочената в решението трета страна не гарантира достатъчна степен на защита. Ако надзорният орган стигне до извода, че изложените в подкрепа на искането във връзка със защитата на правата и свободите при обработването на личните данни доказателства са неубедителни и съответно го отхвърли, подалото искането лице трябва да разполага с правни средства за защита по съдебен ред, позволяващи му да оспори засягащото го решение пред националните юрисдикции. В противната хипотеза, ако органът счете за основателни твърденията за нарушения, които са изложени от лицето, подало такова искане, в съответствие с член 28, параграф 3, първа алинея, трето тире от Директива 95/46/ЕО, разглеждан във връзка по-специално с член 8, параграф 3 от Хартата, същият орган трябва да разполага с процесуална легитимация.

Член 25, параграф 6 от Директива 95/46/ЕО, разглеждан във връзка с членове 7, 8 и 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че прието въз основа на тази разпоредба решение, с което Комисията констатира, че трета страна гарантира достатъчна степен на защита, не е пречка надзорен орган на държава членка да разгледа искането на лице — отнасящо се до защита на неговите права и свободи при обработването на засягащи го лични данни, които са били прехвърлени от държава членка към тази трета страна — ако то твърди, че действащите право и практики в третата страна не гарантират достатъчна степен на защита.

Изразът „достатъчна степен на защита“, който се съдържа в член 25, параграф 6 от Директива 95/46/ЕО, трябва да се разбира в смисъл, че от съответната трета страна се изисква ефективно да гарантира, по силата на вътрешното си законодателство или на международните си споразумения, степен на защита на основните права и свободи, която по същество е равностойна на гарантираната в Съюза по силата на споменатата директива, разглеждана във връзка с Хартата.

Всъщност принципите за „сфера на неприкосновеност на личния живот“ се прилагат единствено за американски самосертифицирани организации,

²² Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни (ОВ L 281, 1995 г., стр. 31; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 17, стр. 10).

получаващи лични данни от Съюза, като не се изисква американските публични органи да спазват тези принципи. Освен това Решение 2000/520/ЕО прави възможна намесата — въз основа на изисквания, свързани с националната сигурност и с обществения интерес, или въз основа на вътрешното законодателство на САЩ — в упражняването на основните права на лицата, чиито лични данни се прехвърлят или биха могли да се прехвърлят от Съюза към САЩ, без в него да се съдържа констатация относно наличието в посочената страна на правила с етичен характер, предназначени за ограничаване на евентуалната намеса, засягаща теза права, и без да се отбелязва наличието на ефективна правна защита срещу този вид намеса.

Освен това с приемането на член 3 от Решение 2000/520/ЕО Комисията е превишила предоставените ѝ правомощия по член 25, параграф 6 от Директива 95/46/ЕО, разглеждан във връзка с Хартата, и поради това въпросният член 3 е невалиден.

Решение от 1 окт омври 2019 г., Planet49 (голям съст ав) (C-673/17, [EU:C:2019:801](#))

Planet49 е дружество, което организира промоционална игра на уебсайта www.dein-macbook.de. За да участват, интернет потребителите трябва да въведат името и адреса си на уебстраница, на която се намират полета за отбелязване. Полето, с което се разрешава инсталирането на бисквитки, е предварително отметнато.

Сезиран с жалба на германската Федерация на сдруженията на потребители, Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) изпитва съмнения относно действителността на съгласие, получено от потребителите с помощта на предварително отметнато поле, както и относно обхвата на задължението за предоставяне на информация, възложено на доставчика на услуги.

Преюдициалното запитване по същество се отнася до тълкуването на понятието за съгласие по смисъла на Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации във връзка с Директива 95/46/ЕО и във връзка с Общия регламент относно защитата на данните.

Първо, Съдът отбелязва, че член 2, буква з) от Директива 95/46/ЕО, към която препраща член 2, буква е) от Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации, дефинира съгласието като „всяко свободно изразено, конкретно и информирано указание за волята на съответното физическо лице, с което то дава израз на своето съгласие за обработка на личните данни, които се отнасят до него“. Той отбелязва, че изискването за „изразяване“ на воля от страна на съответното лице очевидно изисква положително, а не отрицателно действие. Съгласието, дадено посредством предварително отметнато поле, обаче не е свързано с положително действие от страна на потребителя на уебсайт. Освен това генезисът на член 5, параграф 3 от Директивата за правото на

неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации, която след изменението си с Директива 2009/136 предвижда, че потребителят трябва да „е дал своето съгласие“ за инсталирането на бисквитки, показва, че съгласието на потребителя вече не може да се презумира и трябва да произтича от негово положително действие. Накрая, активно съгласие вече се предвижда в Общия регламент относно защитата на данните, член 4, точка 11 от който изисква волеизявление под формата по-специално на „ясно потвърждаващо действие“, а съображение 32 от същия изрично изключва наличието на съгласие в случай на „мълчание[...], предварително отменени[...], полета или липса[...] на действие“.

Поради това Съдът постановява, че даването на съгласие не е действително, когато съхраняването на информация или достъпът до информация, която вече се съхранява на крайното оборудване на потребител на уебсайт, се позволява чрез предварително маркирано с отметка квадратче, от което потребителят трябва да премахне отметката, за да откаже съгласието си.

Второ, Съдът констатира, че член 5, параграф 3 от Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации има за цел да защити потребителя от всяка намеса в личния му живот, независимо от въпроса дали намесата е свързана или не с лични данни. От това следва, че понятието за съгласие не трябва да се тълкува по различен начин в зависимост от това дали информацията, която се съхранява или консултира на крайното оборудване на потребител на сайт в интернет, представлява или не лични данни.

Трето, Съдът отбелязва, че член 5, параграф 3 от Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации изисква потребителят да е дал съгласие след получаване на ясна и изчерпателна информация, по-специално относно целите на обработването. Ясната и изчерпателна информация трябва да позволи на потребителя лесно да определи последиците от евентуално даденото съгласие и да гарантира, че то се дава напълно съзнателно. В това отношение Съдът приема, че продължителността на функционирането на бисквитките, както и възможността трети лица да имат или не достъп до тези бисквитки, са част от ясната и изчерпателна информация, която трябва да се предостави на потребителя на уебсайт от доставчика на услуги.

Решение от 16 юли 2020 г., Facebook Ireland и Schrems (C-311/18, [EU:C:2020:559](#))

Общият регламент относно защитата на личните данни²³ (ОРЗД) постановява, че такива данни може да се предават на трета държава по принцип само ако въпросната трета държава гарантира адекватно ниво на защита на данните.

²³ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (ОВ L 119, 2016 г., стр. 1, и поправка в ОВ L 127, 2018 г., стр. 2).

Съгласно посочения регламент Комисията може да реши, че поради вътрешното си законодателство или международните ангажименти, които е поела, третата държава гарантира адекватно ниво на защита²⁴. При липса на решение относно адекватното ниво на защита подобно предаване може да се осъществи само ако износителят на личните данни, установен в Съюза, е предвидил подходящи гаранции, които могат да произтичат по-специално от стандартни договорни клаузи за защита на данните, приети от Комисията, и при условие че са налице приложими права на съответните лица и ефективни правни средства за защита²⁵.

Освен това ОРЗД определя прецизно условията, при които подобно предаване може да се осъществи при липса на решение относно адекватното ниво на защита или на подходящи гаранции²⁶.

Г-н Schrems, пребиваващ в Австрия гражданин на тази държава, е потребител на социалната мрежа Facebook от 2008 г. Както и за останалите пребиваващи на територията на Съюза потребители, личните данни на г-н Schrems изцяло или частично се предават към разположени на територията на Съединените щати сървъри на Facebook Inc., където се обработват. Г-н Schrems подава жалба пред ирландския надзорен орган, с която по същество иска да се забрани това предаване. Той твърди, че действащото право и практики в Съединените щати не предлагат достатъчна защита срещу осъществявания от публичните органи достъп до предадените на тази държава лични данни. Тази жалба е отхвърлена по-специално с мотива, че в Решение 2000/520²⁷ (т.нар. решение относно сферата на неприкосновеност на личния живот) Комисията е констатирила, че Съединените щати гарантират достатъчна степен на защита. С решение от 6 октомври 2015 г. Съдът, сезиран с преюдициално запитване от High Court (Висш съд, Ирландия), обявява това решение за невалидно (наричано по-нататък „решението Schrems I“)²⁸.

Вследствие на решение Schrems I и съответната отмяна от ирландската юрисдикция на решението, с което се отхвърля жалбата на г-н Schrems, надзорният ирландски орган приканва г-н Schrems да преформулира жалбата си предвид обявяването от Съда на Решение 2000/520 за невалидно. В преформулираната си жалба г-н Schrems твърди, че Съединените щати не предоставят достатъчна степен на защита на личните данни, предадени на тази страна. Той иска да се спре или забрани за в бъдеще предаването на неговите лични данни от Съюза на Съединените щати, което Facebook Ireland понастоящем извършва на основание стандартните клаузи за защита на данните, включени в

²⁴ Член 45 от ОРЗД.

²⁵ Член 46, параграф 1 и параграф 2, буква в) от ОРЗД.

²⁶ Член 49 от ОРЗД.

²⁷ Решение на Комисията от 26 юли 2000 година съгласно Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно адекватността на защитата, гарантирана от принципите на „сфера на неприкосновеност на личния живот“ и свързаните с това често задавани въпроси, публикувани от Департамента по търговия на САЩ (OB L 215, 2000 г., стр. 7).

²⁸ Решение на Съда от 6 октомври 2015 г., Schrems (C-362/14, [EU:C:2015:650](#)).

приложението към Решение 2010/87²⁹. Тъй като счита, че разглеждането на жалбата на г-н Schrems зависи по-специално от валидността на Решение 2010/87, ирландският надзорен орган инициира производство пред High Court (Висш съд), за да може да се отправи преюдициално запитване до Съда. След започване на производството Комисията приема Решение 2016/1250 относно адекватното ниво на защита, осигурено от Щита за личните данни в отношенията между Европейския съюз и Съединените щати³⁰ (т.нар. решение „Щит за личните данни“).

С преюдициалното запитване запитващата юрисдикция поставя на Съда въпроси относно приложимостта на ОРЗД към предаването на лични данни въз основа на стандартни клаузи за защита на данните, включени в Решение 2010/87, относно изискуемото съгласно този регламент ниво на защита и относно задълженията на надзорните органи в този контекст. Освен това High Court (Висш съд) поставя въпроса за валидността на Решение 2010/87 и Решение 2016/1250.

С решението си Съдът констатира, че при разглеждането на Решение 2010/87 с оглед на Хартата на основните права не се установяват обстоятелства, които могат да засегнат валидността на това решение. За сметка на това Съдът обявява за невалидно Решение 2016/1250.

Най-напред Съдът приема, че правото на Съюза, и по-специално ОРЗД, е приложимо при предаване на лични данни за търговски цели от икономически оператор, установен в държава членка, към друг икономически оператор, установен в трета държава, независимо че по време на предаването или след него тези данни могат да се обработват от органите на съответната трета държава за целите на обществената сигурност, отбраната и държавната сигурност. Съдът уточнява, че този вид обработване на данните от органите на трета държава не може да изключи предаването от приложното поле на Регламента.

Относно изискуемото ниво на защита в рамките на такова предаване Съдът постановява, че изискванията, предвидени за тази цел в разпоредбите на ОРЗД, свързани с подходящи гаранции, приложими права и ефективни правни средства за защита, трябва да се тълкуват в смисъл, че лицата, чиито лични данни са предадени на трета държава въз основа на стандартни клаузи за защита на данните, трябва да се ползват с ниво на защита, което да е по същество равностойно на гарантираното в Европейския съюз с този регламент, разглеждан в светлината на Хартата. В този контекст Съдът уточнява, че при оценката на това ниво на защита трябва да се вземат предвид както договорните клаузи, уговорени между администратора или обработващия лични данни, установени в

²⁹ Решение на Комисията от 5 февруари 2010 година относно стандартните договорни клаузи при предаването на лични данни към лицата, които ги обработват, установени в трети страни, съгласно Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 39, 2010 г., стр. 5), изменено с Решение за изпълнение (ЕС) 2016/2297 на Комисията от 16 декември 2016 г. (ОВ L 344, 2016 г., стр. 100).

³⁰ Решение за изпълнение (ЕС) 2016/1250 на Комисията от 12 юли 2016 година съгласно Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно адекватността на защитата, осигурявана от Щита за личните данни в отношенията между ЕС и САЩ (ОВ L 207, 2016 г., стр. 1).

Европейския съюз, и получателя на предаването, установен в съответната трета държава, така и, що се отнася до евентуалния достъп на публичните органи на тази трета държава до така предадените лични данни, релевантните елементи на нейната правна система.

Относно задълженията на националния надзорен орган в контекста на такова предаване Съдът постановява, че освен ако съществува надлежно прието от Комисията решение относно адекватното ниво на защита, надзорният орган е длъжен по-специално да спре или да забрани предаването на лични данни на трета държава, когато с оглед на всички обстоятелства във връзка с това предаване надзорният орган счита, че стандартните клаузи за защита на данните не са или не могат да бъдат спазени в тази трета държава и че защитата на предаваните данни, изисквана от правото на Съюза, не може да бъде осигурена с други средства, в случай че самият установен в Съюза администратор или обработващ лични данни не е спрял или прекратил предаването.

След това Съдът разглежда валидността на Решение 2010/87. Според Съда самият факт, че стандартните клаузи за защита на данните, съдържащи се в решението, поради договорния си характер не обвързват органите на третите държави, на които могат да се предават лични данни, не поставя под въпрос валидността на това решение. За сметка на това, уточнява Съдът, тази валидност зависи от това дали посоченото решение съдържа ефективни механизми, позволяващи на практика да се осигури спазването на изискваното от правото на Съюза ниво на защита и предаването на лични данни въз основа на такива клаузи, да бъде спряно или забранено в случай на нарушение на тези клаузи или при невъзможност за спазването им. Съдът констатира, че Решение 2010/87 въвежда подобни механизми. В това отношение Съдът по-специално подчертава, че това решение установява задължение за администратора и получателя на лични данни предварително да проверят спазването в съответната трета държава на това ниво на защита, и задължава получателя на тези данни да информира администратора за евентуалната си невъзможност да осигури съответствие с тези клаузи, като тогава последният може да спре предаването на данни и/или да прекрати сключения договор.

Накрая Съдът преценява валидността на Решение 2016/1250 с оглед на изискванията, произтичащи от ОРЗД, разглеждан във връзка с разпоредбите на Хартата, гарантиращи правото на неприкосновеност на личния и семейния живот, правото на защита на личните данни и правото на ефективна съдебна защита. В това отношение Съдът отбелязва, че това решение, подобно на Решение 2000/520, дава предимство на изискванията, свързани с националната сигурност, с обществен интерес и американското правоприлагане и по този начин допуска засягане на основните права на лицата, чиито лични данни са предадени на тази трета държава. Според Съда ограниченията на защитата на личните данни, които произтичат от вътрешноправната уредба на Съединените щати относно достъпа и

използването от американските публични органи на такива данни, предадени от Съюза на тази трета държава, и които Комисията е оценила в Решение 2016/1250, не са определени така, че да отговарят на изисквания, които да са по същество равностойни на произтичащите от принципа на пропорционалност в правото на Съюза, поради това че основаните на тези разпоредби програми за наблюдение не са ограничени до строго необходимото. Въз основа на констатациите в това решение Комисията отбелязва, че за някои програми за наблюдение изобщо не личи посочената уредба да въвежда ограничения на предвидените в нея правомощия за прилагането на тези програми, нито да установява гаранции за потенциално обхванатите от тези програми лица, които не са американски граждани. Съдът допълва, че макар да предвижда изисквания, които американските органи трябва да спазват при прилагането на съответните програми за наблюдение, подобна уредба не предоставя на засегнатите лица осъществими по съдебен ред права спрямо американските органи.

Относно изискването за съдебна защита Съдът постановява, че противно на приетото от Комисията в Решение 2016/1250, механизмът на посредничество, посочен в това решение, не предоставя правен способ за защита пред орган, който предоставя на тези лица гаранции, по същество равностойни на изискваните от правото на Съюза, по начин, който гарантира както независимостта на посредника, предвиден с този механизъм, така и съществуването на норми, оправомощаващи този посредник да приема обвързващи по отношение на разузнавателните структури на Съединените щати решения. Поради изложените съображения Съдът обявява за невалидно Решение 2016/1250.

Решение от 2 март 2021 г. (голям съст ав), Prokuratuur (Условия за достъп до данните за електронните съобщения) (C-746/18, [EU:C:2021:152](#))

Срещу Н. К. е образувано наказателно производство в Естония по обвинение за кражба, използване на банкова карта на трето лице и упражняване на насилие спрямо лица, участващи в съдебно производство. Н. К. е осъдена за тези престъпления от първоинстанционен съд на лишаване от свобода за две години. Впоследствие присъдата е потвърдена от апелативния съд.

Протоколите, на които се основава констатацията на тези престъпления, са били изготвени по-конкретно въз основа на лични данни, събрани в рамките на доставката на електронни съобщителни услуги. Riigikohus (Върховен съд, Естония), до който Н. К. подава касационна жалба, изразява съмнения в съвместимостта с

правото на Съюза³¹ на условията, при които разследващите служби са получили достъп до тези данни.

Тези съмнения се отнасят, на първо място, до въпроса дали продължителността на периода, за който разследващите служби са получили достъп до данните, е критерий, позволяващ да се прецени тежестта на създаваната от този достъп намеса по отношение на основните права на засегнатите лица. Така, когато този период е много кратък или обемът на събраните данни е много ограничен, запитващата юрисдикция се пита дали целта за борба с престъпността като цяло, а не само за борба с тежката престъпност, може да обоснове подобна намеса. На второ място, запитващата юрисдикция има съмнения относно възможността естонската прокуратура, с оглед на различните задачи, които са ѝ възложени с националната правна уредба, да се счита за „независим“ административен орган по смисъла на решение Tele2 Sverige и Watson и др.³², който може да разреши достъпа на разследващия орган до съответните данни.

С решението си, произнесено в голям състав, Съдът приема, че Директивата за личния живот и електронните комуникации, разглеждана във връзка с Хартата, не допуска национална правна уредба, позволяваща достъпа на публични органи до данни за трафик или данни за местонахождение, които могат да предоставят информация за комуникациите, извършени от ползвател на средство за електронна комуникация, или за местонахождението на използваните от него крайни устройства, и да позволят да се направят точни изводи относно неговия личен живот за целите на предотвратяването, разследването, разкриването и преследването на престъпления, без този достъп да е ограничен до производствата за борба с тежката престъпност или до предотвратяването на сериозни заплахи за обществената сигурност. Според Съда продължителността на периода, за който е поискан достъпът до тези данни, и обемът или видът на наличните данни за подобен период, нямат отражение в това отношение. Освен това Съдът счита, че същата тази директива, разглеждана във връзка с Хартата, не допуска национална правна уредба, оправомощаваща прокуратурата да разреши достъпа на публичен орган до данните за трафик и до данните за местонахождение за целите на наказателно разследване.

Що се отнася до условията, при които достъпът до запазените от доставчиците на електронни съобщителни услуги данни за трафик и данни за местонахождение може да се предостави с цел предотвратяване, разследване, разкриване и преследване на престъпления, на публични органи в изпълнение на мярка,

³¹ По-конкретно с член 15, параграф 1 от Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 година относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации) (ОВ L 201, 2002 г., стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 36, стр. 63), изменена с Директива 2009/136/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 г. (ОВ L 337, 2009 г., стр. 11) (наричана по-нататък Директивата за личния живот и електронните комуникации), във връзка с членове 7, 8 и 11 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

³² Решение от 21 декември 2016 г., Tele2 Sverige и Watson и др. (C-203/15 и C-698/15, [EU:C:2016:970](#), т. 120).

приета на основание на Директивата за личния живот и електронните комуникации³³, Съдът припомня постановеното от него в решение *La Quadrature du Net* и др.³⁴ Така тази директива позволява на държавите членки да приемат, наред с останалото, с тази цел, законодателни мерки, целящи да ограничат обхвата на предвидените в тази директива права и задължения, по-специално задължението да се гарантира поверителността на съобщенията и на данните относно трафика³⁵, само при спазване на общите принципи на правото на Съюза, сред които е принципът на пропорционалност, и на основните права, гарантирани с Хартата³⁶. Във връзка с това Директивата не допуска законодателни мерки, налагащи на доставчиците на електронни съобщителни услуги, превантивно общо и неизбирателно запазване на данни за трафик и на данни за местонахождение.

Що се отнася до целта на разглежданата правна уредба за предотвратяване, разследване, разкриване и преследване на престъпленията, в съответствие с принципа на пропорционалност Съдът счита, че единствено целите за борба с тежката престъпност или за предотвратяването на сериозни заплахи за обществената сигурност могат да обосноват достъпа на публичните органи до съвкупност от данни за трафик или данни за местонахождение, които могат да позволят да се направят точни изводи за личния живот на засегнатите лица, без други фактори, свързани с пропорционалността на подобно искане за достъп, като продължителността на периода, за който се иска достъп до подобни данни, да могат да имат за последица обосноваването на такъв достъп с целта за предотвратяване, разследване, разкриване и преследване на престъпленията въобще.

Що се отнася до правомощието, дадено на прокуратурата да разрешава достъпа на публичен орган до данните за трафика и данните за местонахождението, за да ръководи наказателно разследване, Съдът припомня, че националното право трябва да определи условията, при които доставчиците на електронни съобщителни услуги са длъжни да предоставят на компетентните национални органи достъп до данните, с които разполагат. При все това, за да изпълни изискването за пропорционалност, подобна правна уредба трябва да предвижда ясни и точни правила, които да уреждат обхвата и прилагането на разглежданата мярка и да налагат минимални изисквания, така че лицата, чиито лични данни са засегнати, да разполагат с достатъчни гаранции, позволяващи ефикасна защита на тези данни срещу рискове от злоупотреби. Тази уредба трябва да е задължителна по вътрешното право и да посочва обстоятелствата и условията, при които може да се приложи мярка за обработване на подобни данни, като по този начин гарантира ограничаването на намесата до строго необходимото.

³³ Член 15, параграф 1 от Директива 2002/58.

³⁴ Решение от 6 октомври 2020 г., *La Quadrature du Net* и др. (C-511/18, C-512/18 и C-520/18, [EU:C:2020:791](#), т. 166—169).

³⁵ Член 5, параграф 1 от Директива 2002/58.

³⁶ По-специално членове 7, 8 и 11 и член 52, параграф 1 от Хартата.

Според Съда, за да се гарантира на практика пълното спазване на тези условия, от съществено значение е достъпът на компетентните национални органи до запазените данни да се предоставя след предварителен контрол, осъществяван или от юрисдикция, или от независима административна структура, и решението на тази юрисдикция или на тази структура да се постановява след мотивирана молба на тези органи, подадена по-специално в рамките на наказателни производства за предотвратяване, разкриване или наказателно преследване на престъпления. В надлежно обосновани спешни случаи контролът трябва да бъде осъществен в кратък срок.

В това отношение Съдът уточнява, че предварителният контрол изисква, наред с останалото, юрисдикцията или административната структура, натоварена с извършването на този контрол, да разполага с всички правомощия и да представи всички необходими гаранции, за да осигури съвместяване на различните разглеждани интереси и права. Що се отнася по-специално до наказателно разследване, подобен контрол изисква тази юрисдикция или структура да е в състояние да осигури справедливо равновесие между, от една страна, интересите, свързани с нуждите на разследването в рамките на борбата с престъпността, и от друга страна, основните права на зачитане на личния живот и на защита на личните данни на лицата, чиито данни са засегнати от достъпа. Когато този контрол се извършва не от юрисдикция, а от независима административна структура, същата трябва да се ползва със статут, който ѝ позволява при упражняването на нейните функции да действа по обективен и безпристрастен начин и да бъде за тази цел защитена от всякакво външно влияние.

Според Съда от това следва, че изискването за независимост, на което трябва да отговаря органът, натоварен с упражняването на предварителния контрол, налага този орган да има качеството на трето лице по отношение на органа, който иска достъп до данните, така че първият орган да е в състояние да упражнява този контрол обективно и безпристрастно, без каквото и да било външно влияние. По-специално в наказателноправната област изискването за независимост предполага органът, на който е възложен този предварителен контрол, от една страна, да не участва в провеждането на въпросното наказателно разследване, и от друга страна, да заема неутрално положение по отношение на страните в наказателното производство. Не е така обаче за прокуратурата, която ръководи производството по разследване и евентуално представлява държавното обвинение, както естонската прокуратура. От това следва, че прокуратурата не е в състояние да осъществи горепосочения предварителен контрол.

Решения от 6 окт омври 2020 г. (голям съст ав), Privacy International (C-623/17, [EU:C:2020:790](#)), и La Quadrature du Net и др. (C-511/18, C-512/18 и C-520/18, [EU:C:2020:791](#))

През последните години Съдът се произнася с няколко решения по съхраняването на лични данни и достъпа до тях в сектора на електронните съобщения³⁷. Тази съдебна практика, произтичаща по-конкретно от решение Tele2 Sverige и Watson и др., в което Съдът в частност приема, че държавите членки не могат да налагат на доставчиците на електронни съобщителни услуги общо и неизбирателно задължение за съхраняване на данните за трафика и местонахождението, предизвиква безпокойство сред някои държави, които се опасяват, че така са лишени от необходим според тях инструмент за опазване на националната сигурност и за борба с престъпността.

Именно в този контекст Investigatory Powers Tribunal (Съд за контрол върху правомощията по разследване, Обединеното кралство) (Privacy International, C-623/17), Conseil d'État (Държавен съвет, Франция) (La Quadrature du Net и др., съединени дела C-511/18 и C-512/18) и Cour constitutionnelle (Конституционен съд, Белгия) (Ordre des barreaux francophones et germanophone и др., C-520/18) са сезирани с дела за законосъобразността на регулаторните мерки на съответните държави членки в тези области, които по-конкретно предвиждат задължение за доставчиците на електронни съобщителни услуги да предават на публичните органи или да запазват общо и неизбирателно данните за трафика и местонахождението на ползвателите.

С две решения, постановени в голям състав на 6 октомври 2020 г., Съдът най-напред приема, че Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации се прилага за национални правни уредби, които с цел опазване на националната сигурност и борбата с престъпността налагат на доставчиците на електронни съобщителни услуги задължение за обработване на лични данни, като например предаването им на публични органи или запазването им. Освен това, като потвърждава практиката си от решение Tele2 Sverige и Watson и др. относно непропорционалния характер на общото и неизбирателно

³⁷ Така в решение от 8 април 2014 г., Digital Rights Ireland и др. (C-293/12 и C-594/12, [EU:C:2014:238](#)), Съдът обявява за невалидна Директива 2006/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2006 година за запазване на данни, създадени или обработени, във връзка с предоставянето на обществено достъпни електронни съобщителни услуги или на обществени съобщителни мрежи и за изменение на Директива 2002/58/ЕО (ОВ L 105, 2006 г., стр. 54; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 53, стр. 51) с мотива, че намесата в правата на зачитане на личния живот и на защита на личните данни, признати в Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), до каквато води предвиденото в тази директива общо задължение за запазване на данни за трафик и за местонахождение, не е ограничена до строго необходимото. В решение от 21 декември 2016 г., Tele2 Sverige и Watson и др. (C-203/15 и C-698/15, [EU:C:2016:970](#)), Съдът по-нататък тълкува член 15, параграф 1 от Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 година относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации) (ОВ L 201, 2002 г., стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 36, стр. 63), изменена с Директива 2009/136/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 г. (ОВ L 337, 2009 г., стр. 11) (наричана по-нататък „Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации“). Тази разпоредба оправомощава държавите членки да приемат „законодателни мерки“, за да ограничат обхвата на определени предвидени в Директивата права и задължения по съображения за защита в частност на националната сигурност. Накрая, в решение от 2 октомври 2018 г., Ministerio Fiscal (C-207/16, [EU:C:2018:788](#)), Съдът тълкува същия член 15, параграф 1 по дело, което се отнася до достъпа на публичните органи до данните относно самоличността на ползвателите на електронни съобщителни средства.

запазване на данните за трафика и за местонахождението, Съдът внася уточнения по-специално относно обхвата на правомощията, които тази директива признава на държавите членки в областта на запазването на такива данни за посочените по-горе цели.

Най-напред Съдът разсейва повдигнатите по тези дела съмнения в приложимостта на Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации. Всъщност няколко държави членки, представили писмени становища пред Съда, изразяват обратното мнение по този въпрос. Те в частност поддържат, че тази директива не се прилага по отношение на разглежданите национални правни уредби, доколкото те са приети с цел опазване на националната сигурност, което е въпрос само от тяхната компетентност, както сочи в частност член 4, параграф 2, трето изречение ДЕС. Съдът обаче приема, че националните правни уредби, с които доставчиците на електронни съобщителни услуги са задължени за тази цел да съхраняват данни за трафика и местонахождението или да предават тези данни на националните органи по сигурността и националните разузнавателни органи, попадат в приложното поле на Директивата.

По-нататък, Съдът припомня, че Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации³⁸ не позволява изключението от принципното задължение да се гарантира поверителността на електронните комуникации и свързаните с тях данни и от забраната за съхраняване на тези данни да се превръща в правило. Това означава, че Директивата допуска държавите членки да приемат — в частност за цели на националната сигурност — законодателни мерки, с които се ограничава обхватът на предвидените в Директивата права и задължения, и конкретно на задължението да се гарантира поверителността на комуникациите и на данните за трафика³⁹, но само при спазване на общите принципи на правото на Съюза, сред които е принципът на пропорционалност, и на гарантираните с Хартата основни права⁴⁰.

В този контекст, от една страна, в решението си по дело *Privacy International* Съдът приема, че Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации, разглеждана в светлината на Хартата, не допуска национална правна уредба, която с цел опазване на националната сигурност налага на доставчиците на електронни съобщителни услуги задължение за общо и неизбирателно предаване на данните за трафика и за местонахождението на службите за сигурност и разузнавателните служби. От друга страна, по съединени дела *La Quadrature du Net* и др. и по дело *Ordre des barreaux francophones et germanophone* и др. Съдът приема, че същата директива не допуска законодателни мерки, които предвиждат задължение за доставчиците на

³⁸ Член 15, параграфи 1 и 3 от Директива 2002/58.

³⁹ Член 5, параграф 1 от Директива 2002/58.

⁴⁰ По-специално членове 7, 8 и 11 и член 52, параграф 1 от Хартата.

електронни съобщителни услуги за превантивно общо и неизбирателно запазване на данните за трафика и за местонахождението. Всъщност тези задължения за общо и неизбирателно предаване и запазване на такива данни представляват особено сериозна намеса в основните права, гарантирани от Хартата, без поведението на лицата, чиито данни са засегнати, да има връзка с целта на разглежданата правна уредба. Аналогично Съдът тълкува член 23, параграф 1 от Общия регламент относно защитата на данните⁴¹, разглеждан в светлината на Хартата, в смисъл че не допуска национална правна уредба, която задължава доставчиците на достъп до публични съобщителни услуги в интернет и доставчиците на хостингови услуги да съхраняват общо и неизбирателно в частност личните данни, свързани с тези услуги.

За сметка на това, Съдът приема, че в случаи, при които съответната държава членка е изправена пред тежка заплаха за националната сигурност, която се явява реална и настояща или предвидима, Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации, разглеждана в светлината на Хартата, допуска да се разпорежи на доставчиците на електронни съобщителни услуги да съхраняват общо и неизбирателно данни за трафика и за местонахождението. В този контекст Съдът пояснява, че решението, което съдържа подобно разпореждане за ограничен до строго необходимото период от време, трябва да подлежи на ефективен контрол от страна на съди или независима административна структура, чиито решения са скрепени със задължителна сила, за да се проверява дали е налице някой от посочените случаи и дали са спазени предвидените условия и гаранции. При същите условия Директивата допуска и автоматизирания анализ на данните, в частност на данните за трафика и за местонахождението, на всички потребители на електронни средства за комуникация.

Съдът добавя, че Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации, разглеждана в светлината на Хартата, допуска законодателни мерки, които позволяват целево съхраняване за ограничен до строго необходимото период от време на данните за трафика и за местонахождението, чийто обхват да се определя въз основа на обективни и недискриминационни признаци в зависимост от категории субекти на данни или по географски критерий. Също така Директивата допуска законодателни мерки, които предвиждат общо и неизбирателно съхраняване на IP адресите, определени за източника на дадено съобщение, стига продължителността на съхраняване да е ограничена до строго необходимото, а също допуска и законодателни мерки, които предвиждат общо и неизбирателно съхраняване на данните за самоличността на потребителите на електронни средства за комуникация, като в

⁴¹ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 2016 г., стр. 1, и поправка в ОВ L 127, 2018 г., стр. 2).

последния случай държавите членки не са длъжни да ограничават съхранението им във времето. Наред с това Директивата допуска и законодателна мярка, която позволява бързо съхраняване на данните, с които разполагат доставчиците на услуги, при положение че са налице случаи, в които възниква необходимостта тези данни да се съхранят над законовите срокове за съхраняването им за целите на разкриването на тежки престъпления или посегателства срещу националната сигурност, когато тези престъпления или посегателства вече са констатирани или може да се направи основателно предположение за наличието им.

Освен това Съдът постановява, че Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации, разглеждана в светлината на Хартата, допуска национална правна уредба, която задължава доставчиците на електронни съобщителни услуги да събират в реално време в частност данните за трафика и местонахождението, когато събирането им е ограничено така, че да се отнася само до лицата, за които има основателна причина да се предполага, че по един или друг начин участват в терористични дейности, и подлежи на предварителен контрол от страна на съд или независима административна структура, чиито решения са скрепени със задължителна сила, което да гарантира, че събирането на данните в реално време ще се разрешава само в границите на строго необходимото. В спешни случаи контролът трябва да се осъществява в кратки срокове.

Накрая, Съдът разглежда въпроса за запазването на последиците във времето на национална правна уредба, която е обявена за несъвместима с правото на Съюза. В това отношение той постановява, че националният съд не може да приложи разпоредба на националното право, която го оправомощава да ограничи във времето последиците от решението си да обяви даден акт за незаконосъобразен, когато става дума за национална правна уредба, която задължава доставчиците на електронни съобщителни услуги да съхраняват общо и неизбирателно данните за трафика и за местонахождението и която е обявена за несъвместима с Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации, разглеждана в светлината на Хартата.

При все това, за да бъде полезен на националната юрисдикция с отговора си, Съдът припомня, че при сегашното състояние на правото на Съюза единствено националното право урежда въпроса дали са допустими и как следва да се преценяват доказателствата, които са били получени чрез съхраняване на данни в противоречие с правото на Съюза, в рамките на наказателни производства спрямо лица, заподозрени в извършването на тежки престъпления. Съдът обаче уточнява, че Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации, тълкувана в светлината на принципа на ефективност, изисква националният наказателен съд в такива наказателни производства да оставя без внимание доказателствата, които са получени чрез несъвместимо с правото на Съюза общо и неизбирателно съхраняване на данните за трафика и

местонахождението, ако лицата, заподозрени в извършването на престъпни деяния, не са в състояние ефективно да изразят становище по тези доказателства.

Решение от 5 април 2022 г. (голям съст ав), Commissioner of An Garda Síochána и др. (C-140/20, [EU:C:2022:258](#))

Преюдициалното запитване по настоящото дело е отправено от Supreme Court (Върховен съд, Ирландия) в рамките на гражданско производство, образувано по инициатива на лице, осъдено на доживотен затвор за убийство, извършено в Ирландия. Въпросното лице оспорва съвместимостта с правото на Съюза на някои разпоредби от националния закон относно запазването на данните, създадени във връзка с електронни съобщения⁴². В съответствие с този закон⁴³ свързани с телефония данни за трафик и данни за местонахождение на въпросното лице са били запазени от доставчиците на електронни съобщителни услуги, като е бил предоставен достъп до тях на полицейските служби. Изразените от запитващата юрисдикция съмнения се отнасят по-специално до съвместимостта с Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации⁴⁴, разглеждана във връзка с Хартата⁴⁵, на режим на общо и неизбирателно запазване на тези данни във връзка с борбата с тежката престъпност.

В решението си, постановено от голям състав, Съдът потвърждава (уточнявайки обхвата ѝ) съдебната практика, установена с решение *La Quadrature du Net* и др., като припомня, че общото и неизбирателно запазване на свързаните с електронните съобщения данни за трафик и данни за местонахождение не е разрешено за целите на борбата с тежката престъпност и предотвратяването на сериозни заплахи за обществената сигурност. Той потвърждава и по отношение на полицейски служител съдебната практика, установена с решение *Prokuratuur* (Условия за достъп до данните за електронните съобщения)⁴⁶, по-специално що се отнася до задължението достъпът на компетентните национални органи до посочените запазени данни да се постави в зависимост от предварителен контрол, осъществяван или от юрисдикция, или от независима административна структура.

Съдът приема, на първо място, че Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации във връзка с Хартата не допуска законодателни мерки, предвиждащи общо и неизбирателно запазване на данни за трафик и данни за местонахождение като превантивна мярка за целите на борбата

⁴² Communications (Retention of Data) Act 2011 (Закон за съобщенията (запазване на данни) от 2011 г.). Този закон е приет, за да се транспонира в ирландския правен ред Директива 2006/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2006 година за запазване на данни, създадени или обработени, във връзка с предоставянето на обществено достъпни електронни съобщителни услуги или на обществени съобщителни мрежи и за изменение на Директива 2002/58/ЕО (ОВ L 105, 2006 г., стр. 54; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 53, стр. 51).

⁴³ На основания, различни от свързаните със защита на националната сигурност, законът разрешава превантивно, общо и неизбирателно запазване на данните за трафик и на данните за местонахождение на всички абонати за срок от две години.

⁴⁴ По-конкретно член 15, параграф 1 от Директива 2002/58.

⁴⁵ По-специално членове 7, 8, 11 и член 52, параграф 1 от Хартата.

⁴⁶ Решение от 2 март 2021 г., *Prokuratuur* (Условия за достъп до данните за електронните съобщения) (C-746/18, [EUC:2021:152](#)).

с тежката престъпност и предотвратяването на сериозни заплахи за обществената сигурност. Всъщност, като се имат предвид, от една страна, възпиращото въздействие върху упражняването на основните права⁴⁷, което може да има това запазване, и от друга страна, сериозността на намеренията, до която то води, такова запазване трябва да бъде изключение, а не правило в установената с тази директива система, така че тези данни да не могат да бъдат предмет на системно и продължително запазване.

Престъпността, дори особено тежка, не може да се приравни на заплаха за националната сигурност, доколкото подобно приравняване би могло да въведе междинна категория между националната сигурност и обществената сигурност, така че към обществената сигурност да се приложат изискванията, които са свързани с националната сигурност.

За сметка на това Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации във връзка с Хартата допуска законодателни мерки, предвиждащи за целите на борбата с тежката престъпност и предотвратяването на сериозни заплахи за обществената сигурност целево запазване на данни за трафик и на данни за местонахождение, което е ограничено въз основа на обективни и недискриминационни критерии в зависимост от категории засегнати лица или посредством географски критерий, за ограничен до строго необходимото период от време, който може да бъде удължен. Съдът добавя, че такава мярка за запазване, насочена към места или инфраструктури, редовно посещавани от много голям брой хора, или към стратегически места като летища, гари, морски пристанища или зони за събиране на пътни такси, би могла да позволи на компетентните органи да получат информация относно присъствието на тези места или в тези географски зони на лицата, използващи там електронно съобщително средство, и да направят изводи — за целите на борбата с тежката престъпност — относно присъствието им и дейността им на тези места или в тези географски зони. Във всеки случай евентуалното наличие на трудности точно да се определят случаите и условията, при които следва да се извършва целево запазване, не оправдава държавите членки да предвиждат общо и неизбирателно запазване на данните за трафик и на данните за местонахождение.

Посочената директива, разглеждана във връзка с Хартата, допуска и законодателни мерки, които за същите цели предвиждат общо и неизбирателно запазване на IP адреси, дадени на източника на свързване с интернет, за ограничен до строго необходимото период от време, както и на данни относно самоличността на ползвателите на електронни съобщителни средства. Що се отнася до последния аспект, Съдът по-специално уточнява, че нито Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации, нито друг акт от правото на Съюза са пречка за приемането на национална правна

⁴⁷ Закрепени в членове 7—11 от Хартата.

уредба, която се отнася до борбата с тежката престъпност и по силата на която придобиването на електронно съобщително средство (като предплатена SIM карта) зависи от проверката на официални документи, удостоверяващи самоличността на купувача, и от регистрацията от продавача на получената по този начин информация, като продавачът е длъжен при необходимост да даде достъп до тази информация на компетентните национални органи.

Не е различно положението и по отношение на законодателните мерки, които, също за целите на борбата с тежката престъпност и предотвратяването на сериозни заплахи за обществената сигурност, предвиждат да се разпорежи на доставчиците на електронни съобщителни услуги посредством решение на компетентния орган, подлежащо на ефективен съдебен контрол, да извършват за определен период бързо запазване („quick freeze“) на данните за трафик и на данните за местонахождение, с които разполагат тези доставчици на услуги. Всъщност такова запазване може да бъде обосновано единствено с борбата с тежката престъпност и а fortiori с опазването на националната сигурност, стига при тази мярка и при достъпа до така запазените данни да се спазват границите на строго необходимото. Съдът припомня, че подобна мярка за бързо запазване може да бъде приложена и за данните за трафик и данните за местонахождение, свързани с лица, различни от тези, за които има подозрения, че са подготвили или извършили тежко престъпление или посегателство срещу националната сигурност, ако тези данни въз основа на обективни и недискриминационни критерии могат да допринесат за разкриването на такова престъпление или посегателство срещу националната сигурност, като например данните на пострадалото от него лице, както и данните на неговото социално или професионално обкръжение.

След това обаче Съдът посочва, че всички горепосочени законодателни мерки трябва да гарантират с ясни и точни правила, че запазването на разглежданите данни е подчинено на спазването на съответните материални и процесуални условия и че засегнатите лица разполагат с ефективни гаранции срещу рисковете от злоупотреби. Различните мерки за запазване на данни за трафик и на данни за местонахождение могат да се приложат съвместно според избора на националния законодател и при спазване на границите на строго необходимото.

Освен това Съдът уточнява, че предоставянето на достъп за целите на борбата с тежката престъпност до такива данни, които са били запазени общо и неизбирателно за целите на справянето със сериозна заплаха за националната сигурност, би засегнало йерархията на целите от общ интерес, които могат да обосноват мярка, приета въз основа на Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации⁴⁸. Всъщност

⁴⁸ Тази йерархия е установена в практиката на Съда, и по-специално в решение от 6 октомври 2020 г., *La Quadrature du Net* и др. (C-511/18, C-512/18 и C-520/18, [EU:C:2020:791](#), т. 135 и 136). В тази йерархия борбата с тежката престъпност е от по-малко значение, отколкото опазването на националната сигурност.

това би позволило достъпът да може да се обоснове от цел с по-малко значение от целта, обосновала запазването, а именно опазването на националната сигурност, като така би могла да се лиши от всякакво полезно действие забраната за общо и неизбирателно запазване за целите на борбата с тежката престъпност.

На второ място, Съдът постановява, че Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации, разглеждана във връзка с Хартата, не допуска национална правна уредба, по силата на която централизираното обработване на исканията за достъп до запазени от доставчиците на електронни съобщителни услуги данни, отправени от полицията при разследването и преследването на тежки престъпления, се извършва от полицейски служител, дори последният да е подпомаган от звено в рамките на полицията, което се ползва с определена самостоятелност при упражняването на функциите си и чиито решения подлежат на последващ съдебен контрол.

Всъщност, от една страна, такъв служител не отговаря на изискванията за независимост и безпристрастност, които съществуват за административен орган, осъществяващ предварителен контрол спрямо отправените от компетентните национални органи искания за достъп до данни, доколкото той няма качеството на трето лице по отношение на тези органи. От друга страна, макар решението на такъв служител да подлежи на последващ съдебен контрол, този контрол не може да замести независим контрол, който, освен в надлежно обосновани спешни случаи, е предварителен.

На трето и последно място, Съдът потвърждава практиката си, съгласно която правото на Съюза не допуска национална юрисдикция да ограничи действието във времето на възложено ѝ по силата на националното право обявяване на невалидност на национална правна уредба, която налага на доставчиците на електронни съобщителни услуги задължение за общо и неизбирателно запазване на данни за трафик и на данни за местонахождение, поради несъвместимостта на тази правна уредба с Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации. Все пак Съдът припомня, че в съответствие с принципа на процесуална автономия на държавите членки допустимостта на доказателствата, получени чрез такова запазване, зависи от националното право, стига да са спазени по-специално принципите на равностойност и ефективност.

Решение от 20 септ ември 2022 г. (голям съст ав), SpaceNet и Telekom Deutschland (C-793/19 и C-794/19, [EU:C:2022:702](#))

По тези съединени дела са отправени две преюдициални запитвания от Bundesverwaltungsgericht (Федерален административен съд, Германия), сезиран от Федерална република Германия с ревизионни жалби срещу две съдебни решения, с които са уважени жалбите на две дружества, SpaceNet AG (дело C-793/19) и Telekom Deutschland GmbH (дело C-794/19), предоставящи услуги за достъп до

интернет. С жалбите си тези дружества оспорват задължението, предвидено в германската правна уредба⁴⁹, за съхраняване на далекосъобщителни данни за трафик и данни за местонахождение на техните клиенти.

Запитващата юрисдикция има съмнения по-специално по отношение на съвместимостта с Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации⁵⁰ във връзка с Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“)⁵¹ и с член 4, параграф 2 ДЕС на национална правна уредба, която възлага на доставчиците на обществено достъпни електронни съобщителни услуги по-специално с оглед на целите за преследване на тежки престъпления или предотвратяването на конкретна заплаха за националната сигурност, задължение за общо и неизбирателно съхраняване на основната част от данните за трафик и данните за местонахождение на ползвателите на тези услуги, като предвижда срок за съхраняване от няколко седмици и правила, с които да се гарантира ефективната защита на съхранените данни срещу рискове от злоупотреба, както и срещу всякакъв неправомерен достъп до тях.

С решението си Съдът, заседаващ в голям състав, потвърждава съдебната практика, установена с решение *La Quadrature du Net* и др. и по-неотдавна с решение *Commissioner of An Garda Síochána* и др.⁵², като същевременно уточнява обхвата ѝ. Той по-специално припомня, че не е разрешено общото и неизбирателно съхраняване на далекосъобщителни данни за трафик и данни за местонахождение като превантивна мярка за целите на борбата с тежката престъпност и предотвратяването на сериозните заплахи за обществената сигурност.

Съдът най-напред потвърждава приложимостта на Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации за разглежданата национална правна уредба, след това прави дидактически преглед на изведените в практиката му принципи и накрая анализира подробно характеристиките на разглежданата национална правна уредба, изтъкнати от запитващата юрисдикция.

Най-напред, що се отнася до обхвата на съхранените данни, Съдът отбелязва, че предвиденото в разглежданата национална правна уредба задължение за съхраняване обхваща голяма съвкупност от данни за трафик и данни за местонахождение и засяга почти цялото население, без съответните лица да се намират, дори непряко, в положение да бъдат изложени на наказателно преследване. Той посочва също така, че тази уредба предвижда задължение за

⁴⁹ Член 113а, параграф 1 във връзка с член 113b от *Telekommunikationsgesetz* (Закон за далекосъобщенията) от 22 юни 2004 г. (BGBl. 2004 I, стр. 1190), в редакцията му, приложима към спора в главното производство.

⁵⁰ По-конкретно член 15, параграф 1 от Директива 2002/58.

⁵¹ Членове 6—8, 11 и член 52, параграф 1 от Хартата.

⁵² Решение от 5 април 2022 г., *Commissioner of An Garda Síochána* и др. (C-140/20, [EU:C:2022:258](#)).

общо и неизбирателно съхраняване на основната част от данните за трафик и данните за местонахождение без основание и без оглед на лицето, периода или географското място, като обхватът на тези данни съответства по същество на този на данните, съхранявани в случаите, по които е постановено решение La Quadrature du net и др. Ето защо с оглед на тази съдебна практика Съдът приема, че задължение за съхраняване на данните като разглежданото в случая не може да се счита за целево съхраняване на данните.

На следващо място, що се отнася до срока на съхраняване на данните, Съдът припомня, че от Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации⁵³ следва, че срокът на съхраняване, предвиден в национална мярка, с която се възлага задължение за общо и неизбирателно съхраняване, несъмнено е един от релевантните фактори, за да се определи дали правото на Съюза допуска такава мярка, доколкото в посочената директива се изисква срокът да бъде „ограничен“. При все това тежестта на намесата произтича от риска съхранените данни в тяхната съвкупност, по-конкретно предвид техния брой и разнообразие, да позволяват да се изведат много точни заключения за личния живот на лицето или лицата, чиито данни са били съхранени, и по-специално да предоставят средства да се установи профилът на съответното лице или лица — информация, която с оглед на правото на зачитане на личния живот е също толкова чувствителна, колкото и самото съдържание на съобщенията. Следователно съхраняването на данни за трафик или данни за местонахождение при всички положения е сериозно, независимо от срока на съхраняване, от обема или вида на съхранените данни, когато от съвкупността от съхранени данни могат да се направят такива заключения⁵⁴.

На последно място, що се отнася до гаранциите за защита на съхранените данни срещу риска от злоупотреба или срещу всякакъв неправилен достъп, Съдът отбелязва, като се основава на предходната съдебна практика, че съхраняването на данни и достъпът до тях представляват отделни видове намеса в основните права на съответните лица, които изискват различна обосновка. От това следва, че национална правна уредба, която осигурява пълното зачитане на условията, произтичащи от съдебната практика в областта на достъпа до съхранените данни, по естеството си не може нито да ограничи, нито да отстрани тежката намеса в правата на съответните лица, произтичаща от общото съхраняване на тези данни.

Освен това, за да отговори на представени пред него доводи, Съдът отбелязва, на първо място, че заплахата за националната сигурност трябва да бъде действителна и настояща или поне предвидима, което предполага настъпването на достатъчно конкретни обстоятелства, за да може да се обоснове общо и неизбирателно съхраняване на данни за трафик и на данни за местонахождение

⁵³ По-конкретно от член 15, параграф 1, второ изречение от Директива 2002/58.

⁵⁴ Що се отнася до достъпа до такива данни, вж. решение от 2 март 2021 г., Prokuratuur (Условия за достъп до данните за електронните съобщения) (C-746/18, [EU:C:2021:152](#), т. 39).

през ограничен период от време. Следователно такава заплаха се различава — по своето естество, тежест и специфика на свързаните с нея обстоятелства — от общия и постоянен риск от тежки престъпления или от възникване на напрежение или смущения на обществената сигурност, дори ако те са сериозни. Така престъпността, дори особено тежка, не може да се приравни на заплаха за националната сигурност.

Той посочва, на второ място, че предоставянето на достъп за целите на борбата с тежката престъпност до данни за трафик и до данни за местонахождение, които са били съхранени общо и неизбирателно с оглед на справянето със сериозна заплаха за националната сигурност, не би съответствало на йерархията на целите от общ интерес, които могат да обосноват мярка, приета на основание на Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации⁵⁵. Всъщност това би означавало да се позволи достъпът да бъде обоснован с цел, която е от по-малко значение от целта, обосновала съхраняването, а именно опазването на националната сигурност, като в такъв случай има опасност да бъде лишена от всякакво полезно действие забраната за общо и неизбирателно съхраняване за целите на борбата с тежката престъпност.

Съдът заключава, като потвърждава предходната си практика, че Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации във връзка с Хартата не допуска национални законодателни мерки, предвиждащи общо и неизбирателно съхраняване на данни за трафик и на данни за местонахождение като превантивна мярка за целите на борбата с тежката престъпност и предотвратяването на сериозните заплахи за обществената сигурност.

За сметка на това тя допуска национални законодателни мерки, позволяващи за целите на опазването на националната сигурност да се разпорежи на доставчиците на електронни съобщителни услуги да извършват общо и неизбирателно съхраняване на данни за трафик и на данни за местонахождение в положения, при които съответната държава членка е изправена пред сериозна заплаха за националната сигурност, която е действителна и настояща или предвидима. В това отношение Съдът уточнява, че съдържащото това разпореждане решение трябва да подлежи на ефективен контрол от съд или от независима административна структура, чието решение има обвързващо действие, за да се провери за наличието на едно от тези положения, както и за спазването на условията и гаранциите, които трябва да бъдат предвидени, и посоченото разпореждане може да бъде издадено само за ограничен до строго необходимото период от време, който може да бъде удължен, ако заплахата продължи да съществува.

⁵⁵ Тази йерархия е установена в практиката на Съда, и по-специално в решение *La Quadrature du Net* и др., точки 135 и 136. В тази йерархия борбата с тежката престъпност е от по-малко значение, отколкото опазването на националната сигурност.

Тази директива във връзка с Хартата допуска и национални законодателни мерки, предвиждащи за целите на опазването на националната сигурност, борбата с тежката престъпност и предотвратяването на сериозни заплахи за обществената сигурност целево съхраняване на данни за трафик и на данни за местонахождение, което да е ограничено въз основа на обективни и недискриминационни критерии в зависимост от категории засегнати лица или посредством географски критерий, за ограничен до строго необходимото период от време, който може да бъде удължен.

Същото важи и за националните законодателни мерки, предвиждащи за целите на опазването на националната сигурност, борбата с тежката престъпност и предотвратяването на сериозни заплахи за обществената сигурност общо и неизбирателно съхраняване на IP адреси, дадени на източника на свързване с интернет, за ограничен до строго необходимото период от време, както и на данни относно самоличността на ползвателите на електронни съобщителни средства, чието съхраняване безспорно може да допринесе за борбата с тежката престъпност, доколкото тези данни позволяват да се идентифицират лицата, използвали такива средства в контекста на подготвянето или извършването на тежко престъпление.

Това се отнася и до националните законодателни мерки, позволяващи, за целите на борбата с тежката престъпност и а fortiori, за опазване на националната сигурност, да се разпорежи на доставчиците на електронни съобщителни услуги посредством решение на компетентния орган, подлежащо на ефективен съдебен контрол, да извършват за определен период бързо запазване на данните за трафик и на данните за местонахождение, с които разполагат тези доставчици на услуги.

Съдът обаче отбелязва, че всички посочени по-горе мерки трябва да гарантират с ясни и точни правила, че съхраняването на разглежданите данни е подчинено на спазването на съответните материални и процесуални условия и че засегнатите лица разполагат с ефективни гаранции срещу рисковете от злоупотреби. Тези различни мерки могат да се приложат съвместно според избора на националния законодател и при спазване на границите на строго необходимото.

Решение от 15 юни 2021 г. (голям съст ав), Facebook Ireland и др. (C-645/19, [EU:C:2021:483](#))

На 11 септември 2015 г. председателят на Commission belge de la protection de la vie privée (Белгийска комисия за защита на личния живот, наричана по-нататък „CPVP“) сезира Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (Първоинстанционен нидерландскоезичен съд, Брюксел, Белгия) с иск за преустановяване на нарушение срещу Facebook Ireland, Facebook Inc. и Facebook Belgium с предмет да се прекратят нарушенията на законодателството за защитата

на данните, за които се твърди, че са извършени от Facebook. Тези нарушения се състоят по-специално в събирането и използването на информация за поведението при сърфиране на белгийските интернет потребители, които притежават или не профил във Facebook, посредством различни технологии като бисквитките, социалните модули⁵⁶ или пикселите.

На 16 февруари 2018 г. този съд се обявява за компетентен да се произнесе по иска, а по същество постановява, че социалната мрежа Facebook не е информирала в достатъчна степен белгийските интернет потребители за събирането и използването на съответната информация. От друга страна, даденото от интернет потребителите съгласие за събирането и обработването на посочената информация е прието за невалидно.

На 2 март 2018 г. Facebook Ireland, Facebook Inc. и Facebook Belgium обжалват това решение пред Hof van beroep te Brussel (Апелативен съд Брюксел, Белгия) — запитващата юрисдикция по настоящото дело. Пред тази юрисдикция Autorité belge de protection des données (Белгийски орган за защита на личните данни, наричан по-нататък „APD“) действа като правоприемник на председателя на CPVP. Запитващата юрисдикция приема, че е компетентна да се произнесе само по въззивната жалба на Facebook Belgium.

Запитващата юрисдикция изпитва съмнения относно последиците от прилагането на механизма за „обслужване на едно гише“, предвиден в Регламента относно защитата на данните⁵⁷, за компетентността на APD, и по-специално поставя въпроса дали за фактите, настъпили след влизането в сила на ОРЗД на 25 май 2018 г., APD може да предяви иск срещу Facebook Belgium, след като Facebook Ireland е идентифицирано като администратор на съответните данни. Всъщност след тази дата, и по-специално в приложение на предвидения в ОРЗД принцип за „обслужване на едно гише“, единствено Ирландският комисар за защита на личните данни бил компетентен да предяви иск за преустановяване на нарушение под надзора на ирландските юрисдикции.

В решението си, постановено от голям състав, Съдът уточнява правомощията на националните надзорни органи в рамките на ОРЗД. Така той по-специално приема, че при определени условия този регламент допуска надзорен орган на държава членка да упражнява правомощието си да довежда твърдените нарушения на ОРЗД до знанието на юрисдикция на тази държава и да предяви иск

⁵⁶ Например бутоните „харесвам“ или „споделяне“.

⁵⁷ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 2016 г., стр. 1, и поправка в ОВ L 127, 2018 г., стр. 2, наричан по-нататък „ОРЗД“). Съгласно член 56, параграф 1 от ОРЗД: „Без да се засяга член 55, надзорният орган на основното място на установяване или на единственото място на установяване на администратора или обработващия лични данни е компетентен да действа като водещ надзорен орган за трансграничното обработване, извършвано от посочения администратор или обработващ лични данни“.

за преустановяване на нарушение във връзка с трансгранично обработване на данни⁵⁸, при положение че не е водещият орган във връзка с това обработване.

На първо място, Съдът уточнява условията, при които национален надзорен орган, който няма качеството на водещ орган, що се отнася до трансгранично третиране, трябва да упражни правомощието си да довежда твърдените нарушения на ОРЗД до знанието на юрисдикция на държава членка и по целесъобразност да инициира съдебно производство, за да осигури прилагането на този регламент. Така, от една страна, ОРЗД трябва да предостави на този надзорен орган компетентност да приеме решение, в което се установява нарушение на предвидените в този регламент правила, и от друга страна, това правомощие трябва да се упражнява при спазване на процедурите за сътрудничество и съгласуваност, предвидени в този регламент⁵⁹.

Всъщност при трансграничното обработване ОРЗД предвижда механизма за „обслужване на едно гише“⁶⁰, който се основава на разпределянето на правомощията между „водещ надзорен орган“ и съответните други национални надзорни органи. Този механизъм изисква тясно, лоялно и ефективно сътрудничество между тези органи, за да се осигури последователна и еднородна защита на правилата относно защитата на личните данни и по този начин да се запази полезното му действие. ОРЗД установява за тази цел принципната компетентност на водещия надзорен орган да приеме решение, в което се установява, че трансгранично обработване нарушава предвидените в този регламент правила⁶¹, докато компетентността на другите национални надзорни органи да приемат подобно решение, дори временно, представлява изключение⁶². При упражняването на правомощията си обаче водещият надзорен орган не може да се освободи от задължителен диалог, както и от лоялно и ефективно сътрудничество със съответните други надзорни органи. Поради това в рамките на това сътрудничество водещият надзорен орган не може да пренебрегне становищата на другите засегнати надзорни органи, като всяко относимо и обосновано възражение, изразено от някой от тези органи, води до блокиране, поне временно, на приемането на проекторешението на водещия надзорен орган.

От друга страна, според Съда обстоятелството, че надзорен орган на държава членка, който не е водещият надзорен орган, що се отнася до трансгранично обработване на данни, може да упражни правомощието да довежда твърдените нарушения на ОРЗД до знанието на юрисдикция на тази държава и да инициира съдебни производства само при спазване на правилата за разпределяне на правомощията за вземане на решения между водещия надзорен орган и другите

⁵⁸ По смисъла на член 4, точка 23 от ОРЗД.

⁵⁹ Предвидени в членове 56 и 60 от ОРЗД.

⁶⁰ Член 56, параграф 1 от ОРЗД.

⁶¹ Член 60, параграф 7 от ОРЗД.

⁶² Член 56, параграф 2 и член 66 от ОРЗД установява изключенията от принципа, че водещият надзорен орган е компетентен да взема решения.

надзорни органи⁶³, съответства на членове 7, 8 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, които гарантират на засегнатото лице съответно правото на защита на личните му данни и правото на ефективни правни средства за защита.

На второ място, Съдът приема, че в случай на трансгранично обработване на данни упражняването на правомощието на надзорен орган на държава членка, различен от водещия надзорен орган, да инициира съдебно производство⁶⁴, не изисква администраторът или обработващият лични данни, що се отнася до трансграничното обработване на лични данни, което е предмет на това съдебно производство, да разполага с основно място на установяване или с друго място на установяване на територията на тази държава членка. Упражняването на това правомощие обаче трябва да попада в териториалния обхват на ОРЗД⁶⁵, което предполага администраторът или обработващият лични данни за трансграничното обработване да разполага с място на установяване на територията на Съюза.

На трето място, Съдът постановява, че в случай на трансгранично обработване на данни правомощието на надзорен орган на държава членка, различен от водещия надзорен орган, да довежда всички твърдени нарушения на ОРЗД до знанието на юрисдикция на тази държава и по целесъобразност да инициира съдебни производства, може да бъде упражнено както по отношение на основното място на установяване на администратора, което се намира в държавата членка на този орган, така и по отношение на друго място на установяване на този администратор, доколкото предметът на съдебното производство е обработване на данни в контекста на дейностите на това място на установяване и доколкото въпросният орган е компетентен да упражни това правомощие.

Съдът обаче уточнява, че упражняването на това правомощие предполага ОРЗД да е приложим. Тъй като в случая дейностите на намиращото се в Белгия място на установяване на групата Facebook са неразривно свързани с обработването на разглежданите в главното производство лични данни, чийто администратор е Facebook Ireland, що се отнася до територията на Съюза, това обработване се извършва „в контекста на дейностите на дадено място на установяване на администратора“ и следователно попада в обхвата на ОРЗД.

На четвърто място, Съдът постановява, че когато надзорен орган на държава членка, който не е „водещият надзорен орган“, е предявил иск с предмет трансгранично обработване на лични данни преди датата на влизане в сила на ОРЗД, по силата на правото на Съюза този иск може да бъде поддържан на

⁶³ Предвидени в членове 55 и 56 във връзка с член 60 от ОРЗД.

⁶⁴ По силата на член 58, параграф 5 от ОРЗД.

⁶⁵ Член 3, параграф 1 от ОРЗД предвижда, че този регламент се прилага за обработването на лични данни „в контекста на дейностите на дадено място на установяване на администратор или обработващ лични данни в Съюза, независимо дали обработването се извършва в Съюза или не“.

основание на разпоредбите на Директивата за защита на данните⁶⁶, която остава приложима по отношение на нарушенията на предвидените в нея правила, които нарушения са извършени до датата, на която тази директива е отменена. Освен това този орган може да предяви иск за нарушения, извършени след датата на влизане в сила на ОРЗД, доколкото става въпрос за едно от положенията, при които по изключение този регламент предоставя на същия орган компетентност да приеме решение, в което се установява, че съответното обработване на данни нарушава предвидените в този регламент правила и при спазване на предвидените в него процедури за сътрудничество.

На пето и последно място, Съдът признава директния ефект на разпоредбата от ОРЗД, по силата на която всяка държава членка урежда със закон нейният надзорен орган да има правомощието да довежда нарушенията на този регламент до знанието на съдебните органи и по целесъобразност да инициира съдебни производства. Следователно такъв орган може да се позове на тази разпоредба, за да инициира или продължи съдебен процес срещу частноправни субекти, дори тази разпоредба да не е била специално въведена в законодателството на съответната държава членка.

Решение от 30 април 2024 г. (пленум), La Quadrature du Net и др. (Лични данни и борба с нарушенията на права върху инт елект уална собст веност) (C-470/21, [EU:C:2024:370](#))

През последните години Съдът неколkokратно има поводи да се произнася по съхраняването и достъпа до лични данни в областта на електронните съобщения и така той създава богата практика в тази област⁶⁷. Сезиран с преюдициално запитване от Conseil d'État (Държавен съвет, Франция), пленумът на Съда доразвива тази съдебна практика, като дава разяснения, от една страна, за условията, при които общото съхраняване на IP адреси от доставчиците на електронни съобщителни услуги може да не се смята за тежка намеса по отношение на правото на неприкосновеност на личния живот, правото на защита на личните данни и свободата на изразяване на мнение, всичките гарантирани от Хартата⁶⁸, а от друга страна, за възможността публичните органи да получават достъп до определени лични данни, съхранени при спазване на посочените условия, в рамките на борбата срещу извършваните в интернет нарушения на правата на интелектуална собственост.

⁶⁶ Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни (ОВ L 281, 1995 г., стр. 31; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 17, стр. 10).

⁶⁷ Вж. по-специално решенията от 21 декември 2016 г., Tele2 Sverige и Watson и др. (C-203/15 и C-698/15, [EU:C:2016:970](#)), от 2 октомври 2018 г., Ministerio Fiscal (C-207/16, [EU:C:2018:788](#)), от 6 октомври 2020 г., La Quadrature du Net и др. (C-511/18, C-512/18 и C-520/18, [EU:C:2020:791](#)), от 2 март 2021 г., Prokuratuur (Условия за достъп до данните за електронните съобщения) (C-746/18, [EU:C:2021:152](#)), от 17 юни 2021 г., M.I.C.M. (C-597/19, [EU:C:2021:492](#)), и от 5 април 2022 г., Commissioner of An Garda Síochána и др. (C-140/20, [EU:C:2022:258](#)).

⁶⁸ Членове 7, 8 и 11 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

В разглеждания случай четири сдружения отправят искане до Premier ministre (министър-председател, Франция) да отмени декрета за автоматизираната обработка на лични данни⁶⁹. Искането им е оставено без внимание и тези сдружения подават жалба до Conseil d'État (Държавен съвет), като искат отмяна на мълчаливия отказ. Според тях декретът и разпоредбите, които са правното му основание⁷⁰, са в противоречие с правото на Съюза.

Съгласно френското законодателство, за да може да установява кои са отговорните лица за извършваните в интернет нарушения на авторското и сродните му права, Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet (Висш орган за разпространение на произведенията и защита на правата в интернет, наричан по-нататък „Hadopi“), има право да получава достъп до определени данни, които доставчиците на електронни съобщителни услуги са длъжни да съхраняват. Тези данни се отнасят до самоличността на съответните хора, съответстваща на техните IP адреси, събрани преди това от организациите на носителите на права. Щом бъде идентифициран притежателят на IP адреса, който е бил използван за извършването на дейности, съставляващи подобно нарушение, Hadopi предприема процедура, известна като „поетапни мерки“. По-конкретно, този орган е оправомощен да изпрати на съответното лице две препоръки, които приличат на предупреждения, а ако дейностите продължат — и писмо, с което му се съобщава, че подлежи на наказателно преследване за тези дейности. Накрая, органът може да сезира прокуратурата с цел образуване на наказателно производство срещу лицето⁷¹.

В този контекст Conseil d'État (Държавен съвет) отправя запитване до Съда за тълкуването на Директива 2002/58 във връзка с Хартата⁷².

На първо място, що се отнася до съхраняването на данните за самоличността и съответните IP адреси, Съдът подчертава, че не всяко общо и не избиращелно съхраняване на IP адреси е непременно тежка намеса по отношение на правото

⁶⁹ Décret n° 2010-236, du 5 mars 2010, relatif au traitement automatisé de données à caractère personnel autorisé par l'article L. 331-29 du code de la propriété intellectuelle dénommé « Système de gestion des mesures pour la protection des œuvres sur internet » (Декрет № 2010—236 от 5 март 2010 г. относно автоматизираната обработка на лични данни, разрешена съгласно член L. 331-29 от Кодекса на интелектуалната собственост, наречена „Система за управление на мерките за закрила на произведения в интернет“) (JORF, бр. 56 от 7 март 2010 г., текст № 19), изменен с Décret n° 2017-924, du 6 mai 2017, relatif à la gestion des droits d'auteur et des droits voisins par un organisme de gestion de droits et modifiant le code de la propriété intellectuelle (Декрет № 2017-924 от 6 май 2017 г. за управлението на авторските и сродните им права от организации за управление на права и за изменение на Кодекса на интелектуалната собственост) (JORF, бр. 109 от 10 май 2017 г., текст № 176).

⁷⁰ По-конкретно член L. 331-21, трета, четвърта и пета алинея от Code de la propriété intellectuelle (Кодекс на интелектуалната собственост).

⁷¹ Считано от 1 януари 2022 г., Hadopi се слива с Conseil supérieur de l'audiovisuel (Висш съвет за аудио-визуални медии, CSA), друг независим публичен орган, за да създадат Autorité de régulation de la communication audiovisuelle et numérique (Орган за регулиране на аудио-визуалните и цифровите съобщения, ARCOM). Процедурата на поетапните мерки обаче остава по същество непроменена.

⁷² Член 15, параграф 1 от Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 година относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации) (ОВ L 201, 2002 г., стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 36, стр. 63), изменена с Директива 2009/136/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 г. (ОВ L 337, 2009 г., стр. 11) (наричана по-нататък Директивата за личния живот и електронните комуникации) във връзка с членове 7, 8 и 11 и член 52, параграф 1 от Хартата.

на неприкосновеност на личния живот, правото на защита на личните данни и свободата на изразяване на мнение, гарантирани с Хартата.

Задължението да се съхраняват тези данни, може да бъде обосновано с целта за борба срещу престъпленията въобще, когато е наистина изключено да може съхраняването им да доведе до тежки вмешателства в личния живот на съответното лице поради възможността да се направят точни изводи относно него, например чрез свързване на тези IP адреси със съвкупност от данни за трафика или местонахождението.

Затова държавата членка, която възнамерява да възложи такова задължение на доставчиците на електронни съобщителни услуги, трябва да се увери, че условията и редът за съхраняване на данните изключват възможността да се направят точни изводи за личния живот на съответните лица.

Съдът пояснява, че за тази цел условията и редът за съхраняването на данните трябва да се отнасят до самата структура на съхраняването им, която по същество трябва да е организирана така, че да гарантира наистина непропускливо разделяне на различните категории съхранявани данни. В този смисъл националните правила за тези условия и ред трябва да гарантират, че всяка категория данни, включително за самоличността и IP адресите, ще се съхранява напълно отделно от останалите категории съхранявани данни и че разделянето им ще е наистина непропускливо, чрез сигурна и надеждна компютърна система. Нещо повече, доколкото предвиждат възможност за свързване на съхранените IP адреси със самоличността на съответното лице за целите на борбата с престъпността, тези правила трябва да позволяват тези данни да бъдат свързани единствено чрез използването на функционален технически способ, който не застрашава ефикасността на непропускливото разделяне на тези категории данни. Надеждността на разделянето им трябва да подлежи на редовен контрол от страна на друг публичен орган. При условие че приложимото национално законодателство предвижда такива стриктни изисквания, произтичащата от съхраняването на IP адресите намеса не може да се квалифицира като „тежка“.

Затова Съдът заключава, че когато е налице законодателен механизъм, който гарантира, че няма да е възможно чрез комбиниране на данни да се направят точни изводи за личния живот на лицата, чиито данни се съхраняват, Директива 2002/58 във връзка с Хартата допуска държавата членка да наложи задължение за общо и неизбирателно съхраняване на IP адресите за срок, който не надхвърля границите на строго необходимото, за целите на борбата с престъпленията въобще.

На второ място, що се отнася до достъпа до данните за самоличност, съответстващи на IP адреси, Съдът постановява, че Директива 2002/58 във връзка с Хартата по принцип допуска национална правна уредба, която разрешава достъпа на публичен орган до данните, които доставчиците на електронни

съобщителни услуги съхраняват разделно и наистина непропускливо, с единствената цел този орган да може да идентифицира онези от притежателите на тези адреси, за които подозира, че са отговорни за нарушения на авторското и сродните му права в интернет, и да вземе мерки спрямо тях. В такъв случай националната правна уредба трябва да забранява на разполагащите с такъв достъп служители, първо, да разкриват под каквато и да е форма информация за съдържанието на файловете, отваряни от притежателите на тези адреси, освен за целите и само за целите на сезирането на прокуратурата, второ, да проследяват пътя им в сайтовете и страниците в интернет („clickstream“), и трето, да използват тези IP адреси за други цели освен за приемането на посочените мерки.

В този контекст Съдът в частност припомня, че наистина свободата на изразяване на мнение и поверителността на личните данни са от първостепенно значение, но тези основни права все пак не са абсолютни. Всъщност при претеглянето на съответните права и интереси те трябва понякога да отстъпят пред други основни права и съображения от общ интерес, като защитата на обществения ред и предотвратяването на престъпленията или защитата на правата и свободите на други лица. Така е например, когато отдаването на преимущество на посочените въпроси от първостепенно значение би могло да накърни ефективността на наказателното производство, например като осуети или прекомерно затрудни ефективното разкриване и наказване на извършителя на престъплението.

В същия контекст Съдът се позовава и на своята практика, че когато става дума за борбата с престъпленията, които засягат авторското или сродните му права в интернет, обстоятелството, че достъпът до IP адресите може да е единственият метод за разследване, позволяващ да се установи самоличността на съответното лице, сочи, че съхраняването на тези адреси и достъпът до тях са строго необходими за осъществяването на следваната цел и съответно отговарят на изискването за пропорционалност. Впрочем, ако не се разреши такъв достъп, това би създавало реален риск от системна безнаказаност за престъпленията, които се извършват в интернет или чието извършване или подготвяне е улеснено от характерните особености на интернет. Наличието на такъв риск обаче е релевантно обстоятелство за преценката — при претеглянето на съответните права и интереси — дали евентуалната намеса по отношение на правото на неприкосновеност на личния живот, правото на защита на личните данни и свободата на изразяване на мнение е пропорционална мярка спрямо целта за борба с престъпленията.

На трето място, Съдът се произнася по въпроса дали достъпът на публичния орган до данните за самоличност, съответстващи на даден IP адрес, трябва да е възможен само след предварителен контрол от съд или независим административен орган, и приема, че такова изискване за контрол е необходимо, когато в контекста на съответната национална правна уредба този достъп съдържа риск от тежка намеса по отношение на основните права на съответното

лице, в смисъл че би могъл да позволи на този публичен орган да направи точни изводи за личния живот на това лице и евентуално да му изготви подробен профил. Обратно, не следва да се прилага такова изискване за предварителен контрол, когато намесата по отношение на основните права не може да се квалифицира като тежка.

В това отношение Съдът пояснява, че ако е въведен механизъм за съхранение, който гарантира наистина непропускливо разделяне на различните категории съхранявани данни, достъпът на публичния орган до данните за самоличност, съответстващи на IP адресите, по принцип не е обвързан с изискване за предварителен контрол. Всъщност наличието на такъв достъп само за целите на идентифицирането на притежателя на даден IP адрес по общо правило не представлява тежка намеса по отношение на упоменатите права.

Съдът обаче не изключва да има и нетипични ситуации, в които при процедури като тази на поетапните мерки, за която става дума в главното производство, да има риск публичният орган да може да направи точни изводи за личния живот на съответното лице, в частност когато то извършва нарушаващи авторското или сродни права дейности в мрежи с равноправен достъп (peer-to-peer) повторно или даже в голям мащаб във връзка с конкретни видове защитени произведения, които разкриват евентуално чувствителна информация за личния му живот.

В разглеждания случай притежателят на даден IP адрес може да е особено изложен на такъв риск, когато публичният орган трябва да реши дали да сезира прокуратурата с оглед на образуването на наказателно производство. Всъщност интензивността на посегателството над правото на неприкосновеност на личния живот би могла постепенно да нараства с напредването през различните стадии на процедурата на поетапните мерки, която се осъществява на принципа на последователните действия. Достъпът на компетентния орган до съвкупността от данни, които се отнасят до съответното лице и са натрупани през различните стадии на тази процедура, може да му позволи да направи точни изводи за личния живот на това лице. Следователно националната правна уредба трябва да предвижда предварителен контрол, който да се осъществява, преди публичният орган да може да свърже данните за самоличността с тази съвкупност от данни и преди евентуално да бъде изпратено уведомителното писмо, че действията на лицето биха могли да подлежат на наказателно преследване. Освен това този контрол трябва да запазва ефективността на процедурата на поетапните мерки, като в частност позволява да се идентифицират случаите на повторност на съответните деяния. За тази цел процедурата трябва да е организирана и структурирана така, че натоварените с проверката служители на компетентния публичен орган да не могат да свързват данните за самоличността на лицето, съответстващи на IP адреси, предварително събрани в интернет, с данни, с които този орган вече разполага и които биха могли да позволяват да се направят точни изводи за личния живот на това лице.

Също така, що се отнася до предмета на предварителния контрол, Съдът отбелязва, че ако съответното лице е заподозряно в извършването на престъпление, което спада към престъпленията въобще, отговорният за контрола съд или независим административен орган трябва да откаже достъп, когато той би позволил на публичния орган да направи точни изводи за личния живот на това лице. Обратно, достъпът трябва да бъде разрешен, дори ако позволява да се направят такива точни изводи, когато съответното лице е заподозряно в извършването на деяния, които в съответната държава членка се смятат за посегателства срещу основен обществен интерес и в този смисъл спадат към тежките форми на престъпност.

Съдът също така уточнява, че предварителният контрол не бива в никакъв случай да е изцяло автоматизиран, тъй като при наказателните производства този контрол изисква претегляне на легитимните интереси за борба с престъпността спрямо зачитането на неприкосновеността на личния живот и защитата на личните данни. Това претегляне е необходимо да се извършва с участието на физическо лице, като тази необходимост е още по-голяма, когато автоматизмът и големият мащаб на обработването на съответните данни пораждаат рискове за личния живот.

Затова Съдът заключава, че възможността натоварените с проверката служители на публичния орган да свържат данните за самоличността на лицето, съответстващи на даден IP адрес, с файловете, които съдържат данни, позволяващи да се узнае заглавието на защитените произведения, чието предоставяне на разположение в интернет е причината за събирането на IP адресите от организациите на носителите на права, трябва да е обвързана с контрол от страна на съд или независим административен орган в случаите на повторно извършване на дейността, водеща до нарушение на авторското или сродните му права от същото лице. Този контрол не може да е изцяло автоматизиран и трябва да се осъществява преди свързването на съответните данни, което би могло в тези случаи да позволи да се направят точни изводи за личния живот на съответното лице, чийто IP адрес е използван за дейности, които могат да нарушават авторското или сродните му права.

На четвърто и последно място, Съдът отбелязва, че използваната от публичния орган система за обработване на данни трябва на редовни интервали да се подлага на контрол от независима организация, която има качеството на трето лице спрямо този публичен орган. Този контрол служи за проверка на целостта на системата, включително ефективните гаранции срещу рисковете от злоупотреба с достъпа или с данните или от неправомерен достъп или неправомерно използване на тези данни, както и на ефикасността и надеждността ѝ за откриването на евентуални нарушения.

Във връзка с това Съдът отбелязва, че в разглеждания случай автоматизираното обработване на личните данни от публичния орган въз основа на информацията

за нарушенията на права на интелектуална собственост, констатирани от организациите на носителите на тези права, би могло да дава определен брой грешни положителни резултати и най-вече би могло да създава риска потенциално много голям брой данни да бъдат превратно използвани от трети лица за злоупотреби или неправомерни цели, което обяснява необходимостта от такъв контрол.

Наред с това той добавя, че въпросното обработване трябва да е съобразено със специалните правила за защита на личните данни по Директива 2016/680⁷³. Всъщност, макар че в случая не разполага със собствени правомощия за вземане на решения в процедурата на поетапните мерки, публичният орган трябва да се квалифицира като „публичен орган“, участващ в предотвратяването и разкриването на престъпления, и затова попада в приложното поле на тази директива. В този смисъл лицата, до които се отнася тази процедура, трябва да се ползват с всички материалноправни и процесуалноправни гаранции, предвидени от Директива 2016/680, за които запитващата юрисдикция има задачата да се увери, че са предвидени в националното законодателство.

5. Авторско право

Решение от 3 юли 2012 г. (голям съст ав), UsedSoft (C-128/11, [EU:C:2012:407](#))

Дружеството Oracle разработва и разпространява, най-вече чрез изтегляне от интернет, компютърни програми, които функционират на принципа „клиент/сървър“. Клиентът изтегля копие от програмата непосредствено на своя компютър. Правото на използване обхваща правото на постоянно съхраняване на копие от програмата на сървър и на достъп до него за 25 потребители. Лицензионните договори предвиждат, че клиентът придобива безсрочно и непрехвърлимо право на използване с вътрешна търговска цел. Германското предприятие UsedSoft продава лицензи, които изкупува от клиентите на Oracle. Клиентите на UsedSoft, които все още не притежават съответния софтуер, го изтеглят директно от уебсайта на Oracle, след като са придобили „използван“ лиценз. Клиентите, които вече разполагат със софтуера, могат в добавка да закупят лиценз или част от лиценз за допълнителни потребители. В този случай клиентите зареждат софтуера в централната памет на стационарните компютри на тези други потребители.

⁷³ Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни, и за отмяна на Рамково решение 2008/977/ПВР на Съвета (ОВ L 119, 2016 г., стр. 89).

Oracle предявява иск срещу UsedSoft пред германските съдилища за преустановяването на тази практика. Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) сезира Съда с искане за тълкуване във връзка с изложените обстоятелства на Директива 2009/24/ЕО⁷⁴ относно правната закрила на компютърните програми.

Според Съда член 4, параграф 2 от Директива 2009/24/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че правото на разпространение на копие от компютърна програма се изчерпва, когато носителят на авторското право, който е разрешил, включително безвъзмездно, изтеглянето на това копие от интернет върху информационен носител, е предоставил също така — срещу заплащането на цена, която му позволява да получи възнаграждение, съответстващо на икономическата стойност на копието на произведението, на което е собственик — право на използване на това копие без ограничение във времето.

Изтеглянето на копие от компютърна програма и сключването на свързан с него лицензионен договор за използване съставляват неделимо цяло. Посочените действия предполагат прехвърлянето на правото на собственост върху копието на съответната компютърна програма. Във връзка с това е без значение дали копието на компютърната програма е било предоставено на клиента посредством изтегляне или посредством материален носител, какъвто е CD-ROM или DVD.

Освен това член 4, параграф 2 и член 5, параграф 1 от Директива 2009/24/ЕО трябва да се тълкуват в смисъл, че в случай на препродажба на лиценз за използване, който поглъща препродажбата на изтеглено от уебсайта на носителя на авторското право копие от компютърна програма, лиценз, първоначално предоставен на първия приобретател, вторият приобретател на лиценза, както и всеки последващ негов приобретател, може да се позове на предвиденото в член 4, параграф 2 от тази директива изчерпване на правото на разпространение и да се ползва от правото на възпроизвеждане.

Решение от 10 ноември 2016 г., Vereniging Openbare Bibliotheken (C-174/15, [EU:C:2016:856](#))

В Нидерландия отдаването в заем на електронни книги от обществените библиотеки не попада в обхвата на публичното отдаване в заем на традиционни книги. Обществените библиотеки предоставят електронни книги на разположение на обществеността по интернет въз основа на сключени с притежателите на правата лицензионни споразумения. Vereniging Openbare Bibliotheken („VOB“), асоциация, в която членуват всички обществени библиотеки в Нидерландия, счита, че режимът за традиционните книги трябва да се прилага и за дигиталното

⁷⁴ Директива 2009/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година относно правната закрила на компютърните програми (ОВ L 111, 2009 г., стр. 16).

заемане. Поради това тя предявява установителен иск в този смисъл срещу Stichting Leenrecht, фондация, на която е възложено събирането на авторските възнаграждения. Искът на VOB се отнася до отдаването в заем според модела „one sory one user“, а именно отдаване в заем на екземпляр от книга в дигитален формат, което се осъществява, като този екземпляр се качва на сървър на обществена библиотека и се позволява на даден ползвател да възпроизведе посочения екземпляр чрез сваляне на собствения му компютър, при положение че в срока на заемане може да бъде свален само един екземпляр, а след изтичането на този срок сваленият от същия ползвател екземпляр повече не може да бъде ползван от него. Сезиран със спора, Rechtbank Den Haag (Районен съд Хага, Нидерландия) пита Съда дали член 1, параграф 1, член 2, параграф 1, буква б) и член 6, параграф 1 от Директива 2006/115/ЕО⁷⁵ за правото на отдаване под наем и в заем, както и за някои права, свързани с авторското право в областта на интелектуалната собственост, следва да се тълкуват в смисъл, че понятието „отдаване в заем“ обхваща и отдаването в заем на екземпляр от книга в дигитален формат, и дали посочената директива не допуска такава практика.

Според Съда член 1, параграф 1, член 2, параграф 1, буква б) и член 6, параграф 1 от Директива 2006/115/ЕО трябва да се тълкуват в смисъл, че понятието „отдаване в заем“ по смисъла на посочените разпоредби обхваща модела „one sory, one user“.

Всъщност понятието „отдаване под наем“ по член 2, параграф 1, буква а) от Директива 2006/115/ЕО следва да се тълкува като отнасящо се изключително до материалните предмети, а понятието „екземпляри“ по член 1, параграф 1 от тази директива, що се отнася до отдаването в заем, следва да се тълкува като обхващащо единствено екземплярите, записани върху физически носител. Освен това въпросното тълкуване се потвърждава от преследваната от споменатата директива цел. В действителност в съображение 4 от същата директива се посочва по-специално, че авторското право и сродните му права трябва да се приспособят към новото икономическо развитие, като например новите форми на използване.

Освен това правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че допуска възможността дадена държава членка да обвърже прилагането на член 6, параграф 1 от Директива 2006/115/ЕО с изпълнението на условието предоставеният от обществена библиотека екземпляр от книгата в дигитален формат да е бил пуснат в обращение в Съюза чрез първа продажба или друго първо по ред прехвърляне на правото на собственост върху този екземпляр от притежателя на правото на разпространение или с неговото съгласие по смисъла

⁷⁵ Директива 2006/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година за правото на отдаване под наем и в заем, както и за някои права, свързани с авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ L 376, 2006 г., стр. 28; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 3, стр. 14).

на член 4, параграф 2 от Директива 2001/29/ЕО⁷⁶. Няма пречки за държавите членки при необходимост да определят извън изрично предвидените в посочената разпоредба и допълнителни условия, които могат да подобрят защитата на авторските права.

Член 6, параграф 1 от Директива 2006/115/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска предвидената в тази разпоредба дерогация за общественото отдаване в заем да се прилага при предоставянето на разположение от обществена библиотека на екземпляр от книга в дигитален формат, когато този екземпляр е получен от незаконен източник.

Решение от 8 септ ември 2016 г., GS Media (C-160/15, [EU:C:2016:644](#))

GS Media е оператор на сайта GeenStijl, един от десетте най-посещавани новинарски сайта в Нидерландия. През 2011 г. GS Media публикува материал и хипервръзка, препращаща читателите към австралийски сайт, в който има снимки на г-жа Dekker. Снимките са публикувани на австралийския сайт без съгласието на Sanoma, което издава месечното списание Playboy и притежава авторските права за въпросните снимки. Въпреки исканията на Sanoma, GS Media отказва да премахне въпросната хипервръзка. Когато австралийският сайт сваля снимките по искане на Sanoma, GeenStijl публикува нов материал, в който също има хипервръзка към друг сайт, на който са поместени същите снимки. Този сайт също изпълнява искането на Sanoma да премахне снимките. Във форума на GeenStijl интернет потребителите впоследствие слагат нови линкове към други сайтове, на които можели да се видят снимките. Според Sanoma GS Media е нарушило авторското право. Сезиран с касационна жалба по делото, Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд, Нидерландия) отправя до Съда запитване по този въпрос. Всъщност съгласно Директива 2001/29/ЕО⁷⁷ всеки акт на публично разгласяване на произведение трябва да бъде разрешен от носителя на авторското право.

Съдът приема, че член 3, параграф 1 от Директива 2001/29/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че за да се установи дали поставянето в уебсайт на хипервръзки към произведения, обект на закрила, които са свободно достъпни на друг уебсайт без разрешение от носителя на авторското право, представлява „публично разгласяване“ по смисъла на тази разпоредба, следва да се прецени дали тези връзки са предоставени, без да се цели получаване на печалба, от лице, което не е знаело и нормално не е могло да знае, че публикуването на тези произведения на

⁷⁶ Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230, и поправка в ОВ L 168, 2016 г., стр. 19).

⁷⁷ Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230, и поправка в ОВ L 168, 2016 г., стр. 19).

другия уебсайт е незаконно или, напротив, посочените връзки са предоставени с цел печалба, в който случай знанието се предполага.

Когато е установено, че лицето е знаело или е трябвало да знае, че поставената от него хипервръзка осигурява достъп до незаконно публикувано в интернет произведение, тъй като например е предупредено за това от носителите на авторското право, следва да се счита, че предоставянето на тази връзка представлява „публично разгласяване“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29/ЕО. Когато поставянето на хипервръзки е извършено с цел печалба, от лицето, поставило връзката, може да се очаква да направи нужните проверки, за да се увери, че съответното произведение не е незаконно публикувано на сайта, към който препращат посочените хипервръзки. При тези обстоятелства и докато тази оборима презумпция не бъде оборена, действието, състоящо се в поставяне на хипервръзка към незаконно публикувано в интернет произведение, представлява „публично разгласяване“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29/ЕО.

Решение от 14 юни 2017 г., Stichting Brein (C-610/15, [EU:C:2017:456](#))

Ziggo и XS 4ALL са доставчици на достъп до интернет. Значителна част от техните абонати ползват платформата за онлайн споделяне „The Pirate Bay“. Платформата позволява на потребителите да споделят и да изтеглят на сегменти („torrents“) произведения, намиращи се на техните компютри. Голяма част от въпросните файлове са произведения, които са обект на закрила от авторското право, без носителите на това право да са разрешили на администраторите и на потребителите на тази платформа да извършват действия по споделяне. Stichting Brein, нидерландска фондация, която защитава интересите на носителите на авторски права, сезира нидерландските юрисдикции с искане да разпоредят на Ziggo и XS 4ALL да блокират имената на домейни и интернет адресите на „The Pirate Bay“.

Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд, Нидерландия) по същество иска да установи дали платформа за споделяне като „The Pirate Bay“ извършва „публично разгласяване“ по смисъла на Директива 2001/29/ЕО⁷⁸ и може следователно да наруши авторското право.

Съдът постановява, че понятието „публично разгласяване“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че в неговия обхват попада предоставянето на разположение и администрирането в интернет на платформа за споделяне, която чрез индексирание на метаданните относно

⁷⁸ Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230, и поправка в ОВ L 168, 2016 г., стр. 19).

закриляните произведения и предлагането на търсачка позволява на потребителите на платформата да намират тези произведения и да ги споделят в рамките на мрежа с равноправен достъп (peer-to-peer).

Следва да се посочи, че видно от съображение 23 от Директива 2001/29/ЕО, авторското право върху публичното разгласяване, предвидено в цитирания член 3, параграф 1, обхваща всяко предаване или препредаване на произведение на публиката, която не присъства на мястото, откъдето произхожда разгласяването, по жичен или безжичен път, включително аудио-визуално излъчване.

В това отношение Съдът вече е решил, че поставянето на уебсайт на активни интернет връзки към публикувани на друг сайт произведения, които са обект на закрила, без каквото и да е ограничение на достъпа, предоставя на потребителите на първия сайт пряк достъп до посочените произведения. Това се отнася също така и до хипотезата на продажба на мултимедиен плейър, на който предварително са инсталирани налични в интернет допълнителни модули с хипертекстови връзки към уебсайтове със свободен публичен достъп, които предоставят на разположение защитени с авторско право произведения без разрешението на носителите на авторското право. От тази съдебна практика може да се направи изводът, че по принцип всеки акт, с който един потребител предоставя напълно съзнателно достъп на своите клиенти до закриляни произведения, може да съставлява „акт на публично разгласяване“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29/ЕО.

За да попадат в понятието „публично разгласяване“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29/ЕО, необходимо е закриляните произведения действително да са разгласявани публично. Понятието „публика“ предполага определен праг de minimis. Затова от значение е не само колко лица имат едновременно достъп до едно и също произведение, но и колко от тях имат последователно достъп до него.

Решение от 29 юли 2019 г. (голям съст ав), Funke Medien NRW (C-469/17, [EU:C:2019:623](#))

Дружеството Funke Medien поддържа интернет портала на германския ежедневник „Westdeutsche Allgemeine Zeitung“. Федерална република Германия, която смята, че Funke Medien е нарушило авторското ѝ право върху някои изготвени от германското правителство военни ситуационни анализи, „класифицирани за служебно ползване“, предявява срещу дружеството иск за преустановяване на нарушението. Искът е уважен от областния съд, чието решение след това е потвърдено във въззивното производство от висшия областен съд. В ревизионната си жалба до запитващата юрисдикция, Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия), Funke Medien поддържа искането си за отхвърляне на иска за преустановяване на нарушението.

В началото Съдът припомня, че военните ситуационни анализи могат да бъдат обект на авторскоправна закрила само при условие че са авторско интелектуално творение, което отразява личността на автора и е проява на неговия свободен творчески избор при тяхното изработване, което националният съд следва да проверява във всеки конкретен случай.

Според Съда разпоредбите на Директива 2001/29/ЕО, които предвиждат изключителните права на авторите на възпроизвеждане и публично разгласяване на техните произведения, съставляват мерки за пълна хармонизация на предметното съдържание на предвидените в тях права. За сметка на това Съдът приема, че разпоредбите на Директива 2001/29/ЕО, които позволяват дерогиране на посочените права, що се отнася до отразяването на актуални събития и цитатите, не съставляват мерки за пълна хармонизация на обхвата на предвидените в тях изключения или ограничения. Същевременно свободата на преценка на държавите членки при прилагането им трябва да се упражнява в границите, наложени от правото на Съюза, и то за да се запази справедлив баланс между, от една страна, интереса на притежателите на права от закрила на тяхното право на интелектуална собственост, гарантирано с Хартата, и от друга страна, правата и интересите на ползвателите на закриляни произведения или обекти, и по-специално тяхната свобода на изразяване на мнение и на информация, също гарантирана с Хартата, както и общия интерес.

По-нататък Съдът уточнява, че извън изключенията и ограниченията, предвидени в Директива 2001/29/ЕО, свободата на изразяване на мнение и на информация не може да обоснове дерогиране на изключителните права на авторите на възпроизвеждане и публично разгласяване на техни произведения, различно от предвиденото в посочената директива. В това отношение Съдът припомня, че списъкът на изключенията и ограниченията, предвидени в Директива 2001/29/ЕО, е изчерпателен.

Накрая Съдът приема, че когато претегля с оглед на всички обстоятелства по съответния случай изключителните права на авторите на възпроизвеждане и публично разгласяване на техни произведения, от една страна, и от друга — правата на ползвателите на закриляни обекти съгласно дерогиращите разпоредби на Директива 2001/29/ЕО относно отразяването на актуални събития и цитатите, националният съд трябва да се основава на тълкуване на тези разпоредби, което зачита техния текст, запазва полезното им действие и същевременно е в пълно съответствие с основните права, гарантирани от Хартата.

Решение от 29 юли 2019 г. (голям съст ав), Spiegel Online (C-516/17, [EU:C:2019:625](#))

Дружеството Spiegel Online поддържа едноименния информационен портал в интернет. Г-н Volker Beck, депутат в Бундестага (Федералният парламент на Германия), оспорва пред областния съд това, че Spiegel Online публикува на

интернет сайта си пълните текстове на негови ръкописи и статия. Г-н Beck поддържа, че публикуването им нарушава авторското му право. Сезираният съд уважава исканията на г-н Beck. След като въззивната му жалба е отхвърлена, Spiegel Online подава ревизионна жалба пред запитващата юрисдикция, Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия).

Съдът приема, че разпоредбите на Директива 2001/29/ЕО, допускащи дерогиране на изключителните права на автора относно съобщаването на актуални събития и цитатите, предоставят на държавите членки свобода на преценка относно транспонирането им в националното право и не съставляват мерки за пълна хармонизация. Същевременно свободата на преценка на държавите членки при прилагането им трябва да се упражнява в границите, наложени от правото на Съюза, и то за да се запази справедлив баланс между, от една страна, интереса на притежателите на права от закрила на тяхното право на интелектуална собственост, гарантирано с Хартата, и от друга страна, правата и интересите на ползвателите на закриляни произведения или обекти, и по-специално тяхната свобода на изразяване на мнение и на информация, също гарантирана с Хартата, както и общия интерес.

Съдът уточнява, че извън изключенията и ограниченията, предвидени в Директива 2001/29/ЕО, свободата на изразяване на мнение и на информация не може да обоснове дерогиране на изключителните права на авторите на възпроизвеждане и публично разгласяване на техни произведения, различно от предвиденото в посочената директива. В това отношение Съдът припомня, че списъкът на изключенията и ограниченията, предвидени в тази директива, е изчерпателен.

Освен това Съдът приема, че когато претегля с оглед на всички обстоятелства по съответния случай изключителните права на авторите на възпроизвеждане и на публично разгласяване на техните произведения, от една страна, и от друга — правата на ползвателите на закриляни обекти съгласно дерогиращите разпоредби на Директива 2001/29/ЕО относно съобщаването на актуални събития или относно цитатите, националният съд трябва да се основава на тълкуване на тези разпоредби, което зачита техния текст, запазва полезното им действие и същевременно е в пълно съответствие с основните права, гарантирани от Хартата.

На първо място, Съдът приема, че дерогиращата разпоредба на Директива 2001/29/ЕО, която се отнася до съобщаването на актуални събития, не допуска национално правило, ограничаващо прилагането на предвиденото в тази разпоредба изключение или ограничение до случаите, в които няма разумна възможност да се поиска предварително разрешение за използване на защитено произведение във връзка със съобщаването на актуални събития. Всъщност настъпването на актуално събитие поначало и особено в рамките на информационното общество изисква отнасящата се до него информация да може да бъде бързо разгласена, поради което е трудно съвместимо с изискване за

предварително получаване на съгласие от автора, което би могло да направи прекалено трудно, и дори да попречи, на аудиторията да бъде предоставена своевременна релевантна информация.

На второ място, като разглежда дерогиращата разпоредба на Директива 2001/29/ЕО относно цитатите, Съдът приема, първо, че съдържащото се в тази разпоредба понятие „цитати“ обхваща препращането с помощта на хипервръзка към файл, който може да се преглежда самостоятелно. В този контекст Съдът припомня своята практика, съгласно която хипервръзките спомагат за доброто функциониране на интернет, който има особено значение за свободата на изразяване на мнение и на информация, гарантирана от Хартата, както и за обмена на мнения и на информация в тази мрежа, в която са на разположение огромни количества информация. Второ, Съдът постановява, че производението вече е предоставено законно на разположение на публиката, когато в конкретния си вид по-рано е било направено публично достояние с разрешение на притежателя на правото, по силата на принудителна лицензия или на предвидено по закон разрешение. Националният съд следва да реши дали производението е предоставено законно на разположение на публиката с оглед на конкретния случай, по който е сезиран, и при отчитане на всички обстоятелства по него.

Решение от 9 март 2021 г. (голям съст ав), VG Bild-Kunst (C-392/19, [EU:C:2021:181](#))

Германската фондация Stiftung Preußischer Kulturbesitz (наричана по-нататък „SPK“) е операторът на Deutsche Digitale Bibliothek, дигитална библиотека за култура и знание, която свързва в мрежа германски културни и научни институции. На уебсайта на тази библиотека има връзки към дигитализирано съдържание, съхранявано на уебпорталите на участващите институции. Самата Deutsche Digitale Bibliothek, в качеството си на „дигитална витрина“, съхранява само миниатюрни изображения (thumbnails), а именно версии на изображения, чийто размер е умален в сравнение с оригиналния.

VG Bild-Kunst, дружество за колективно управление на авторски права в областта на визуалните изкуства в Германия, поставя сключването на лицензионен договор със SPK за използването на нейния каталог от произведения под формата на миниатюрни изображения в зависимост от включването на разпоредба, съгласно която SPK се задължава при използване на произведенията, които са предмет на договора, да прилага ефективни технически мерки срещу фрейминга (framing)⁷⁹ от страна на трети лица по отношение на миниатюрните изображения на тези произведения, представени на уебсайта на Deutsche Digitale Bibliothek.

⁷⁹ Техниката на фрейминга (framing) се състои в разделяне на страница на уебсайт на няколко рамки и в показване в една от тях на произхождащ от друг сайт елемент посредством активна интернет връзка или вградена интернет връзка (inline linking), с цел първоначалната среда на посочения елемент да остане скрита за ползвателите на този уебсайт.

Тъй като счита, че такова договорно условие не е разумно от гледна точка на приложимата правна уредба в областта на авторското право, SPK предявява иск пред германските юрисдикции, с който цели да се установи, че VG Bild-Kunst е длъжно да предостави въпросния лиценз, без последният да е обвързан с прилагането на мерки за възпрепятстване на фрейминга⁸⁰.

В този контекст Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) иска от Съда да определи дали посоченият фрейминг трябва да се разглежда като публично разгласяване по смисъла на Директива 2001/29⁸¹, което при утвърдителен отговор би позволило на VG Bild-Kunst да наложи на SPK прилагането на тези мерки.

Съдът, заседаващ в голям състав, постановява, че вграждането на произведения, защитени с авторско право и предоставени на публично разположение на друг уебсайт при условията на свободен достъп с разрешението на носителя на авторското право, на уебсайт на трето лице чрез фрейминг представлява публично разгласяване, когато това вграждане заобикаля мерките за защита срещу фрейминга, приети или наложени от носителя на авторското право.

Най-напред Съдът посочва, че промяната в размера на произведенията в контекста на фрейминг не играе никаква роля при преценката дали е налице акт на публично разгласяване, стига оригиналните елементи на тези произведения да са забележими.

По-нататък Съдът отбелязва, от една страна, че техниката на фрейминга представлява акт на публично разгласяване, доколкото води до предоставяне на показания елемент на разположение на всички потенциални ползватели на уебсайт. От друга страна, той припомня, че след като техниката на фрейминга използва същия технически способ като вече използвания за публичното разгласяване на закриляното произведение на изходния уебсайт, а именно чрез интернет, това разгласяване не отговаря на условието за нова публика и поради това не се обхваща от понятието за „публично“ разгласяване по смисъла на Директива 2001/29.

Съдът обаче уточнява, че това съображение се прилага само в случай че за достъпа до съответните произведения на изходния уебсайт не се прилагат никакви ограничителни мерки. Всъщност в този случай носителят на правата е

⁸⁰ Съгласно германското право дружествата за колективно управление на авторски права са длъжни при поискване да предоставят на всяко лице при разумни условия лиценз за използване на правата, чието управление им е било поверено. Съгласно германската съдебна практика обаче дружествата за колективно управление на права могат по изключение да откажат да предоставят лиценз, ако този отказ не представлява злоупотреба с монополно положение и ако на искането за предоставяне на лиценз може да се противопоставят по-висши легитимни интереси.

⁸¹ Съгласно член 3, параграф 1 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230) държавите членки предоставят на авторите изключително право да разрешават или забраняват публичното разгласяване на техни произведения.

разрешил от самото начало разгласяването на неговите произведения на всички интернет потребители.

За сметка на това Съдът подчертава, че когато носителят на правата е въвел или наложил още от самото начало ограничителни мерки, свързани с публикуването на произведенията му, той не се е съгласил с това трети лица да могат свободно да разгласяват публично неговите произведения. Напротив, той е искал да ограничи публиката с достъп до неговите произведения само до ползвателите на конкретен уебсайт.

Поради това Съдът постановява, че когато носителят на авторското право е приел или наложил ограничителни мерки срещу фрейминга, вграждането на произведение на уебсайта на трето лице чрез техниката на фрейминга представлява „предоставяне на разположение на това произведение на нова публика“. Ето защо това публично разгласяване трябва да получи разрешение от съответните носители на права.

Всъщност обратният подход би бил равнозначен на създаване на правило за изчерпване на правото на разгласяване. Това правило обаче би лишило носителя на авторското право от възможността да изисква съответно възнаграждение за използването на неговото произведение. Така подобен подход би нарушил справедливия баланс, който следва да се поддържа в цифровата среда, между, от една страна, интереса на носителите на авторското право и на сродни права от защитата на тяхната интелектуална собственост, и от друга страна, защитата на интересите и основните права на ползвателите на закриляни обекти.

Накрая Съдът уточнява, че носителят на авторското право не може да ограничи съгласието си за извършване на фрейминг по друг начин освен чрез ефикасни технически мерки. Въсъщност при липсата на такива мерки би могло да бъде трудно да се провери дали този носител на права е възнамерявал да се противопостави на фрейминга на неговите произведения.

Решение от 22 юни 2021 г. (голям съст. ав), YouTube и Cyando (C-682/18 и C-683/18, [EU:C:2021:503](#))

В спора по първото дело (C-682/18) музикалният продуцент Frank Peterson предявява пред германските съдилища иск срещу YouTube и законния му представител Google, тъй като през 2008 г. на платформата YouTube в интернет са качени множество звукозаписи, върху които той твърди, че притежава различни права. Качването им в интернет е извършено от потребители на посочената платформа без неговото разрешение. Става въпрос за заглавия от албума „A Winter Symphony“ на изпълнителката Сара Брайтман, както и лични звукозаписи, направени по време на концертите в рамките на нейното турне „Symphony Tour“.

В спора по второто дело (C-683/18) издателството Elsevier предявява пред германските съдилища иск срещу Cyando, тъй като през 2013 г. на платформата му за съхраняване и споделяне на файлове „Uploaded“ в интернет са качени различни произведения, върху които Elsevier притежава изключителни права. Качването в интернет е извършено от потребители на посочената платформа без неговото разрешение. Става въпрос за произведенията „Gray's Anatomy for Students“, „Atlas of Human Anatomy“ и „Campbell-Walsh Urology“, които са могли да бъдат разглеждани в Uploaded посредством съвкупностите от хипервръзки rehabgate.com, avaxhome.ws и bookarchive.ws.

Сезираният по двата спора Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) отправя до Съда множество преюдициални въпроси с цел последният да уточни по-специално отговорността на операторите на интернет платформи, в случай че защитени с авторско право произведения са незаконно качени в интернет на тези платформи от техните потребители.

Съдът разглежда тази отговорност въз основа на приложимата към момента на настъпване на фактите правна уредба, която произтича от Директива 2001/29 за авторското право⁸², Директива 2000/31 за електронната търговия⁸³ и Директива 2004/48 относно упражняването на права върху интелектуалната собственост⁸⁴. Поставените преюдициални въпроси не се отнасят до уредбата, влязла в сила след настъпването на фактите, която е въведена с Директива 2019/790 относно авторското право и сродните му права в цифровия единен пазар⁸⁵.

В своето решение, постановено от голям състав, Съдът по-специално приема, че при сегашното състояние на правото на Съюза самите оператори на интернет платформи не извършват публично разгласяване на защитеното с авторско право съдържание, което техните потребители качват незаконно в интернет, освен ако извън рамките на самото предоставяне на платформите на разположение тези оператори допринасят за предоставянето на публичен достъп до посоченото съдържание в нарушение на авторското право. Освен това Съдът постановява, че тези оператори могат да се ползват от освобождаването от отговорност по смисъла на Директива 2000/31 за електронната търговия, при условие че нямат

⁸² Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230, и поправка в ОВ L 168, 2016 г., стр. 19).

⁸³ Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (Директива за електронната търговия) (ОВ L 178, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257).

⁸⁴ Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост (ОВ L 157, 2004 г., стр. 45; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 2, стр. 56).

⁸⁵ Директива (ЕС) 2019/790 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 година относно авторското право и сродните му права в цифровия единен пазар и за изменение на директиви 96/9/ЕО и 2001/29/ЕО (ОВ L 130, 2019 г., стр. 92). Тази директива въвежда за операторите на интернет платформи нов режим на специална отговорност за произведенията, които са незаконно качени в интернет от потребителите на тези платформи. Посочената директива, която държавите членки трябва да транспонират в националното си право до 7 юни 2021 г., задължава тези оператори по-конкретно да получат разрешение от притежателите на правата, например като сключат лицензионно споразумение за произведенията, качени в интернет от потребителите на тяхната платформа.

активна роля, позволяваща им да се запознаят или да контролират каченото на платформата им съдържание.

На първо място, Съдът разглежда въпроса дали при условия като разглежданите в настоящите дела самият оператор на платформа за споделяне на видеоклипове или на платформа за съхраняване и споделяне на файлове, на която потребителите могат незаконно да предоставят на публично разположение защитено съдържание, извършва „публично разгласяване“ на това съдържание по смисъла на Директива 2001/29 за авторското право⁸⁶. Съдът най-напред припомня целите и определението на понятието „публично разгласяване“, както и допълнителните критерии, които следва да се вземат предвид в рамките на индивидуалната преценка, която е необходимо да се извърши във връзка с това понятие.

Така сред посочените критерии Съдът подчертава ключовата роля на оператора на платформата и умишления характер на неговата намеса. Всъщност той извършва „акт на разгласяване“, когато, като съзнава напълно последиците от своето поведение, се намесва, за да предостави на клиентите си достъп до произведение, което е обект на закрила, и по-специално когато без неговата намеса тези клиенти по принцип не биха могли да се ползват от разпространеното произведение.

В този контекст Съдът постановява, че операторът на платформа за споделяне на видеоклипове или на платформа за съхраняване и споделяне на файлове, на която потребителите могат незаконно да предоставят на публично разположение защитено съдържание, не извършва „публично разгласяване“ на това съдържание по смисъла на Директивата за авторското право, освен ако извън рамките на самото предоставяне на платформата на разположение той допринася за предоставянето на публичен достъп до посоченото съдържание в нарушение на авторското право.

Такъв е по-специално случаят, когато този оператор има конкретни сведения, че на неговата платформа незаконно е предоставено на разположение защитено съдържание, и не отстрани или блокира незабавно достъпа до него, или когато този оператор, макар да знае или да е трябвало да знае, че по принцип чрез неговата платформа незаконно се предоставя на публично разположение защитено съдържание от нейните потребители, не предприема подходящите технически мерки, които могат да се очакват от полагащ обичайно дължимата грижа оператор в неговото положение, за да се противопостави надеждно и ефикасно на нарушенията на авторското право в тази платформа, или още когато този оператор участва в подбора на защитено съдържание, което незаконно се

⁸⁶ Член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 за авторското право. Съгласно тази разпоредба държавите членки предоставят на авторите изключително право да разрешават или забраняват публичното разгласяване на техни произведения по жичен или безжичен път, включително предоставяне на публично разположение на техни произведения по такъв начин, че всеки може да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него.

разгласява публично, предоставя на платформата си средства, специално предназначени за незаконното споделяне на такова съдържание, или съзнателно насърчава споделянето, за което може да свидетелства обстоятелството, че посоченият оператор е възприел икономически модел, поощряващ потребителите на платформата му незаконно да разгласяват публично защитено съдържание в нея.

На второ място, Съдът разглежда въпроса дали оператор на интернет платформа може да се ползва от предвиденото в Директива 2000/31 за електронната търговия⁸⁷ освобождаване от отговорност във връзка със защитеното съдържание, което потребителите незаконно разгласяват публично чрез неговата платформа. В този контекст Съдът проверява дали ролята, изпълнявана от този оператор, е неутрална, тоест дали неговото поведение е чисто техническо, автоматично и пасивно, което означава, че той няма познания или контрол върху съхраняваното от него съдържание, или напротив, посоченият оператор има активна роля, позволяваща му да се запознае или да контролира това съдържание. В това отношение Съдът постановява, че посоченият оператор може да се ползва от освобождаването от отговорност, при условие че няма активна роля, позволяваща му да се запознае или да контролира каченото на платформата му съдържание. По този въпрос Съдът уточнява, че за да се изключи възможността такъв оператор да се ползва от предвиденото в посочената директива освобождаване от отговорност, той трябва да има сведения за конкретните незаконни действия на своите потребители във връзка с каченото на платформата му защитено съдържание.

На трето място, Съдът уточнява условията, при които съгласно Директива 2001/29 за авторското право⁸⁸ в полза на притежателите на права може да се постановяват съдебни разпореждания срещу операторите на интернет платформи. Така той постановява, че посочената директива трябва да се тълкува в смисъл, че допуска по силата на националното право да може в полза на притежателя на авторско или на сродно право да се постанови съдебна забрана срещу оператора, чиято услуга е била използвана от трето лице за нарушаване на правото му, без този оператор да е имал сведения за това по смисъла на Директива 2000/31 за електронната търговия⁸⁹, само ако преди започването на съдебното производство операторът е бил предварително уведомен за нарушението и не е предприел

⁸⁷ Член 14, параграф 1 от Директива 2000/31 за електронната търговия. Съгласно тази разпоредба държавите членки гарантират, че в случай на предоставяне на услуга на информационното общество, която се състои в съхраняване на информация, предоставяна от получателя на услугата, доставчикът на услуги не носи отговорност за информацията, съхранена по молба на получателя на услугата, при условие че доставчикът на услуги няма сведения за незаконна дейност или информация, а във връзка с искове за обезщетение за вреди, не е запознат с факти или обстоятелства, от които да е видна незаконната дейност или информация, или при получаването на такива сведения или запознаването с такива факти доставчикът действа експедитивно за отстраняването или блокирането на достъпа до информацията.

⁸⁸ Член 8, параграф 3 от Директива 2001/29 за авторското право. Съгласно тази разпоредба държавите членки гарантират притежателите на права да могат да поискат налагането на съдебна забрана срещу посредници, чиито услуги се използват от трети лица за нарушаване на авторското право или на сродно на него право.

⁸⁹ Член 14, параграф 1, буква а) от Директива 2000/31 за електронната търговия.

незабавни действия, за да отстрани въпросното съдържание или да блокира достъпа до него и за да гарантира, че тези нарушения няма да се повторят.

При прилагането на това условие националните юрисдикции следва обаче да се уверят, че то не води до забавяне на действителното преустановяване на нарушението по такъв начин, че на притежателя на правата се причиняват несъразмерни вреди.

II. Правна уредба на електронната търговия

1. Реклама

Решение от 23 март 2010 г. (голям съст ав), Google France (C-236/08—C-238/08, [EU:C:2010:159](#))

Дружеството Google управлява интернет търсачка и предлага по-специално възмездна услуга по каталогизиране, наречена „AdWords“. Тази услуга позволява на всеки икономически оператор при избора на една или няколко ключови думи да се появява приоритетна връзка към неговия сайт, която се придружава от кратко рекламно послание. Vuitton, притежател на марката на Общността „Vuitton“, и други притежатели на френски марки констатира, че при използването на търсачката на Google с въвеждането от интернет потребителите на думи, съставляващи тези марки, се появяват връзки към сайтове, предлагащи имитации на стоките на Vuitton и към сайтове на конкуренти на други притежатели на марки. Cour de cassation (Касационен съд, Франция) отправя до Съда запитване относно законосъобразността на използването като ключови думи в рамките на услуга по каталогизиране в интернет на знаци, съответстващи на марки, без съгласието на притежателите на тези марки.

Съдът постановява, че такъв доставчик на услуга по каталогизиране в интернет не използва този знак по смисъла на член 5, параграфи 1 и 2 от Директива 89/104/ЕИО⁹⁰ или на член 9, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 40/94⁹¹, макар тя да позволява на рекламодателите да избират като ключови думи знаци, идентични с марките, да съхранява тези знаци и да показва съобщенията на своите клиенти въз основа на същите. Използването от трето лице на знак, идентичен или подобен на марката на притежателя, изисква това трето лице да използва знака в

⁹⁰ Директива 89/104/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките (ОВ L 40, 1989 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 92).

⁹¹ Регламент (ЕО) № 40/94 на Съвета от 20 декември 1993 година относно марката на Общността (ОВ L 11, 1994 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 146).

рамките на собствената си търговска комуникация и съставлява използване по смисъла на посочената директива, когато визуализирането цели да въведе в заблуждение интернет потребителите относно произхода на неговите стоки или услуги.

Притежателят на дадена марка има право да забрани на рекламодател да рекламира, когато тази реклама позволява трудно на средностатистическия интернет потребител да разбере дали посочените в съобщението стоки или услуги са с произход от притежателя на марката или от трето лице. Основната функция на марката се състои по-специално в даването на възможност на интернет потребителите да разграничат стоките или услугите на притежателя на тази марка от тези с друг произход.

Влиянието в резултат от използването на знак, идентичен с марката, от трети лица обаче не съставлява само по себе си засягане на рекламната функция на марката. Член 14 от Директива 2000/31/ЕО⁹² трябва да се тълкува в смисъл, че посоченото в него правило се прилага за доставчика на услуга по каталогизиране в интернет, когато този доставчик не е имал активна роля от характер, който да му позволи да се запознае или да контролира съхранените данни. Ако поведението има чисто техническия, автоматичен и пасивен характер, който предполага непознаване или липса на контрол над съхраняваните от него данни, посоченият доставчик на услуга не може да носи отговорност.

Решение от 11 юли 2013 г., Belgian Electronic Sorting Technology (C-657/11, [EU:C:2013:516](#))

Предприятията Belgian Electronic Sorting Technology („BEST“) и Visys разработват, произвеждат и продават машини и системи за сортиране с лазерна технология. Visys е учредено от г-н Peelaers, бивш служител в BEST. Той регистрира наименованието на домейн „www.bestlasersorter.com“ от името на Visys. Съдържанието на хоствания с това наименование на домейн уебсайт е идентично със съдържанието на традиционните уебсайтове на Visys, които са достъпни под наименованията на домейн „www.visys.be“ и „www.visysglobal.be“. Когато в търсачката google.be се въведат думите „Best Laser Sorter“, като втори резултат от търсенето, непосредствено след уебсайта на BEST, търсачката препраща към уебсайта на Visys. Visys използва в своите уебсайтове по-специално метатаговете „Best+Helius, Best+Genius“. Запитващата юрисдикция Hof van Cassatie (Касационен съд, Белгия) сезира Съда със запитване дали може да се счита, че регистрацията и използването на наименование на домейн, от една страна, и използването на метатагове („metatags“) в метаданните („metadata“) на даден уебсайт, от друга, се

⁹² Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (ОВ L 178, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257).

обхващат от понятието за реклама по смисъла на Директиви 84/450/ЕИО⁹³ и 2006/114/ЕО⁹⁴.

Съдът постановява, че член 2, точка 1 от Директива 84/450/ЕИО и член 2, буква а) от Директива 2006/114/ЕО трябва да се тълкуват в смисъл, че съгласно даденото му в тези разпоредби определение понятието „реклама“ обхваща използването на наименование на домейн, както и използването на метатагове в метаданните на уебсайт, в случай че наименованието на домейн или метатаговете, състоящи се от ключови думи („keyword metatags“), правят връзка с определени стоки или с определени услуги, или пък с търговското наименование на дружество и са форма на съобщение, което е адресирано до потенциалните потребители и им внушава, че ще намерят уебсайт, свързан с посочените стоки или услуги или с посоченото дружество.

Всъщност понятието „реклама“ не може да се тълкува и прилага по начин, при който действията, предприети от търговец с цел да насърчи продажбата на своите стоки или услуги — които действия могат да окажат влияние върху икономическото поведение на потребителите и съответно да засегнат конкурентите на този търговец — остават извън обхвата на въведените с тези директиви правила за лоялна конкуренция.

Това понятие обаче не обхваща регистрацията на наименование на домейн като такава. Всъщност това е формално действие, което само по себе си не предполага непременно наличието на възможност за узнаване на наименованието на домейн от потенциалните потребители и което съответно не може да окаже въздействие върху техния избор.

Решение от 4 май 2017 г., Luc Vanderborght (C-339/15, [EU:C:2017:335](#))

Г-н Luc Vanderborght, общопрактикуващ лекар по дентална медицина, установен в Белгия, рекламира услуги в областта на денталната медицина. Той поставя табела, посочваща неговото име, качеството му на зъболекар, както и адреса на неговия сайт в интернет и телефонния номер на кабинета му. Освен това той създава уебсайт, на който информира пациентите за различните видове лечение, които предлага кабинетът му. Накрая, той публикува няколко реклами в местни ежедневници. По жалба на Verbond der Vlaamse tandartsen, професионално сдружение на лекари по дентална медицина, срещу г-н Vanderborght е образувано наказателно производство. Белгийското законодателство забранява всякаква реклама на услуги в областта на грижите за устната кухина и денталната медицина

⁹³ Директива 84/450/ЕИО на Съвета от 10 септември 1984 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки, свързани със заблуждаваща реклама, изменена с Директива 2005/29/ЕО (ОВ L 250, 1984 г., стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 1, стр. 153).

⁹⁴ Директива 2006/114/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година относно заблуждаващата и сравнителната реклама (ОВ L 376, 2006 г., стр. 21; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 18, стр. 229).

и налага определени изисквания за дискретност. Сезиран със спора, *Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel* (Първоинстанционен съд за нидерландскоговорящата част — Брюксел, Белгия) решава да отправи запитване до Съда по тези въпроси.

Според Съда Директива 2000/31/ЕО⁹⁵ трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство като разглежданото в главното производство.

Съображение 18 от Директива 2000/31/ЕО уточнява, че понятието „услуги на информационното общество“ обхваща широк кръг от икономически дейности, които се извършват онлайн. Освен това член 2, буква е) от тази директива уточнява, че понятието „търговско съобщение“ обхваща по-конкретно всяка форма на съобщение, което има за цел да рекламира услуги на лице, което упражнява регламентирана професия. От това следва, че осъществяваната посредством уебсайт реклама на предоставянето на грижи за устната кухина и на услуги в областта на денталната медицина представлява такава услуга. Законодателят на Съюза не е изключил регламентирани професии от принципа на разрешеност на търговските съобщения онлайн, предвиден в член 8, параграф 1 от тази директива. Макар че тази разпоредба позволява да се отчетат особеностите на професиите от областта на здравеопазването при изработването на отнасящите се за тях професионални правила, като регламентира формите и подробните ред и условия за търговските съобщения онлайн, с цел по-конкретно да се гарантира, че не се накърнява доверието, което пациентите имат към тези професии, това не променя факта, че тези професионални правила не могат валидно да забранят по общ и абсолютен начин всяка форма на реклама онлайн, предназначена да рекламира дейността на лице, упражняващо такава професия.

Член 56 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство като разглежданото в главното производство, което забранява по общ и абсолютен начин каквато и да било реклама, свързана с предоставяне на грижи за устната кухина и на услуги в областта на денталната медицина.

Що се отнася до необходимостта от ограничаване на свободното предоставяне на услуги като разглежданото в главното производство, следва да се вземе предвид фактът, че животът и здравето на хората се нареждат на първо място сред ценностите и интересите, защитавани от Договора, и че по принцип държавите членки следва да решат в каква степен възнамеряват да осигурят защитата на общественото здраве.

Действително не всички рекламни съобщения, забранени от това законодателство, са годни сами по себе си да породят последици, противоречащи на споменатите цели. При тези условия трябва да се приеме, че целите,

⁹⁵ Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (ОВ L 178, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257).

преследвани с разглежданото в главното производство законодателство, биха могли да бъдат постигнати посредством мерки, които са по-малко ограничителни.

Решение от 30 март 2017 г., Verband Sozialer Wettbewerb eV (C-146/16, [EU:C:2017:243](#))

Предмет на спора е публикувана във вестник реклама от DHL Paket, оператор на онлайн портала за продажби „MeinPaket.de“, на който професионални търговци предлагат продукти за продажба. Представените в рекламата стоки имат код и могат да бъдат закупени при продавачи, трети лица, посредством платформата. След като се свърже със сайта, потребителят може да въведе съответния код, с който се отваря страница, представяща по-подробно съответната стока и посочваща продавача, релевантна информация за когото може да се преглежда в нарочен раздел.

Според Verband Sozialer Wettbewerb (VSW), сдружение, в което членуват по-специално доставчици на електроуреди и електроника, както и търговци, които извършват продажби по пощата на различни други артикули, публикуваната реклама представлява нелоялна търговска практика. VSW смята, че DHL Paket не изпълнява задължението си да посочи идентификационните данни и физическия адрес на доставчиците, които ползват неговия онлайн портал за продажби. VSW предявява иск за преустановяване на тази рекламна дейност.

Сезиран от Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия), Съдът постановява, че член 7, параграф 4 от Директива 2005/29/ЕО⁹⁶ трябва да се тълкува в смисъл, че реклама като разглежданата в главното производство, която попада в обхвата на понятието „оферта за продажба“ по смисъла на тази директива, може да се приеме за изпълняваща задължението за предоставяне на информация, предвидено в тази разпоредба.

Задача на запитващата юрисдикция е да разгледа във всеки отделен случай, от една страна, дали ограниченията в пространството в рекламния текст оправдават предоставянето на информация за доставчика единствено на онлайн портала за продажби, и от друга страна, евентуално дали информацията, изисквана в член 7, параграф 4, буква б) от посочената директива относно онлайн портала за продажби, е съобщена ясно и бързо.

Решение от 3 март 2016 г., Daimler AG (C-179/15, [EU:C:2016:134](#))

Egyűd Garage, унгарско дружество, специализирано в продажбата и ремонта на автомобили Mercedes, е обвързано с договор за следпродажбено обслужване с

⁹⁶ Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 149, 2005 г., стр. 22; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 14, стр. 260).

Daimler, германски производител на автомобилите Mercedes и притежател на международната марка „Mercedes-Benz“. Унгарското дружество е имало право да използва посочената марка и да употребява в собствените си съобщения уточнението „официален сервиз на Mercedes-Benz“. След прекратяване на договора Egyűd Garage иска да се заличат всички съобщения в интернет, които могат да накарат потребителите да смятат, че то все още поддържа договорни отношения с Daimler. Въпреки предприетите действия, в интернет продължават да се разпространяват съобщения, в които се прави такава връзка, и същите продължават да се появяват в търсачките. Fővárosi Törvényszék (Съд на Будапеща, Унгария) пита Съда дали Директива 2008/95/ЕО относно марките⁹⁷ позволява на Daimler да изисква от предходен съдоговорител предприемане на задълбочени действия, за да не допусне увреждане на своята марка.

Съдът постановява, че използването на марка от трето лице без разрешението на притежателя, за да се съобщи на потребителите, че третото лице извършва ремонта и поддръжката на стоки, които носят тази марка, или че то е специализирано в подобни стоки, представлява използване на марката по смисъла на член 5, параграф 1, буква а) от Директива 2008/95/ЕО. То може да се забрани от притежателя на марката, освен ако не се приложи член 6 относно ограничаването на действието на марката или член 7 относно изчерпването на правата, предоставени от нея. Когато подобно използване е без съгласието на притежателя на марката, то може да засегне функцията ѝ по указване на произхода.

Член 5, параграф 1, букви а) и б) от споменатата директива трябва да се тълкува в смисъл, че не е налице използване, когато съобщението не е поставено от третото лице или от негово име или в хипотезата, в която съобщението е било поставено от третото лице или от негово име със съгласието на притежателя, когато третото лице изрично е изисквало от администратора на уебсайта, на когото е поръчало съобщението, да го заличи или да заличи посочването на съдържащата се в него марка. Не могат да се вменят на рекламодателя и самостоятелни действия на други икономически оператори, каквито са администраторите на справочни уебсайтове, които действат не по поръчка, а по собствена инициатива и от свое име.

И в двете хипотези притежателят на марката няма право съгласно член 5, параграф 1, букви а) и б) от Директива 2008/95/ЕО да предприеме действия срещу рекламодателя, за да му забрани да поставя онлайн съобщението, съдържащо посочване на марката му.

⁹⁷ Директива 2008/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките (ОВ L 299, 2008 г., стр. 25).

Решение от 22 декември 2022 г. (голям съст. ав), Louboutin (Използване на нарушаващ знак на електронен пазар) (C-148/21 и C-184/21, [EU:C:2022:1016](#))

От 2016 г. г-н Louboutin, френски дизайнер на луксозни обувки и дамски чанти е регистрирал червения цвят, нанесен върху външната подметка на обувка на висок ток, като марка на Европейския съюз.

Amazon е оператор на уебсайтове за онлайн продажба на различни стоки, които предлага както пряко, от свое име и за своя сметка, така и непряко, като осигурява електронен пазар на трети лица продавачи. Този оператор предлага на третите лица продавачи и допълнителни услуги по държане на склад и изпращане на стоките.

Г-н Louboutin установява, че на тези уебсайтове редовно се появяват обяви за продажба на обувки с червени подметки, които според него са за стоки, за които той не е давал съгласие да бъдат пуснати на пазара. Като се позовава на нарушаване на изключителните права, предоставени от спорната марка, той предявява два иска за нарушение срещу Amazon пред Tribunal d'arrondissement de Luxembourg (Районен съд Люксембург, Люксембург)⁹⁸ и пред Tribunal de l'entreprise francophone de Bruxelles (Френскоезичен търговски съд Брюксел, Белгия)⁹⁹.

Всяка от тези юрисдикции решава да сезира Съда с няколко преюдициални въпроса.

По същество те питат Съда дали Регламентът относно марката на Европейския съюз¹⁰⁰ трябва да се тълкува в смисъл, че може да се счита, че самият оператор на уебсайт за онлайн продажби, включващ освен собствените му предложения за продажба, и електронен пазар, използва знак, идентичен с чужда марка на Европейския съюз, за стоки, идентични с тези, за които марката е регистрирана, когато трети лица продавачи предлагат за продажба на този електронен пазар без съгласието на притежателя на посочената марка такива стоки, обозначени с този знак.

Те искат да установят по-специално дали в това отношение имат значение обстоятелствата, че този оператор представя по един и същ начин публикуваните на уебсайта си предложения, като публикува едновременно обявите за стоките, които той продава от свое име и за своя сметка, и обявите за стоки, предлагани на посочения електронен пазар от трети лица продавачи, че поставя собственото си лого на известен дистрибутор върху всички тези обяви и че предлага на третите лица продавачи при продажбата на техните стоки допълнителни услуги, изразяващи се в оказване на съдействие при представянето на обявите им, както и

⁹⁸ Дело C-148/21.

⁹⁹ Дело C-184/21.

¹⁰⁰ По-точно член 9, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2017/1001 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно марката на Европейския съюз (ОВ L 154, 2017 г., стр. 1).

в държане на склад и изпращане на предлаганите на същия пазар стоки. В този контекст запитващите юрисдикции искат да установят и дали евентуално трябва да се вземе предвид възприятието на потребителите на въпросния уебсайт.

Това дава повод на големия състав на Съда да внесе съществени уточнения по въпроса за пряката отговорност на оператора на уебсайт за онлайн продажби, включващ електронен пазар, за нарушения на правата на притежателя на марка на Европейския съюз в резултат на показването на идентичен с тази марка знак в обяви на трети лица продавачи на този пазар.

Съдът припомня, че по силата на Регламента относно марката на Европейския съюз¹⁰¹ регистрацията на марка на Европейския съюз предоставя на притежателя си правото да забрани на всяко трето лице да използва в търговската си дейност всеки знак за стоки или услуги, идентични с тези, за които е регистрирана марката на Европейския съюз.

В началото Съдът отбелязва, че в Регламента относно марката на Съюза няма определение за понятието „използване“. Този израз обаче предполага, от една страна, активно поведение и пряк или непряк контрол върху действието, съставляващо използването. Всъщност само трето лице, което има такъв контрол, действително е в състояние да преустанови използването на марка, осъществено без съгласието на притежателя ѝ.

От друга страна, използването от трето лице на знак, идентичен или сходен с марката на притежателя, най-малкото изисква това трето лице да използва знака в рамките на собствената си търговска комуникация. Така дадено лице може да позволи на клиентите си да използват знаци, идентични или сходни с марки, без самото то да използва тези знаци. Ето защо Съдът приема, че когато става въпрос за оператора на електронен пазар, използването на знаци, идентични или сходни с марки, в публикувани на този електронен пазар предложения за продажба, се осъществява единствено от продавачите — клиенти на оператора на този пазар, а не от самия оператор, при положение че той не използва този знак в рамките на търговската си комуникация.

Съдът обаче отбелязва, че в рамките на предишната му практика не му е поставян въпрос относно отражението на факта, че във въпросния уебсайт за онлайн продажби освен електронния пазар има и предложения за продажба на самия оператор на този сайт, докато настоящите дела са точно относно това отражение. Така в случая запитващите юрисдикции искат да установят дали освен третото лице продавач операторът на уебсайт за онлайн продажби, включващ електронен пазар, като Amazon, също използва в собствената си търговска комуникация знак, идентичен с чужда марка, за стоки, идентични с тези, за които е регистрирана

¹⁰¹ Член 9, параграф 2, буква а) от Регламент (ЕС) 2017/1001 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно марката на Европейския съюз (ОВ L 154, 2017 г., стр. 1).

марката, така че да може да му се търси отговорност за нарушаване на правата на притежателя на тази марка, когато това трето лице продавач предлага за продажба на този пазар такива стоки, обозначени с този знак.

Съдът констатира, че този въпрос се поставя независимо от това, че ролята на такъв оператор може евентуално да се разглежда и от гледна точка на други правни норми, и макар преценката на такова използване от оператора в крайна сметка да трябва да се направи от националния съд, Съдът може да предостави насоки за тълкуване на правото на Съюза, които могат да бъдат полезни в това отношение.

Във връзка с това, когато става въпрос за търговската комуникация, Съдът уточнява, че използването на знак, идентичен с чуждата марка, от оператора на уебсайт, включващ електронен пазар, в собствената му търговска комуникация предполага в представите на третите лица този знак да се явява като неразделна част от тази комуникация и следователно като част от дейността на този оператор.

В този контекст Съдът припомня, че в положение, при което доставчикът на услуга използва знак, идентичен или сходен с чужда марка, за да рекламира стоки, които един от неговите клиенти продава с помощта на тази услуга, самият доставчик използва този знак, когато това използване се осъществява по такъв начин, че се установява връзка между посочения знак и предоставяните от този доставчик услуги.

Така Съдът вече е приел, че такъв доставчик не използва знак, идентичен или сходен с чужда марка, когато предоставяната от него услуга не е сходна с услуга, целяща да насърчи търговията със стоки, означени с този знак, и не предполага създаването на връзка между тази услуга и споменатия знак, при положение че въпросният доставчик не е известен на потребителя и това изключва всяко свързване на неговите услуги и посочения знак.

Съдът обаче е постановил, че такава връзка съществува, когато операторът на електронен пазар рекламира продавани от неговите клиенти на неговия електронен пазар стоки с тази марка, като използва идентична с чуждата марка ключова дума в рамките на услуга за включване в каталог в интернет. Всъщност такава реклама създава у интернет потребителите, които правят справка въз основа на тази ключова дума, представа за очевидна връзка между тези маркови стоки и възможността те да бъдат закупени на този пазар. Поради това притежателят на марката има право да забрани такова използване на този оператор, когато тази реклама нарушава правото върху марката, поради това че не дава възможност или дава само възможност нормално информираният и разумно внимателен интернет потребител трудно да установи дали посочените стоки са с произход от притежателя на марката или от икономически свързано с него предприятие, или напротив, от трето лице.

Въз основа на това Съдът заключава, че за да се установи дали самият оператор на уебсайт за онлайн продажби, включващ електронен пазар, използва идентичен на чужда марка знак, съдържащ се в обявите за стоки, предлагани от трети лица продавачи на този електронен пазар, следва да се прецени дали нормално информиран и разумно внимателен потребител на този уебсайт прави връзка между услугите на този оператор и въпросния знак.

Така погледнато, за да се прецени дали може да се счита, че обява, в която е използван идентичен на чужда марка знак, публикувана на посочения електронен пазар от трето лице продавач, което осъществява дейност на този пазар, е част от търговската комуникация на оператора на посочения уебсайт, следва да се провери дали чрез тази обява може да се направи връзка между предлаганите от оператора услуги и въпросния знак, поради това че потребител би могъл да помисли, че операторът продава от свое име и за своя сметка стоката, за която се използва въпросният знак.

Съдът подчертава, че в рамките на тази обща преценка особено значение имат обстоятелствата по случая, и по-специално начинът на представяне на обявите, както поотделно, така и взети заедно, във въпросния уебсайт, както и естеството и обемът на предоставяните от оператора на този сайт услуги.

Що се отнася, от една страна, до начина на представяне на обявите, правото на Съюза изисква обявите в интернет да са прозрачни, така че нормално информиран и разумно внимателен потребител да може да разграничи лесно предложенията, произхождащи от оператора на уебсайта, от предложенията на третите лица продавачи, осъществяващи дейност на електронния пазар. Съдът обаче приема, че когато операторът използва един и същ начин на представяне на публикуваните предложения, като показва едновременно собствените си обяви и обявите на третите лица продавачи и като поставя собственото си лого на реномиран дистрибутор както на своя уебсайт, така и върху всички обяви, това може да затрудни въпросното разграничение и по този начин да създаде впечатлението, че операторът продава от свое име и за своя сметка стоките, предлагани за продажба от тези трети лица продавачи.

От друга страна, естеството и обемът на услугите, предоставяни от оператора на електронен пазар на продавачите, и по-специално тези, състоящи се в държане на склад, изпращане и организиране на връщането на тези стоки, също могат да създадат впечатлението у информиран и разумно внимателен потребител, че тези стоки се продават от оператора, и по този начин да създадат в представите на тези потребители връзка между тези услуги и знаците, поставени върху тези стоки и в обявите на третите лица продавачи.

В заключение Съдът постановява, че може да се счита, че самият оператор на уебсайт за онлайн продажби, включващ освен неговите собствени предложения за продажба и електронен пазар, използва знак, идентичен с чужда марка на

Европейския съюз, за стоки, идентични с тези, за които е регистрирана марката, когато трети лица продавачи предлагат за продажба на този пазар без съгласието на притежателя на тази марка обозначени с този знак стоки, ако нормално информиран и разумно внимателен потребител на този сайт прави връзка между услугите на този оператор и въпросния знак, което се случва по-специално когато с оглед на всички характеризиращи съответното положение обстоятелства такъв потребител би могъл да има впечатлението, че самият оператор продава от свое име и за своя сметка обозначените с този знак стоки. Съдът допълва, че значение в това отношение имат обстоятелствата:

- че този оператор използва един и същ начин за представяне на публикуваните на уебсайта му предложения, като показва едновременно обявите за стоките, които продава от свое име и за своя сметка, и обявите за стоките, предлагани на този електронен пазар от трети лица продавачи,
- че поставя собственото си лого на реномиран дистрибутор върху всички обяви, и
- че при продажбата на обозначените със спорния знак стоки предлага на третите лица продавачи допълнителни услуги, състоящи се по-специално в държането на склад и изпращането на тези стоки.

Решение от 22 декември 2022 г. (голям съст ав), EUROAPTIEKA (C-530/20, [EU:C:2022:1014](#))

„EUROAPTIEKA“ SIA е дружество, което осъществява фармацевтична дейност в Латвия. То е част от група, притежаваща верига от аптеки и от предприятия за продажба на дребно на лекарствени продукти в тази държава. През 2016 г. Veselības inspekcijas Zāļu kontroles nodaļa (Отдел за контрол на лекарствените продукти към Здравната инспекция, Латвия) забранява на EUROAPTIEKA да извършва реклама на промоционална продажба на всеки лекарствен продукт с намаление от 15 % от продажната цена при закупуването на поне три продукта. Това решение е взето въз основа на национална разпоредба, която забранява в рекламата сред населението на лекарствени продукти, за които не се изисква лекарско предписание и чиято стойност не подлежи на възстановяване, да се включва информация, която насърчава закупуването на лекарствения продукт, обосновавайки необходимостта от закупуването му с неговата цена, обявявайки специална разпродажба или посочвайки, че лекарственият продукт се продава в пакет с други лекарствени продукти (включително на намалена цена) или с други продукти¹⁰².

¹⁰² Точка 18, подточка 12 от Ministru kabineta noteikumi Nr. 378 „Zāļu reklamēšanas kārtība un kārtība, kādā zāļu ražotājs ir tiesīgs nodot ārstiem bezmaksas zāļu paraugus“ (Постановление № 378 на Министерския съвет относно реда за рекламиране на лекарствените продукти и реда, по който производител на лекарствени продукти може да предлага на лекарите безплатни мостри на лекарствени продукти) от 17 май 2011 г. (Latvijas Vēstnesis, 2011 г., бр. 78).

Сезиран през 2020 г. от EUROAPTIEKA с искане за установяване на противоконституционност на тази разпоредба, Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Конституционен съд, Латвия) отправя до Съда преюдициално запитване относно тълкуването на Директива 2001/83¹⁰³.

В решението си Съдът, заседаващ в голям състав, уточнява обхвата на понятието „реклама на лекарствени продукти“ по смисъла на тази директива, по-специално във връзка със съдържание, което се отнася не до определен лекарствен продукт, а до неопределени лекарствени продукти. Освен това той се произнася по съвместимостта с посочената директива на национална разпоредба, която предвижда забрани като разглежданите в главното производство, и по-специално по въпроса дали тези забрани имат за цел да насърчат рационалната употреба на лекарствените продукти по смисъла на същата директива.

На първо място, Съдът постановява, че разпространението на информация, която насърчава закупуването на лекарствени продукти, обосновавайки необходимостта от закупуването им с тяхната цена, обявявайки специална разпродажба или посочвайки, че въпросните лекарствени продукти се продават в пакет с други лекарствени продукти (включително на намалена цена) или с други продукти, попада в обхвата на понятието „реклама на лекарствени продукти“ по смисъла на Директива 2001/83, включително когато тази информация се отнася не до определен лекарствен продукт, а до неопределени лекарствени продукти.

Най-напред, от гледна точка на текста Съдът припомня, че в член 86, параграф 1 от тази директива, който съдържа понятието „реклама на лекарствени продукти“, систематично се посочват „лекарствените продукти“ в множествено число. Освен това в тази разпоредба въпросното понятие е дефинирано много широко — като обхващащо „всяка форма“ на информация по домовете, агитационна активност или стимулиране, включително в частност „рекламата на лекарствени продукти сред населението“.

По-нататък, що се отнася до контекста, Съдът отбелязва, че разпоредбите на дял VIII от Директива 2001/83, сред които е и член 86 от нея, съдържат общите и основни правила относно рекламата на лекарствени продукти и че следователно те са предназначени да се прилагат за всяко действие, насочено към насърчаване на предписването, доставката, продажбата или употребата на лекарствени продукти.

Накрая, що се отнася до преследваните с Директива 2001/83 цели, Съдът счита, че преследваната с тази директива съществена цел за защита на общественото здраве би била значително засегната, ако дейности за информироване по домовете,

¹⁰³ По-конкретно става въпрос за член 86, параграф 1, член 87, параграф 3 и член 90 от Директива 2001/83/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 ноември 2001 година за утвърждаване на кодекс на Общността относно лекарствени продукти за хуманна употреба (ОВ L 311, 2001 г., стр. 67; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 33, стр. 3), изменена с Директива 2004/27/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 г. (ОВ L 136, 2004 г., стр. 34; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 44, стр. 116).

агитационна активност или стимулиране, предназначени да пропагандират предписването, доставката, продажбата или употребата на лекарствени продукти, без да се посочва определен лекарствен продукт, не попадат в обхвата на понятието „реклама на лекарствени продукти“ и следователно не попадат в обхвата на забраните, условията и ограниченията, предвидени в тази директива в областта на рекламата.

Всъщност, доколкото реклама на неопределени лекарствени продукти (като например реклама относно цял клас лекарствени продукти, предназначени за лечение на едно и също заболяване) може да се отнася и до лекарствени продукти, отпускани по лекарско предписание, или до лекарствени продукти, чиято стойност подлежи на възстановяване, изключването на такава реклама от приложното поле на разпоредбите на Директива 2001/83 в областта на рекламата би довело до лишаване в голяма степен от полезно действие на забраните, установени в тази директива¹⁰⁴, тъй като така от обхвата на тези забрани би била изключена всяка реклама, която не се отнася до конкретен лекарствен продукт от този клас.

В допълнение Съдът счита, че реклама по отношение на неопределен кръг от лекарствени продукти, за които не се изисква лекарско предписание и чиято стойност не подлежи на възстановяване, може — също както рекламата само на един определен лекарствен продукт — да бъде прекалена и необмислена и следователно да навреди на общественото здраве, подтиквайки потребителите към неразумна употреба или към свръхупотреба на съответните лекарствени продукти.

Съдът заключава, че независимо от приетото в решение А (Реклама и продажба на лекарствени продукти онлайн)¹⁰⁵ и в решение DocMorris¹⁰⁶, понятието „реклама на лекарствени продукти“, посочено в Директива 2001/83, обхваща всяка форма на информация по домовете, агитационна активност или стимулиране, предназначени да пропагандират предписването, доставката, продажбата или употребата на определен лекарствен продукт или на неопределени лекарствени продукти.

Съдът добавя, че тъй като целта на съобщението представлява основна характеристика на това понятие и решаващо обстоятелство за разграничение на рекламата от обикновената информация и тъй като дейностите по разпространение на информация, посочени в национална разпоредба като разглежданата в главното производство, изглежда, имат такава рекламна цел, то тези дейности попадат в обхвата на посоченото понятие.

¹⁰⁴ Член 88, параграф 1, буква а) и параграф 3 от Директива 2001/83.

¹⁰⁵ Решение от 1 октомври 2020 г., А (Реклама и продажба на лекарствени продукти онлайн) (С-649/18, [EU:C:2020:764](#), т. 50).

¹⁰⁶ Решение от 15 юли 2021 г., DocMorris (С-190/20, [EU:C:2021:609](#), т. 20).

На второ място, Съдът постановява, че разпоредбите на Директива 2001/83¹⁰⁷ допускат национална разпоредба, която налага ограничения, които не са предвидени в тази директива, но отговарят на преследваната с посочената директива съществена цел за защита на общественото здраве, като забранява в рекламите сред населението на отпускани без лекарско предписание и неподлежащи на възстановяване лекарствени продукти да се включва информация, която насърчава закупуването на лекарствени продукти, обосновавайки необходимостта от закупуването им с тяхната цена, обявявайки специална разпродажба или посочвайки, че въпросните лекарствени продукти се продават в пакет с други лекарствени продукти (включително на намалена цена) или с други продукти.

В подкрепа на това тълкуване Съдът припомня, първо, че що се отнася до връзката между изискването посочената реклама да насърчава рационалната употреба на лекарствените продукти¹⁰⁸ и ограниченията по Директива 2001/83 под формата на списък на забранени рекламни елементи¹⁰⁹, обстоятелството, че тази директива не съдържа конкретни правила относно даден рекламен елемент, не е пречка за това с цел избягване на всяка прекалена и необмислена реклама на лекарствени продукти, която би могла да засегне общественото здраве, държавите членки да забранят¹¹⁰ подобен елемент, доколкото той насърчава неразумната употреба на лекарствени продукти.

Следователно, макар Директива 2001/83 да разрешава рекламата на лекарствени продукти, за които не се изисква лекарско предписание, все пак, за да предотвратят настъпването на рискове за общественото здраве в съответствие със съществената цел за неговата защита, държавите членки трябва да забранят в рекламата сред населението на лекарствени продукти, за които не се изисква лекарско предписание и чиято стойност не подлежи на възстановяване, да бъдат включени елементи, които могат да насърчат неразумната употреба на такива лекарствени продукти.

Второ, що се отнася до въпроса дали случаят е такъв при елементите, до които се отнасят забрани като разглежданите в главното производство, Съдът отбелязва, че по отношение на лекарствените продукти, за които не се изисква лекарско предписание и чиято стойност не подлежи на възстановяване, често крайният потребител оценява сам и без помощта на лекар полезността или необходимостта от закупуване на такива лекарствени продукти. Този потребител обаче не разполага непременно със специфични и обективни познания, които да му позволят да прецени терапевтичната им стойност. При това положение рекламата може да окаже особено съществено влияние върху оценката и избора на

¹⁰⁷ По-конкретно член 87, параграф 3 и член 90 от Директива 2001/83.

¹⁰⁸ Изискване, предвидено в член 87, параграф 3 от Директива 2001/83.

¹⁰⁹ Ограничения по член 90 от Директива 2001/83.

¹¹⁰ На основание член 87, параграф 3 от Директива 2001/83.

посочения потребител както по отношение на качеството на лекарствения продукт, така и по отношение на количеството, което следва да се закупи.

В този контекст рекламни елементи като посочените в разглежданата в главното производство национална разпоредба биха могли да подтикнат потребителите да закупуват лекарствени продукти, за които не се изисква лекарско предписание и чиято стойност не подлежи на възстановяване, в зависимост от икономически критерий, свързан с цената на тези лекарствени продукти, и следователно те биха могли да накарат тези потребители да закупуват и употребяват посочените лекарствени продукти, без да е извършена обективна оценка въз основа на терапевтичните им свойства и на конкретни медицински нужди.

Според Съда реклама, която отклонява потребителя от обективната оценка на необходимостта да приема даден лекарствен продукт, насърчава неразумната и прекалена употреба на този лекарствен продукт. Подобна неразумна и прекалена употреба на лекарствените продукти може да произтича и от реклама, която — подобно на рекламата, отнасяща се до промоционални оферти или до продажби в пакет на лекарствени продукти и други продукти — приравнява лекарствените продукти на продукти за друга консумация, за които обикновено има отстъпки и намаления на цената, свързани с покупка над определена сума.

Съдът заключава, че доколкото забранява разпространението на рекламни елементи, които насърчават неразумната и прекалена употреба на лекарствени продукти, за които не се изисква лекарско предписание и чиято стойност не подлежи на възстановяване — без да се засяга възможността на аптеките да предоставят отстъпки и намаления на цените при продажбата на лекарствени продукти и на други продукти за здравето — национална разпоредба като разглежданата в главното производство отговаря на съществената цел за защита на общественото здраве и следователно е съвместима с Директива 2001/83.

2. Отговорност на междинните доставчици

Решение от 3 окт омври 2019 г., Glawischnig-Piesczek (C-18/18, [EU:C:2019:821](#))

Facebook Ireland е оператор на световна социалномедийна платформа (наричана по-нататък „Facebook Service“) за ползвателите, които се намират извън Съединените американски щати и Канада. Г-жа Glawischnig-Piesczek е депутат в Nationalrat (Национален съвет, Австрия), председател на парламентарната група на „die Grünen“ (Зелените) и федерален говорител на тази политическа партия. На 3 април 2016 г. ползвател на Facebook Service споделя на личната си страница статия от австрийското онлайн информационно списание oe24.at, озаглавена „Зелените: за запазването на минимален доход за бежанците“, вследствие от което

на тази страница се генерира умалено изображение на оригиналния сайт, съдържащо заглавието и кратко резюме на статията, както и снимка на г-жа Glawischnig-Piesczek. Освен това въпросният ползвател публикува коментар към статията, съдържащ думи и изрази, за които запитващата юрисдикция констатира, че накърняват честта на жалбоподателката в главното производство, обиждат я и я оклеветяват. Публикацията е била достъпна за всеки ползвател на Facebook Service.

С писмо от 7 юли 2016 г. г-жа Glawischnig-Piesczek отправя искане до Facebook Ireland в частност да заличи този коментар. Тъй като Facebook Ireland не премахва коментара, г-жа Glawischnig-Piesczek предявява иск пред търговски съд, който задължава Facebook Ireland да преустанови — незабавно и до окончателното приключване на производството по иска за преустановяване на нарушението — публичното показване и/или разпространяване на снимки на жалбоподателката в главното производство. Facebook Ireland блокира в Австрия достъпа до първоначално публикуваното съдържание.

Сезиран с въззивна жалба, компетентният висш областен съд потвърждава първоинстанционното определение, що се отнася до идентичните твърдения. За сметка на това той постановява, че преустановяване на разпространяването на твърдения със смислово равностойно съдържание се дължи само по отношение на твърденията, за които Facebook Ireland е получило сведения от жалбоподателката в главното производство, от трети лица или по друг начин. Всяка от страните в главното производство подава ревизионна жалба до Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия).

Преюдициалното запитване се отнася главно до тълкуването на член 15, параграф 1 от Директива 2000/31/ЕО.

В самото начало Съдът подчертава, че за да е възможно да се издейства от съответния доставчик на хостинг услуги да предотвратява всяко по-нататъшно накърняване на съответните интереси, законосъобразно е компетентният съд да може да задължи този доставчик да блокира достъпа до съхраняваната информация, чието съдържание е дословно идентично на по-рано обявеното за незаконно, или да отстранява тази информация, независимо по чия молба я съхранява.

По-нататък Съдът приема, че на съдилищата на държава членка е разрешено да разпореждат на доставчик на хостинг услуги да премахва съхраняваната от него информация, чието съдържание е смислово равностойно на съдържанието на информация, обявена преди това за незаконна, или да блокира достъпа до тази информация, при условие че действията по контрол и търсене на информацията, за която е издадено това разпореждане, са така ограничени, че да се отнасят само до информация, която предава съобщение с по същество непроменено съдържание в сравнение с онова, по повод на което е направена констатацията за

незаконност, и която включва указанията в разпореждането данни, и при условие че разликите във формулировката на това смислово равностойно съдържание в сравнение с формулировката на информацията, обявена преди това за незаконна, не биха могли да принудят доставчика на хостинг услугите да преценява самостоятелно това съдържание.

Накрая, съдилищата на държава членка могат да разпореждат на доставчик на хостинг услуги да премахва посочената в разпореждането информация или да блокира достъпа до нея в целия свят в рамките на релевантното международно право.

Решение от 8 декември 2022 г. (голям съст ав), Google (Премахване от резулт ат ит е при т ърсене, на съдържание, за коет о се т върди, че е неист инно) (C-460/20, [EU:C:2022:962](#))

През 2015 г. G LLC — оператор на интернет сайт, публикува на този сайт три статии за ищците в главното производство — TU, който заема отговорни длъжности и притежава дялове в различни дружества, и RE, която е неговата партньорка в личния живот и до май 2015 г. е прокурист на едно от тези дружества. В тези статии, едната от които е илюстрирана с четири снимки на ищците, се прави внушение, че посочените лица водят луксозен живот, и се разглежда по критичен начин инвестиционният модел, прилаган от някои от техните дружества. Достъпът до тези статии е възможен, след като в интернет търсачката, управлявана от Google LLC (наричано по-нататък „Google“), се изпишат фамилните и собствените имена на жалбоподателите — както поотделно, така и в съчетание с наименованията на някои от дружествата. Чрез връзка в списъка с резултати от търсенето се препраща към тези статии, както и към снимките, представени под формата на миниатюрни изображения (thumbnails).

Ищците в главното производство искат от Google, в качеството му на администратор на лични данни, обработвани чрез неговата интернет търсачка, от една страна, да премахне от списъка с резултатите при търсене връзките, препращащи към разглежданите статии, с мотива че те съдържали неистинни твърдения и клеветнически мнения, а от друга страна, да отстрани миниатюрните изображения от списъка с резултати от търсенето. Google отказва да уважи това искане.

Тъй като исканията им са отхвърлени както в първоинстанционното, така и във въззивното производство, ищците в главното производство сезират Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) с ревизионна жалба, в

рамките на която Bundesgerichtshof сезира Съда с преюдициално запитване относно тълкуването на ОРЗД¹¹¹ и на Директива 95/46¹¹².

С решението си, постановено от голям състав, Съдът развива практиката си относно приложимите изисквания към исканията за премахване от резултатите при търсене, подавани до лицето, което управлява интернет търсачка, въз основа на разпоредбите относно защитата на личните данни¹¹³. По-специално той разглежда, от една страна, обхвата на задълженията и отговорностите на лицето, което управлява интернет търсачка, когато то обработва искане за премахване от резултатите при търсене, при положение че в това искане се сочат като основание твърдения за неистинност на информацията, включената в съдържание, към което се препраща, и от друга страна, тежестта на доказване, възложена на субекта на данните във връзка с тази неистинност. От друга страна, той се произнася по необходимостта при разглеждане на отправено искане за заличаване на снимки, показвани в списъка с резултатите при търсене на изображения, да се вземе предвид първоначалният контекст на публикацията на тези снимки в интернет.

На първо място, Съдът постановява, че в контекста на претеглянето между, от една страна, правата на зачитане на личния живот и на защита на личните данни и от друга страна, свободата на изразяване и правото на информация¹¹⁴, когато се разглежда искане за заличаване от списъка с резултати при търсене на връзка, която насочва към съдържание, включващо информация, за която се твърди, че е неистинна, това премахване от резултатите при търсене не се обвързва с условието на въпроса относно истинността на съдържанието, към което се препраща, да е даден поне индикативен отговор в рамките на производство по иск, предявен от подалото искането лице, срещу доставчика на съдържанието.

Преди всичко останало, за да разгледа при какви условия лицето, което управлява интернет търсачка, е длъжно да уважи искане за премахване от резултатите при търсене и следователно да изтрие от списъка с резултатите, който се показва след търсене по името на субекта на данните, връзката към интернет страница, на която са публикувани твърдения, които това лице намира за неистинни, Съдът по-специално припомня следното:

- доколкото дейността на интернет търсачка може да засегне значително и в допълнителна степен по отношение на дейността на издателите на интернет сайтове основните права на зачитане на личния живот и на защита на личните

¹¹¹ Член 17, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46 (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 2016 г., стр. 1, и поправка в ОВ L 127, 23.5.2018 г., стр. 2).

¹¹² Член 12 буква б) и член 14, първа алинея, буква а) от Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни (ОВ L 281, 1995 г., стр. 31; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 17, стр. 10).

¹¹³ Решения от 13 май 2014 г., Google Spain и Google (C-131/12, [EU:C:2014:317](#)), и от 24 септември 2019 г., GC и др. (Премахване на чувствителни данни от резултатите при търсене) (C-136/17, [EU:C:2019:773](#)), и Google (Териториален обхват на премахването от резултатите при търсене) (C-507/17, [EU:C:2019:772](#)).

¹¹⁴ Основни права, гарантирани съответно от членове 7, 8 и 11 от Хартата на основните права на Европейския съюз.

данни, лицето, което управлява търсачката в качеството си на лице, което определя целите и средствата на тази дейност, трябва да гарантира в рамките на своята отговорност, компетентност и възможности, че предвидените в Директива 95/46 и ОРЗД гаранции могат да разгърнат цялостното си действие и може действително да се осъществи ефикасна и пълна защита на съответните лица,

- когато е сезирано с искане за премахване от резултатите при търсене, лицето, което управлява интернет търсачка, трябва да провери дали включването на връзката към въпросната интернет страница в списъка, който се показва след търсене по името на субекта на данните, е необходимо за упражняването на правото на свобода на информация на интернет потребителите, които са потенциално заинтересовани да получат достъп до тази интернет страница посредством такова търсене, защитено от свободата на изразяване и правото на информация,
- ОРЗД изрично закрепва изискването за претегляне между, от една страна, основните права на зачитане на личния живот и на защита на личните данни и от друга страна, основното право на свобода на информация.

На първо място, Съдът изтъква, че макар правото на зачитане на личния живот и правото на защита на личните данни да имат по принцип предимство пред законния интерес на интернет потребителите, които потенциално биха могли да имат достъп до въпросната информация, това равновесие все пак може да зависи от релевантните обстоятелства във всеки отделен случай, по-специално от естеството на тази информация и от чувствителността ѝ по отношение на личния живот на субекта на данни, както и от интереса на обществеността да разполага с посочената информация, който може да бъде различен по-специално в зависимост от ролята на този субект в обществения живот.

Въпросът дали съдържанието, към което се препраща, е истинно или не, също представлява релевантен елемент за тази преценка. Така при определени обстоятелства правото на информация на интернет потребителите и свободата на изразяване на доставчика на съдържание могат да надделеят над правата на зачитане на личния живот и на защита на личните данни по-специално когато субектът на данните играе определена роля в обществения живот. Въпреки това тази тенденция се преобръща във всички случаи, когато се окаже неистинна дори част от информацията, посочена в искането за премахване от резултатите при търсене, щом тя не е с второстепенен характер спрямо цялото съдържание. В подобна хипотеза би могло дори да се твърди, че в действителност правата на предоставяне и на получаване на информация изобщо не влизат в действие, тъй като тези права не могат да включват право на разпространяване и достъп до такава информация.

По-нататък, що се отнася, от една страна, до задълженията да се установи дали информацията, включена в съдържанието, към което се препраща, е с истинен или неистинен характер, Съдът уточнява, че лицето, което иска премахване от резултатите при търсене поради неистинност на тази информация, трябва да докаже, че тази информация е очевидно неистинна или че такава е поне част от тази информация, която не е маловажна от гледна точка на цялото съдържание. Все пак, за да се избегне възлагането на това лице на прекомерна тежест, която може да навреди на полезното действие на правото на премахване от резултатите при търсене, то трябва да представи единствено доказателствата, които, с оглед на обстоятелствата в конкретния случай, може разумно да се изисква от него да издири. По принцип посоченото лице не може да бъде задължено още от досъдебната фаза на правния спор да представи в подкрепа на искането си за премахване от резултатите при търсене съдебно решение, постановено срещу издателя на интернет сайта, дори под формата на решение, взето в рамките на производство по постановяване на привременни или обезпечителни мерки.

От друга страна, що се отнася до задълженията и отговорностите на лицето, което управлява интернет търсачката, Съдът подчертава, че за да провери дали дадено съдържание може да продължи да бъде включвано в списъка с резултатите от търсенето, извършено чрез неговата търсачка, след като е подадено на искане за премахване от резултатите при търсене, това лице трябва да се основе на всички налични права и интереси, както и на всички обстоятелства по конкретния случай. Все пак лицето, което управлява интернет търсачка, не може да бъде задължавано да разследва фактите и за тази цел да организира обмен на кореспонденция, при условията на състезателност с доставчика на съдържанието, за да се получат липсващите доказателства относно истинността на съдържанието, към което се препраща. Ако посоченото лице, което управлява интернет търсачката, бъде обвързано със задължение да вземе участие при доказването на обстоятелството дали съдържанието, към което се препраща, е истинно или не, на същото лице би била възложена тежест, надхвърляща това, което разумно може да се очаква от него с оглед на неговата отговорност, компетентност и възможности. Това разрешение би създавало сериозен риск от резултатите при търсене да бъдат премахнати съдържания, с които се задоволява законосъобразна и приоритетна за обществеността нужда от информация, и по този начин да се окаже трудно тези съдържания да бъдат намерени в интернет. Вследствие на това би съществувал реален риск от възпиращ ефект върху упражняването на свободата на изразяване и на информация, ако лицето, което управлява интернет търсачката, извършва премахване от резултатите при търсене почти систематично, за да се избегне понасянето на тежестта за разследване на релевантните факти, в опит да се установи дали посоченото съдържание е истинно или не.

Следователно, когато лицето, поискало премахване от резултатите при търсене, представи доказателства, установяващи очевидната неистинност на включена в съдържанието, към което се препраща, информация или поне на част от тази

информация, която не е маловажна от гледна точка на цялото съдържание, лицето, което управлява интернет търсачката, е длъжно да уважи това искане. Същото важи и за случая, когато направило такова искане лице представи съдебно решение, постановено срещу издателя на интернет сайта, което се основава на констатацията, че информацията, съдържаща се в съдържанието, към което се препраща, която не е маловажна от гледна точка на цялото съдържание, поне на пръв поглед е неистинна. За сметка на това, когато не е представено такова съдебно решение, в случай че неистинният характер на информацията не следва очевидно от гледна точка на представените от подалото искането лице доказателства, лицето, което управлява интернет търсачката, не е длъжно да уважи искането за премахване от резултатите при търсене. Когато разглежданата информация може да допринесе за дебат от общ интерес, с оглед на всички обстоятелства по настоящия случай следва да се придаде особено значение на правото на свобода на изразяване и на информация.

Накрая, Съдът добавя, че когато лицето, което управлява интернет търсачка, не изпълни искане за премахване от резултатите при търсене, субектът на данните трябва да може да сезира надзорния или съдебния орган, за да може той да извърши необходимите проверки и да разпорежи на посочения администратор да предприеме необходимите мерки. В това отношение именно съдебните органи трябва да осигурят претеглянето на конкуриращите се интереси, тъй като те са в най-добра позиция да извършат сложно и задълбочено претегляне, като вземат предвид всички критерии и обстоятелства, установени в релевантната съдебна практика.

На второ място, Съдът постановява, че при претеглянето между горепосочените основни права при искане за заличаване от списъка с резултатите при търсене на изображения по името на физическо лице, вследствие на което се визуализират снимки на това лице под формата на миниатюрни изображения, следва да се държи сметка за информативната стойност на тези снимки, независимо от контекста на тяхната публикация на интернет страницата, откъдето те са изтеглени. Въпреки това следва да се вземе предвид всеки текстови елемент, който съпътства пряко визуализирането на тези снимки в резултатите при търсенето и който може да предостави разяснения относно информативната им стойност.

За да стигне до този извод, Съдът подчертава, че търсенето по името на дадено лице на изображения чрез търсачка в интернет се подчинява на същите принципи, каквито са приложими и към търсенето на интернет страници и на съдържащата се в тях информация. Той посочва, че когато след търсене по име се показват снимки на субекта на данни под формата на миниатюрни изображения, тази визуализация може да представлява особено силно вмешателство в правото на зачитане на личния живот и в правото на защита на личните данни на това лице.

Следователно, когато лицето, което управлява интернет търсачка, е сезирано с искане за премахване, с което се иска от резултатите при търсене на изображения въз основа на името на дадено лице да бъдат заличени снимките, показвани под формата на миниатюрни изображения на това лице, управляващият интернет търсачката трябва да провери дали визуализирането на въпросните снимки е необходимо за упражняването на правото на свобода на информация на интернет потребителите, които са потенциално заинтересовани да имат достъп до тези снимки посредством такова търсене.

Доколкото обаче интернет търсачката показва снимки на субекта на данните извън контекста, в който те са публикувани на интернет страница, към която се препраща, най-често за да илюстрират съдържанието в тази страница текстови откъси, следва да се определи дали този контекст все пак трябва да се вземе предвид при претеглянето на конкуриращите се права и интереси, което следва да бъде извършено. Във връзка с това въпросът дали посочената преценка трябва да включва и съдържанието на интернет страницата, в която е включена снимката, чието премахване от показваните резултати под формата на миниатюрно изображение е поискано, зависи от предмета и естеството на въпросното обработване.

Що се отнася, на първо място, до предмета на разглежданото обработване, Съдът отбелязва, че публикуването на снимки като средство за невербална комуникация може да има по-силно въздействие върху интернет потребителите, отколкото текстовите публикации. Това е така, защото сами по себе си снимките са важно средство за привличане на вниманието на интернет потребителите и могат да предизвикат интерес от достъп до статиите, които илюстрират. Именно обаче поради обстоятелството, че снимките често позволяват различни тълкувания, показването им в списъка с резултатите при търсене под формата на миниатюрни изображения може да представлява особено силно вмешателство в правото на субекта на данни на защита на своето изображение, което трябва да се вземе предвид при претеглянето на конкуриращите се права и интереси. Извършването на отделно претегляне се налага в зависимост от обстоятелството дали става въпрос, от една страна, за статии, съдържащи снимки, публикувани от издателя на интернет страницата, които в първоначалния им контекст илюстрират съдържанието в тези статии информация и изразените в тях становища, и от друга страна, снимки, показвани под формата на миниатюрни изображения в списъка с резултати от лицето, което управлява интернет търсачка, извън контекста, в който те са публикувани на първата интернет страница.

В това отношение Съдът припомня, че основанието за публикуването на лични данни на даден интернет сайт не е непременно идентично с основанието, което се прилага за дейността на интернет търсачките, като дори когато случаят е такъв, резултатът от претеглянето на разглежданите интереси, което трябва да се извърши, може да бъде различен в зависимост това дали обработването на данни

е извършвано от лицето, което управлява интернет търсачката, или от издателя на тази интернет страница. От една страна, легитимните интереси, обосноваващи това обработване, могат да бъдат различни и от друга страна, последиците от посоченото обработване за субекта на данните, и по-специално за личния му живот, не са непременно едни и същи¹¹⁵.

Що се отнася, на второ място, до естеството на обработването от страна на лицето, което управлява интернет търсачката, Съдът констатира, че като открива публикуваните в интернет снимки на физически лица и като ги възпроизвежда отделно в резултатите от търсенето на изображения — под формата на миниатюрни изображения — лицето, което управлява интернет търсачка, предлага услуга, свързана с обработване на лични данни, която се различава от обработването на данни от страна на издателя на интернет страницата, от която са изтегляни снимките, както и от обработването, администрирано от лицето, което управлява интернет търсачката, с оглед на препращането към тази страница.

Следователно дейността, осъществявана от лицето, което управлява интернет търсачка, състояща се в показването на резултати при търсене на изображения под формата на миниатюрни изображения, следва да бъде подлагана на самостоятелна преценка, тъй като допълнителното засягане на основните права, произтичащо от такава дейност, може да бъде особено интензивно, защото при търсене по име се обединява цялата налична в интернет информация за съответното лице. В рамките на тази самостоятелна преценка следва да се вземе предвид обстоятелството, че тази визуализация сама по себе си представлява търсеният от интернет потребителя резултат, независимо от последващото му решение дали да получи достъп до първоначалната интернет страница.

Съдът отбелязва все пак, че подобно специфично претегляне, при което се взема предвид самостоятелното естество на обработването, извършено от лицето, което управлява интернет търсачката, не засяга евентуалната релевантност на текстуалните елементи, които могат пряко да съпътстват визуализирането на снимка в списъка с резултатите при търсене, тъй като тези елементи могат да предоставят разяснения относно информационната стойност на тази снимка за обществеността и следователно да повлияят при претеглянето на съответните права и интереси.

¹¹⁵ Вж. решение от Google Spain и Google (C-131/12, [EU:C:2014:317](#), т. 86).

3. Конкуrentно право

Решение от 13 окт. окври 2011 г., Pierre Fabre (C-439/09, [EU:C:2011:649](#))

Дружеството Pierre Fabre Dermo-Cosmétique („PFDC“) се занимава с производството и търговското предлагане на европейския пазар на козметични продукти с посредничеството на фармацевти. Разглежданите продукти не попадат в категорията на лекарствата. Договорите за дистрибуция на тези продукти обаче уточняват, че продажбите следва да се извършват изключително в реален търговски обект в присъствие на квалифициран фармацевт, с което на практика ограничават всяка форма на продажба по интернет. Френският орган по конкуренция решава, че поради фактическата забрана за всякакви продажби по интернет договорите за дистрибуция с PFDC представляват антиконкуrentни споразумения, които са в разрез както с френското законодателство, така и с правото на конкуренция на Европейския съюз. PFDC обжалва решението пред Cour d'appel de Paris (Апелативен съд Париж, Франция), който отправя запитване до Съда дали общата и абсолютна забрана за продажба чрез интернет представлява ограничение на конкуренцията „с оглед на целта“, дали такова споразумение може да се ползва от групово освобождаване и дали когато груповото освобождаване е неприложимо, то може да се ползва от индивидуално освобождаване на основание член 101, параграф 3 ДФЕС.

Съдът отговаря, че член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че съществуваща в рамките на селективна дистрибуторска система договорна клауза представлява ограничение с оглед на целта по смисъла на тази разпоредба, ако вследствие на индивидуална преценка тази клауза не е обективно обоснована. Действително подобна клауза съществено намалява възможността оторизиран дистрибутор да продава продуктите, които са предмет на договора, на клиентите извън отредената му по договор територия или зона на дейност. Следователно клаузата е в състояние да ограничи конкуренцията в този сектор.

Съществуват обаче законосъобразни изисквания, като например поддържането на специализирана търговия, намираща се в състояние да предоставя специализирани услуги, свързани с висококачествени и високотехнологични продукти, които оправдават намаляване на ценовата конкуренция в полза на конкуренция, насочена към елементи, които са различни от цените. В това отношение организирането на селективна дистрибуторска система не попада в приложното поле на забраната по член 101, параграф 1 ДФЕС, стига търговците на дребно да се избират въз основа на обективни качествени критерии, които са определени по еднакъв начин за всички потенциални търговци на дребно и не се прилагат по дискриминационен начин, свойствата на разглеждания продукт да налагат такава мрежа за дистрибуция, за да се запази неговото качество и да се осигури надлежната му употреба, и на последно място, определените критерии да не отиват отвъд това, което е необходимо. Що се отнася конкретно до продажбата

на козметични продукти и продукти за лична хигиена, целта за запазване на престижния им имидж не би могла да съставлява законосъобразна цел за ограничаване на конкуренцията.

Член 4, буква в) от Регламент (ЕО) № 2790/1999¹¹⁶ трябва да се тълкува в смисъл, че груповото освобождаване, предвидено в член 2 от него, не се прилага към вертикалните споразумения, които имат за предмет ограничаването на активните или пасивните продажби на крайните потребители от страна на членовете на селективна дистрибуторска система, функциониращи на етапа на търговия на дребно, без да се нарушава възможността да бъде забранено на член на системата да действа от неразрешено място на установяване.

Решение от 6 декември 2017 г., Coty Germany (C-230/16, [EU:C:2017:941](#))

Coty Germany продава в Германия луксозни козметични продукти. За да запази луксозния си имидж, то продава някои от марките си чрез селективна дистрибуторска мрежа, тоест с помощта на оторизирани дистрибутори. Обектите им за продажба трябва да отговарят на определени изисквания относно средата, оборудването и аранжирането. Освен това на оторизираните дистрибутори е разрешено да продават въпросните продукти по интернет, стига да използват собствена електронна витрина или платформи на трети, неоторизирани лица, когато участието на последните не е видимо за потребителите. За сметка на това изрично им се забранява онлайн продажбата на продуктите чрез платформи на трети лица, които действат по видим за потребителите начин.

Coty Germany сезира германските съдилища с иск срещу свой оторизиран дистрибутор, Parfümerie Akzente, на когото да бъде наложена забрана в изпълнение на посочената договорна клауза да продава продуктите на Coty, като използва платформата „amazon.de“. Тъй като изпитва съмнения относно законосъобразния характер на тази клауза с оглед на правото на конкуренция на Съюза, Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Висш областен съд Франкфурт на Майн, Германия) отправя запитване по въпроса до Съда.

Според Съда член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че система за селективна дистрибуция, чиято цел е опазването на луксозния имидж на тези продукти, е в съответствие с тази разпоредба, стига изборът на търговците на дребно да се осъществява въз основа на обективни качествени критерии, определени по един и същ начин по отношение на всички потенциални търговци на дребно и прилагани по недискриминационен начин, и определените критерии да не отиват отвъд това, което е необходимо.

¹¹⁶ Регламент (ЕО) № 2790/1999 на Комисията от 22 декември 1999 година за прилагането на член 81, параграф 3 от Договора за категориите вертикални споразумения и съгласувани практики (ОВ L 336, 1999 г., стр. 21; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 66).

Освен това член 4 от Регламент (ЕС) № 330/2010¹¹⁷ трябва да се тълкува в смисъл, че забраната, наложена на членовете на система за селективна дистрибуция на луксозни стоки, които действат на пазара като търговци на дребно, при продажбите в интернет да използват по видим за потребителите начин трети предприятия, не представлява ограничаване на клиентите по смисъла на член 4, буква б), нито ограничаване на пасивните продажби на крайните потребители по смисъла на член 4, буква в) от същия регламент.

Решение от 4 юли 2023 г. (голям съст ав), Meta Platforms и др. (Общи условия за използване на социална мрежа) (C-252/21, [EU:C:2023:537](#))

Дружество Meta Platforms е собственик на социалната онлайн мрежа Facebook, която е безплатна за частните ползватели. Икономическият модел на тази социална мрежа се базира на финансиране чрез онлайн реклама, съобразена с отделните ползватели на тази мрежа. Такава реклама е технически възможна благодарение на автоматизираното създаване на подробни профили на ползвателите на мрежата и на онлайн услугите, предлагани на равнището на група Meta. Така, за да могат да използват посочената социална мрежа, при регистрирането си ползвателите трябва да приемат определените от Meta Platforms общи условия, които препращат към определените от това дружество политики за използване на данни и бисквитки. Съгласно посочените политики освен данните, които тези ползватели предоставят пряко при регистрирането си, Meta Platforms събира и свързани с ползвателите данни относно действията на ползвателите във и извън социалната мрежа и свързва тези данни с акаунтите на съответните ползватели във Facebook. Колкото до последните данни, наричани и „данни off Facebook“, става дума, от една страна, за данните за посещения на уебсайтове и приложения на трети лица, и от друга, за данните за използването на други онлайн услуги, собственост на група Meta (сред които Instagram и WhatsApp). Общият преглед на така събраните данни позволява да се направят подробни изводи за предпочитанията и интересите на същите ползватели.

С решение от 6 февруари 2019 г. Bundeskartellamt (Федерален орган за защита на конкуренцията, Германия) забранява на Meta Platforms, от една страна, да обвързва в действащите към тогавашния момент общи условия¹¹⁸ използването на социалната мрежа Facebook от частни ползватели, които живеят в Германия, с обработването на техните данни off Facebook, и от друга, да обработва тези данни без тяхно съгласие. Освен това федералният орган за защита на конкуренцията задължава Meta Platforms да измени тези общи условия така, че от тях ясно да

¹¹⁷ Регламент (ЕС) № 330/2010 на Комисията от 20 април 2010 година за прилагането на член 101, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз относно категориите вертикални споразумения и съгласувани практики (ОВ L 102, 2010 г., стр. 1).

¹¹⁸ На 31 юли 2019 г. Meta Platforms въвежда нови общи условия, в които изрично се посочва, че вместо да плаща за използването на продуктите на Facebook, ползвателят декларира, че е съгласен да му бъде показвано рекламно съдържание.

следва, че посочените данни няма да бъдат събирани, свързвани с потребителските акаунти във Facebook или използвани без съгласието на съответните ползватели. Накрая, този орган подчертава, че такова съгласие не е валидно, когато то представлява условие за използването на социалната мрежа. Той мотивира решението си с това, че разглежданото обработване на данни, което не било в съответствие с ОРЗД¹¹⁹, представлявало злоупотреба с господстващото положение на Meta Platforms на пазара на социални онлайн мрежи.

Meta Platforms обжалва това решение пред Oberlandesgericht Düsseldorf (Висш областен съд Дюселдорф, Германия). Тъй като има съмнения, от една страна, относно възможността органите за защита на конкуренцията да проверяват дали обработването на лични данни е в съответствие със залегналите в ОРЗД изисквания, и от друга, относно тълкуването и прилагането на някои разпоредби от този регламент, Висш областен съд Дюселдорф отправя преюдициално запитване до Съда.

С решението си големият състав на Съда се произнася относно правомощието на националния орган за защита на конкуренцията да констатира несъответствието на дадено обработване на лични данни с ОРЗД, както и относно съчетаването му с правомощията на националните органи, които осъществяват надзор за защита на данните¹²⁰. Освен това Съдът внася уточнения за възможността операторът на социална мрежа да обработва „чувствителни“ лични данни на ползвателите ѝ, за условията за законосъобразност на извършваното от такъв оператор обработване и за валидността на съгласието, което тези ползватели са дали за целите на такова обработване на предприятие с господстващо положение на националния пазар на социални онлайн мрежи.

На първо място, досежно правомощието на органа за защита на конкуренцията да констатира, че дадено обработване на лични данни не е в съответствие с ОРЗД, Съдът приема, че когато проверява дали дадено предприятие е извършило злоупотреба с господстващо положение, органът за защита на конкуренцията може — при спазване на задължението си за лоялно сътрудничество¹²¹ с органите, които осъществяват надзор за защита на данните — да констатира, че общите условия за използване на това предприятие¹²² относно обработването на лични данни и прилагането на тези условия не са в съответствие с този регламент, щом тази констатация е необходима, за да се установи наличието на такава злоупотреба. Когато обаче в рамките на установяването на злоупотреба с

¹¹⁹ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 2016 г., стр. 1, и поправка в ОВ L 127, 2018 г., стр. 2, наричан по-нататък „ОРЗД“).

¹²⁰ По смисъла на членове 51—59 от ОРЗД.

¹²¹ Прогласено в член 4, параграф 3 ДЕС.

¹²² По смисъла на член 102 ДФЕС.

господстващо положение разкрие нарушение на ОРЗД, органът за защита на конкуренцията не замества надзорните органи.

Така предвид принципа на лоялно сътрудничество, когато при упражняване на правомощията си трябва да проверят дали дадено поведение на предприятие е в съответствие с разпоредбите на ОРЗД, органите за защита на конкуренцията трябва да се съгласуват и да си сътрудничат лоялно със съответните национални надзорни органи или с водещия надзорен орган. При това положение всички тези органи са длъжни да се съобразят със съответните си правомощия и компетентности, за да се спазят задълженията, произтичащи от ОРЗД, и целите на този регламент, както и за да се запази полезният им ефект. Ето защо, когато при проверката дали предприятие е извършило злоупотреба с господстващо положение органът за защита на конкуренцията счита, че е необходимо да провери дали поведението на това предприятие е в съответствие с разпоредбите на ОРЗД, той трябва да провери дали това поведение или сходно поведение вече е било предмет на решение на компетентния национален надзорен орган или на водещия надзорен орган или пък на Съда. Ако е така, органът за защита на конкуренцията не може да дерогира това решение, но същевременно има свободата да направи собствените си изводи от гледна точка на прилагането на правото на конкуренция.

Когато има съмнения за обхвата на преценката, извършена от компетентния национален надзорен орган или от водещия надзорен орган, когато съответното поведение или сходно поведение същевременно е предмет на разглеждане от тези органи или пък когато при липсата на разследване на посочените органи счита, че поведението на дадено предприятие не е в съответствие с разпоредбите на ОРЗД, органът за защита на конкуренцията трябва да се консултира с тези органи и да потърси сътрудничество с тях, за да разсее съмненията си или да изясни дали следва да изчака приемането на решение от съответния надзорен орган, преди сам да пристъпи към преценка. Ако те не възразят или не дадат отговор в разумен срок, органът за защита на конкуренцията може да продължи своето разследване.

На второ място, по отношение на обработването на специални категории лични данни¹²³ Съдът приема, че когато ползвател на социална онлайн мрежа посещава уебсайтове или приложения във връзка с една или повече от тези категории и евентуално въвежда данни в тях, когато се регистрира или прави онлайн поръчки, обработването на лични данни от оператора на тази социална онлайн мрежа¹²⁴

¹²³ Упоменати в член 9, параграф 1 от ОРЗД. Съгласно тази разпоредба „[з]абранява се обработването на лични данни, разкриващи расов или етнически произход, политически възгледи, религиозни или философски убеждения или членство в синдикални организации, както и обработването на генетични данни, биометрични данни за целите единствено на идентифицирането на физическо лице, данни за здравословното състояние или данни за сексуалния живот или сексуалната ориентация на физическото лице“.

¹²⁴ Това обработване се състои в събирането — чрез интегрирани интерфейси, бисквитки или подобни технологии за записване — на данни, резултат от посещаването на тези сайтове и приложения, както и на въведените от ползвателя данни, в свързването на всички тези данни с акаунта в социалната мрежа на този ползвател и в използването на посочените данни от този оператор.

следва да се счита за „обработване на специални категории лични данни“ по смисъла на член 9, параграф 1 от ОРЗД, когато прави възможно разкриването на информация, която попада в някоя от въпросните специални категории, независимо дали тази информация се отнася до ползвател на тази мрежа или до друго физическо лице. Такова обработване на данни по принцип е забранено, освен с някои изключения¹²⁵.

Във връзка с последното Съдът уточнява, че когато ползвател на социална онлайн мрежа посещава уебсайтове или приложения, свързани с една или повече от упоменатите специални категории данни, той не прави явно обществено достояние¹²⁶ данните за това посещаване, събрани от оператора на тази социална онлайн мрежа чрез бисквитки или подобни технологии за записване. Освен това, когато въвежда данни в такива уебсайтове или приложения или натиска вградени в тези сайтове или приложения бутони, като бутоните „Харесвам“ или „Споделяне“, или бутоните, които позволяват на ползвателя да се идентифицира на тези сайтове или приложения, като използва идентификаторите за връзка, свързани с потребителския му акаунт в социалната мрежа, телефонния му номер или имейла му, такъв ползвател явно прави обществено достояние така въведените данни или данните, резултат от натискането на тези бутони, само в случай че изрично е изразил предварително решението си, евентуално след напълно информирано извършване на индивидуални настройки, да направи свързаните с него данни публично достъпни за неограничен брой лица.

На трето място, що се отнася по-общо до условията за законосъобразност на обработването на лични данни, Съдът припомня, че съгласно ОРЗД обработването на данни е законосъобразно, ако и доколкото субектът на данните е дал съгласие за това за една или повече конкретни цели¹²⁷. Когато липсва такова съгласие или когато съгласието не е свободно изразено, конкретно, информирано и недвусмислено, подобно обработване все пак е обосновано, ако отговаря на някое от изискванията за необходимост¹²⁸, които трябва да се тълкуват стриктно. Обработването от оператор на онлайн социална мрежа на лични данни на нейните ползватели обаче може да се счита за необходимо за изпълнението на договора, по който тези ползватели са страни, само ако това обработване е

¹²⁵ Предвидени в член 9, параграф 2 от ОРЗД. Съгласно тази разпоредба: „[п]араграф 1 не се прилага, ако е налице едно от следните условия:

а) субектът на данни е дал своето изрично съгласие за обработването на тези лични данни за една или повече конкретни цели освен когато в правото на Съюза или правото на държава членка се предвижда, че посочената в параграф 1 забрана не може да бъде отменена от субекта на данни; [...]
д) обработването е свързано с лични данни, които явно са направени обществено достояние от субекта на данните;
е) обработването е необходимо с цел установяване, упражняване или защита на правни претенции или винаги, когато съдилищата действат в качеството си на правораздаващи органи; [...]“.

¹²⁶ По смисъла на член 9, параграф 2, буква д) от ОРЗД.

¹²⁷ Видно от формулировката на член 6, параграф 1, първа алинея, буква а) от ОРЗД.

¹²⁸ Споменати в член 6, параграф 1, първа алинея, букви б)–е) от ОРЗД. Съгласно тези разпоредби обработването е законосъобразно само ако и доколкото, наред с останалото, е необходимо за изпълнението на договор, по който субектът на данните е страна (член 6, параграф 1, първа алинея, буква б) от ОРЗД), за спазването на законово задължение, което се прилага спрямо администратора (член 6, параграф 1, първа алинея, буква в) от ОРЗД), или за целите на легитимните интереси на администратора или на трета страна (член 6, параграф 1, първа алинея, буква е) от ОРЗД).

обективно необходимо за постигането на цел, която е неразделна част от предназначенията за същите ползватели договорна престация, така че основната цел на договора не би могла да бъде постигната без това обработване.

В допълнение, според Съда разглежданото обработване на данни може да се счита за необходимо за целите на легитимните интереси на администратора или на трета страна само ако посоченият оператор е уведомил ползвателите, от които са били събрани данните, за преследван с обработването им легитимен интерес, това обработване се извършва в границите на строго необходимото за постигането на този легитимен интерес и от претеглянето на противоположните интереси, през призмата на всички релевантни обстоятелства, е видно, че интересите и основните права или свободи на тези ползватели нямат преимущество пред легитимния интерес на администратора или на трета страна. Съдът по-специално приема, че когато посочените ползватели не са дали съгласие, техните интереси и основни права имат преимущество пред интереса на оператора на социална онлайн мрежа от персонализиране на рекламата, с която той финансира дейността си.

Накрая, Съдът уточнява, че разглежданото обработване на данни е обосновано, когато действително е необходимо за спазването на законово задължение, което се прилага спрямо администратора по силата на разпореда от правото на Съюза или на съответната държава членка, това правно основание е съобразено с обществен интерес и е пропорционално на преследваната легитимна цел и това обработване се извършва в границите на строго необходимото.

На четвърто и последно място, досежно валидността на съгласието на съответните ползватели за обработване на техните данни съгласно ОРЗД, според Съда обстоятелството, че операторът на социална онлайн мрежа има господстващо положение на пазара на социалните онлайн мрежи, само по себе си не изключва възможността ползвателите на тази социална мрежа да дадат валидно съгласие за извършването от този оператор обработване на личните им данни. Като се има предвид обаче, че това положение може да накърни свободата на избор на тези ползватели и да доведе до очевидна неравнопоставеност между тях и посочения оператор, то е важен фактор за преценката дали съгласието действително е било дадено валидно, и по-специално свободно, което посоченият оператор носи тежестта да докаже¹²⁹.

По-специално, ползвателите на въпросната социална мрежа трябва да имат свободата да откажат индивидуално, в хода на процеса по сключване на договора, да дадат съгласието си за специални операции по обработване на данни, които не са необходими за изпълнението на договора, без обаче да са принудени да се откажат изцяло от ползването на тази социална онлайн мрежа, което предполага

¹²⁹ Съгласно член 7, параграф 1 от ОРЗД.

на посочените ползватели, евентуално срещу подходящо възнаграждение, да се предложи равностойна алтернатива, която не се съпътства от такива операции по обработване на данни. Освен това трябва да е възможно да се даде отделно съгласие за обработването на данни off Facebook.

4. Онлайн продажба на лекарствени продукти и медицински изделия

Решение от 11 декември 2003 г. (голям съст ав), Deutscher Apothekerverband (C-322/01, [EU:C:2003:664](#))

Страни в главното производство са Deutscher Apothekerverband eV, сдружение за защита на икономическите и социални професионални интереси на фармацевтите, и 0800 DocMorris NV, нидерландска аптека, установена в Нидерландия. Г-н Jacques Waterval е фармацевт и един от законните представители на DocMorris. От юни 2000 г. DocMorris и г-н Waterval поддържат уебсайт за продажба на лекарствени продукти на адрес в интернет www.0800DocMorris.com. Продават се лекарствени продукти, разрешени или в Германия, или в Нидерландия. Отпускането на този вид лекарствени продукти се извършва само при представяне на оригинално лекарско предписание. Apothekerverband оспорва пред Landgericht Frankfurt am Main (Областен съд Франкфурт на Майн, Германия) предлагането на лекарствени продукти по интернет и отпускането в рамките на презгранична продажба по пощата. Според него разпоредбите на германския закон за лекарствените продукти не позволяват извършването на подобна дейност. Областният съд отправя до Съда запитване дали подобни забрани нарушават принципа на свободно движение на стоките. На следващо място, ако е налице нарушение на член 28 ЕО, запитващата юрисдикция иска да установи дали разглежданата в главното производство германска правна уредба е необходима за ефективна закрила на живота и здравето на хората по смисъла на член 30 ЕО.

Съдът решава, че националната забрана представлява мярка с равностоен ефект по смисъла на член 28 ЕО. Тя засяга в по-голяма степен аптеките, установени извън националната територия, и може да затрудни достъпа до пазара на стоки с произход от други държави членки в по-голяма степен, отколкото до този на националните стоки.

Член 30 ЕО може да оправдае подобна национална забрана, стига тя да се отнася за лекарствени продукти по лекарско предписание. Действително, с оглед на рисковете, които могат да възникнат от използването на такива лекарствени продукти, е необходимо да има възможност автентичността на изготвяните от лекарите предписания да се проверява ефективно и отговорно, като по този начин се подсигури отпускането на лекарствения продукт или на самия клиент, или на лице, натоварено от него да го получи на място. За сметка на това не може да се

прави позоваване на член 30 ЕО, за да се обоснове абсолютна забрана за продажба по пощата на лекарствени продукти.

Освен това член 88, параграф 1 от Директива 2001/83/ЕО¹³⁰ не допуска национална забрана за рекламиране на продажбата по пощата на лекарствени продукти, отпускани само от аптеки в съответната държава членка, доколкото тази забрана се отнася за лекарствени продукти, за които не се изисква лекарско предписание.

Действително член 88, параграф 2 от Директива 2001/83/ЕО, който допуска рекламиране на лекарствени продукти сред населението, за които не се изисква лекарско предписание, не може да се тълкува в смисъл, че изключва рекламата при продажби по пощата на лекарствени продукти поради твърдяната необходимост от физическо наличие на аптека.

Решение от 2 декември 2010 г., Ker-Optika (C-108/09, [EU:C:2010:725](#))

Според унгарското законодателство за търговията с контактни лещи се изисква специализиран магазин с минимална площ от 18 m² или отделено от работилницата помещение. Освен това при продажбата на тези стоки трябва да се ползват услугите на оптик или офталмолог, квалифициран в областта на контактните лещи. Унгарското дружество Ker-Optika обаче извършва търговия с контактни лещи чрез своя уебсайт. Унгарските здравни органи му налагат забрана за осъществяване на тази дейност. Ker-Optika обжалва по съдебен ред решението, с което му се налага забраната. Сезираният по спора Baranya megyei bíróság (Областен съд Барания, Унгария) отправя до Съда въпроса дали унгарската правна уредба е допустима с оглед на правото на Съюза.

Съдът отговаря, че националните правила за търговията с контактни лещи попадат в приложното поле на Директива 2000/31/ЕО¹³¹, доколкото се отнасят до предлагането онлайн и сключването на договор по електронен път. За разлика от това, националните правила относно доставката на такива лещи не попадат в приложното поле на тази директива. Членове 34 и 36 ДФЕС, както и Директива 2000/31/ЕО трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която допуска търговията с контактни лещи само в специализирани магазини за медицински изделия.

Действително, правната уредба представлява мярка с равностоен на количествено ограничение ефект, която е забранена по силата на член 34 ДФЕС, когато забраната се отнася до интернет продажба по пощата на контактни лещи и

¹³⁰ Директива 2001/83/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 ноември 2001 година за утвърждаване на кодекс на Общността относно лекарствени продукти за хуманна употреба (ОВ L 311, 2001 г., стр. 67; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 33, стр. 3).

¹³¹ Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (ОВ L 178, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257).

доставка по домовете на потребителите, пребиваващи на територията на страната, и лишава операторите от други държави членки от едно много ефикасно средство за търговия с тези стоки, с което значително затруднява достъпа на последните до пазара на съответната държава членка.

Националният законодател превишава границите на предоставената му свобода на преценка във връзка с нивото на закрила, което възнамерява да осигури на общественото здраве, и трябва да се счита, че тази правна уредба надхвърля необходимото за постигането на посочената цел. Целта може да бъде постигната с по-малко ограничителни мерки, които се изразяват в обуславянето от някои ограничения само на първата доставка на лещи и в предвиждането на задължение за заинтересованите икономически оператори да предоставят на разположение на клиента помощ от квалифициран оптик. По същите съображения посочената правна уредба не може да се счита за пропорционална по отношение на целта за защита на общественото здраве по смисъла на член 3, параграф 4 от Директива 2000/31/ЕО.

Решение от 19 окт. 2016 г., Deutsche Parkinson Vereinigung (C-148/15, [EU:C:2016:776](#))

Deutsche Parkinson Vereinigung, германска организация за взаимопомощ, чиято цел е да подобрява условията за живот на пациенти, страдащи от болестта на Паркинсон, договаря бонусна система с нидерландската аптека за поръчки по пощата „DocMorris“. Членове на организацията могат да се възползват от бонусната система при покупка на лекарствени продукти, предназначени за лечение на заболяването Паркинсон, за които се изисква лекарско предписание и се отпускат само от аптеки. Германско сдружение за борба с нелоялната конкуренция приема, че бонусната система нарушава германската правна уредба, която предвижда определяне на единна цена в аптеките за лекарствени продукти, отпускани по лекарско предписание.

Oberlandesgericht Düsseldorf (Върховен областен съд Дюселдорф, Германия) сезира Съда, за да установи дали определянето на единни цени е съвместимо със свободното движение на стоки.

Съдът постановява, че член 34 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че тази национална правна уредба представлява мярка с равностоен на количествено ограничение върху вноса ефект. Тази правна уредба засяга в по-голяма степен продажбата на лекарствени продукти, отпускани по лекарско предписание, от установени в други държави членки аптеки, отколкото продажбата на тези лекарствени продукти от установени на националната територия аптеки.

Действително традиционните аптеки са в състояние в по-голяма степен от аптеките за поръчка по пощата да предоставят индивидуални съвети на пациентите и да осигуряват снабдяването с лекарствени продукти при спешни

случаи. Следва да се приеме, че ценовата конкуренция може да представлява по-съществен конкурентен параметър за последните.

Член 36 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че национална правна уредба не може да бъде обоснована по съображения за закрила на здравето и живота на хората, доколкото тази правна уредба не е годна да постигне преследваните цели. Целта да се осигури сигурно и качествено снабдяване с лекарствени продукти на цялата територия на страната попада в рамките на член 36 ДФЕС. Такава правна уредба обаче може да бъде надлежно обоснована само ако е в състояние да гарантира осъществяването на преследваната легитимна цел и не надхвърля необходимото за нейното постигане.

В тази връзка засилената ценова конкуренция между аптеките би била благоприятна за равномерното снабдяване с лекарствени продукти и няма отрицателно въздействие върху извършването на някои дейности от общ интерес от традиционните аптеки като приготвянето на лекарствени продукти по лекарско предписание или поддържането на определен запас или асортимент от лекарствени продукти. Накрая, ценовата конкуренция би могла да е от полза за пациентите, доколкото тя евентуално би дала възможност лекарствените продукти, отпускани по лекарско предписание, да се предлагат на по-благоприятни цени.

Решение от 29 февруари 2024 г., Doctipharma (C-606/21, [EU:C:2024:179](#))

Сезиран с преюдициално запитване от Cour d'appel de Paris (Апелативен съд Париж, Франция), Съдът уточнява обхвата на понятието „услуга на информационното общество“ и дава насоки за тълкуване, които позволяват да се прецени съответствието с правото на Съюза на забраната от държава членка на услуга, предоставяна чрез уебсайт, състояща се в свързване на фармацевти с клиенти за онлайн продажба на лекарствени продукти, за които не се изисква лекарско предписание (наричана по-нататък „предоставяната услуга“).

Doctipharma създава сайта www.doctipharma.fr, на който интернет потребителите могат да закупуват от аптеките фармацевтични и лекарствени продукти без рецепта.

На този сайт фармацевтите сключват с платформата за онлайн продажби месечен абонамент, плащан на Doctipharma, а клиентите трябва да създадат клиентски профил, за да получат достъп до сайтовете на избраните от тях фармацевти.

Тъй като счита, че чрез тази практика Doctipharma участва в електронната търговия с лекарствени продукти, Union des Groupements de pharmaciens d'officine (UDGPO) предявява иск срещу дружеството пред Tribunal de commerce de Nanterre (Търговски съд Нантер, Франция), който установява незаконния характер на уебсайта и разпорежда на Doctipharma да преустанови дейността си. Cour de

cassation (Касационен съд, Франция) отменя решението на Cour d'appel de Versailles (Апелативен съд Версай, Франция), с което се отменя първоинстанционното решение. Тази юрисдикция приема, че като свързва фармацевтите, работещи в аптека, с потенциалните пациенти, Doctipharma е изпълнявало роля на посредник в продажбата на лекарствени продукти без рецепта и е участвало в електронната търговия с лекарствени продукти, без обаче да има изискваното от националното законодателство качество фармацевт. Тя връща делото на Cour d'appel de Paris (Апелативен съд Париж, Франция) — запитващата юрисдикция.

Предвид различните подходи, възприети от френските юрисдикции, запитващата юрисдикция решава да сезира Съда с няколко преюдициални въпроса. Тя иска от Съда тълкуване на Директива 98/34¹³², за да определи дали предоставяната услуга попада в обхвата на понятието „услуга на информационното общество“, и тълкуване на член 85в от Директива 2001/83¹³³, за да установи дали въз основа на тази разпоредба държавите членки могат да забранят предоставянето на разглежданата услуга.

На първо място, що се отнася до условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да се квалифицира дадена услуга като попадаща в обхвата на понятието „услуга на информационното общество“ по смисъла на Директиви 98/34 и 2015/1535¹³⁴, Съдът най-напред счита, че е без значение, от една страна, че Doctipharma е получавало възнаграждение от фармацевтите, абонирали се за платформата му, въз основа на фиксирана сума, и от друга страна, че Doctipharma е начислявало месечен абонамент за предоставяната от него услуга, който му е бил заплащан от фармацевтите, и обратно прехвърляне на процент от сумата на продажбите, събрана чрез платформата, тъй като тези обстоятелства, ако бъдат доказани, предполагат, че въпросната услуга трябва да се счита за отговаряща на условието да е предоставена срещу възнаграждение. На следващо място, квалификацията на разглежданата услуга като „услуга на информационното общество“ произтича и от факта, че тя се извършва посредством уебсайт, който не изисква едновременното присъствие на доставчика на услугата и на клиента или фармацевта, както и от

¹³² Директива 98/34/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 юни 1998 година, установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите стандарти и регламенти и правила относно услугите на информационното общество (ОВ L 204, 1998 г., стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 23, стр. 207), изменена с Директива 98/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 юли 1998 г. (ОВ L 217, 1998 г., стр. 18; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 23, стр. 282) (наричана по-нататък „Директива 98/34“).

¹³³ Директива 2001/83/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 ноември 2001 година за утвърждаване на кодекс на Общността относно лекарствени продукти за хуманна употреба (ОВ L 311, 2001 г., стр. 67; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 33, стр. 3), изменена с Директива 2011/62/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2011 г. (ОВ L 174, 2011 г., стр. 74).

¹³⁴ Член 1, точка 2 от Директива 98/34 и член 1, параграф 1, буква б) от Директива 2015/1535 на Европейския парламент и на Съвета от 9 септември 2015 година, установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите регламенти и правила относно услугите на информационното общество (ОВ L 241, 2015 г., стр. 1), съдържат идентична формулировка. В тези членове понятието „услуга на информационното общество“ е определено съгласно четири условия: „каквато и да е услуга, нормално предоставяна срещу възнаграждение, от разстояние, чрез електронно средство и по индивидуална молба от получателя на услугите“.

факта, че услугата се предоставя по индивидуална молба на фармацевтите и клиентите.

От това Съдът заключава, че предоставяна чрез уебсайт услуга, състояща се в свързване на фармацевти с клиенти с цел продажба на лекарствени продукти, за които не се изисква лекарско предписание, от сайтове на аптеки, сключили договор за предоставяне на такава услуга, попада в обхвата на понятието „услуга на информационното общество“.

На второ място, що се отнася до възможността държавите членки да забранят такава посредническа услуга съгласно член 85в от Директива 2001/83, Съдът припомня, че единствено държавите членки са компетентни да определят лицата, които са получили разрешение или право да отпускат на потребителите от разстояние лекарствени продукти, за които не се изисква лекарско предписание, чрез услугите на информационното общество.

Тя счита, че член 85в, параграф 1, буква а) от Директива 2001/83 задължава запитващата юрисдикция да провери дали доставчикът на посочената услуга се ограничава до свързване на продавачи с клиенти чрез собствена услуга, отделна от продажбата, или може да се приеме, че самият доставчик е доставчик на продажбата.

В това отношение, ако в резултат на този анализ трябва да се приеме, че самото Dostipharma е доставчик на продажбата, член 85в, параграф 1, буква а) би допуснал забраната на тази услуга от държавата членка, на чиято територия е установено дружеството. Всъщност държава членка може да запази възможността за продажба на лекарствени продукти от разстояние на потребителите чрез услугите на информационното общество само за лицата, които имат качеството фармацевт.

Обратно, ако се окаже, че Dostipharma предоставя собствена и самостоятелна услуга, различна от продажбата, предоставената услуга не би могла да бъде забранена на основание член 85бв, параграф 2 от Директива 2001/83 и не би попаднала в обхвата на понятието „условия за доставка на дребно“ на лекарствените продукти, предлагани за продажба от разстояние на потребителите. Действително предоставената услуга трябва да се квалифицира като „услуга на информационното общество“. Член 85в, параграф 1 обаче изрично предвижда, че без да се засяга националното законодателство, забраняващо предлагането за продажба на потребителите от разстояние на лекарствени продукти, за които се изисква лекарско предписание, държавите членки гарантират, че лекарствените продукти се предлагат за продажба на потребителите от разстояние чрез услугите на информационното общество. Ето защо би било непоследователно да се счита, че използването на такава услуга може да бъде забранено от държавите членки.

5. Хазартни игри

Решение от 6 ноември 2003 г. (голям съст ав), Gambelli (C-243/01, [EU:C:2003:597](#))

Г-н Piergiorgio Gambelli и 137 други лица ръководят в Италия центрове за предаване на данни, които събират залагания върху резултатите от спортни състезания на територията на страната от името на английски организатор на залагания, с когото са свързани по интернет. Организаторът на залаганията, Stanley International Betting Ltd, извършва дейност в рамките на лицензия, предоставена от община Ливърпул съгласно английската правна уредба. В Италия тази дейност се осъществява само от държавата или от нейни концесионери. За нарушения на това правило се предвижда наказателна отговорност до 1 година лишаване от свобода. Срещу г-н Gambelli е образувано наказателно производство. Той твърди, че италианските разпоредби са в разрез с общностните принципи на свобода на установяване и на свободно предоставяне на услуги. Tribunale di Ascoli Piceno (Районен съд Асколи Пичено, Италия), който разглежда делото, отправя до Съда запитване относно тълкуването на разпоредбите от Договора ЕО в тази област.

Съдът решава, че подобна национална правна уредба ограничава свободата на установяване и свободното предоставяне на услуги, предвидени съответно в членове 43 и 49 ЕО. За да бъде обосновано, ограничението трябва да произтича от императивни съображения от общ интерес, да е в състояние да гарантира осъществяването на преследваната цел, да не отива отвъд необходимото за нейното постигане и да се прилага недискриминационно.

В това отношение националните юрисдикции следва да проверят дали с оглед на конкретните условия за прилагането ѝ тази правна уредба действително отговаря на целите, които могат да я обосноват, и дали ограниченията, които налага, не се явяват несъразмерни спрямо тези цели.

Съдът решава също, че доколкото властите на държава членка подтикват и насърчават потребителите да участват в лотарии, хазартни игри или залагания, за да може държавният бюджет да се възползва от тях във финансово отношение, властите на тази държава не могат да се позоват на съображения от обществен ред във връзка с необходимостта от намаляване на възможностите за игри, за да обосноват мерки като разглежданите в главното производство.

Решение от 8 септ ември 2009 г. (голям съст ав), Liga Portuguesa и Bwin International (C-42/07, [EU:C:2009:519](#))

Bwin, предприятие за онлайн игри със седалище в Гибралтар (Обединеното кралство) без място на стопанска дейност в Португалия, предлага хазартни игри на уебсайт. Сървърите му се намират в Гибралтар и в Австрия. Liga, юридическо лице

на частното право, което включва всички клубове, участващи в професионални футболни първенства в Португалия, променя наименованието си на Bwin Liga, тъй като предприятието става основен институционален спонсор на първа футболна дивизия в Португалия. Уебсайтът на Liga препраща към уебсайта на Bwin и съдържа връзка към него.

Ръководството на Отдела по игрите на Santa Casa приема решения, с които налага глоби на Liga и Bwin за разработването на колективни игри, от една страна, и от друга, заради рекламата на тези игри. Liga и Bwin подават пред Tribunal de Pequena Instância Criminal do Porto (Първоинстанционен наказателен съд Порто, Португалия) жалби за отмяна на посочените решения, като се позовават по-конкретно на членове 43, 49 и 56 ЕО.

Съдът постановява, че когато национална мярка е свързана едновременно с няколко основни свободи, по принцип Съдът я разглежда с оглед само на една от тях, ако предвид обстоятелствата в конкретния случай се окаже, че другите свободи са напълно второстепенни по отношение на първата и могат да се свържат с нея.

По-нататък той констатира, че подобна правна уредба води до ограничаване на свободното предоставяне на услуги, гарантирано с член 49 ЕО, като налага и ограничение на свободата на местните за съответната държава членка лица да се ползват посредством интернет от предлаганите в други държави членки услуги. Разглежданото ограничение обаче може да се приеме за обосновано с цел борба с измамите и престъпните прояви.

Секторът на предлаганите по интернет хазартни игри не е хармонизиран на общностно равнище. Следователно дадена държава членка може основателно да смята, че само по себе си законното предлагане по интернет на услуги от частен оператор в друга държава членка, в която той е установен, не би могло да се приеме за достатъчна гаранция за защита на потребителите в първата държава. Освен това поради липсата на пряк контакт между потребителя и оператора достъпните по интернет хазартни игри са свързани с различни по естеството си опасности, що се отнася до евентуалните измами. Също така не би могла да се изключи възможността определен оператор, който спонсорира някои спортни състезания, за които организира залагания, да се окаже в положение, позволяващо му да въздейства върху резултата от състезанията и по този начин да увеличи печалбите си. Член 49 ЕО допуска правна уредба на държава членка, с която се забранява на частни оператори, установени в други държави членки, в които законно предоставят аналогични услуги, да предлагат хазартни игри по интернет на територията на посочената държава членка.

Решение от 22 юни 2017 г., Unibet International (C-49/16, [EU:C:2017:491](#))

Малтийското дружество Unibet International организира онлайн хазартни игри. То притежава лицензи, издадени от няколко държави членки, и през 2014 г. предоставя услуги, свързани с хазартни игри, на уебсайтове на унгарски език, без да разполага с изискваната в Унгария лицензия. Унгарските органи, от една страна, временно забраняват достъпа от Унгария до уебсайтовете на Unibet, и от друга страна, налагат глоба на Unibet. Установените в други държави членки организатори на теория могат да получат лицензия, позволяваща организирането на онлайн хазартни игри, ако за предоставянето на такива услуги няма установен държавен монопол. На практика обаче се оказва, че нямат възможност да получат такава лицензия. При тази обстановка Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Съд по административни и трудовоправни спорове Будапеща, Унгария) иска от Съда да се установи дали разглежданата унгарска правна уредба е съвместима с принципа на свободно предоставяне на услуги.

Съдът постановява, че член 56 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство, което установява концесионен режим за организиране на онлайн хазартни игри, ако същото съдържа дискриминационни норми по отношение на установени в други държави членки организатори или предвижда норми, които не са дискриминационни, но които се прилагат непрозрачно, така че да възпрепятстват или затруднят кандидатстването на установени в други държави членки оференти.

Норма, съгласно която организатори на хазартни игри с доказана надеждност би трябвало да са упражнявали за период от поне десет години дейност по организиране на хазартни игри на територията на тази държава членка, поставя в по-неблагоприятно положение организаторите на хазартни игри, установени в други държави членки. Само по себе си позоваването на цел от общ интерес не би могло да е достатъчно, за да обоснове такава разлика в третирането.

Националното задължение за извършване на дейност по организиране на хазартни игри за период от три години в държава членка не поставя в по-благоприятно положение организаторите, установени в приемащата държава членка, и би могло да се обоснове с цел от общ интерес. Важно е все пак разглежданите правни норми да се прилагат прозрачно по отношение на всички оференти. Не отговаря на посоченото изискване национална правна уредба, която не определя достатъчно точно установените от нея условия за упражняване на правомощията на министъра на икономиката в хода на такава процедура, както и техническите условия, които организаторите на хазартни игри трябва да изпълняват, когато подават оферта.

Член 56 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска санкции, наложени поради нарушение на национално законодателство, което установява

концесионен и лицензионен режим за организиране на хазартни игри, ако се окаже, че такова национално законодателство противоречи на този член.

6. Икономика на споделянето

Решение от 20 декември 2017 г. (голям съст ав), Asociación Profesional Élite Taxi (C-434/15, [EU:C:2017:981](#))

Електронната платформа Uber предоставя чрез приложение платена услуга, позволяваща да се осъществи връзка с непрофесионални шофьори, които използват собствените си превозни средства. През 2014 г. професионална организация на таксиметрови шофьори в град Барселона (Испания) предявява иск пред Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Barcelona (Търговски съд № 3 Барселона, Испания). Според нея дейността на Uber представлява заблуждаваща търговска практика и нелоялна конкуренция. Търговският съд счита за необходимо да провери дали Uber трябва предварително да разполага с административно разрешение. Ако услугата се обхваща от Директивата относно услугите на вътрешния пазар¹³⁵ или от Директива 98/34/ЕО¹³⁶, дейността на Uber не може да се счита за нелоялна търговска практика.

Съдът постановява, че въпросите на запитващата юрисдикция се отнасят до правната квалификация на разглежданата услуга и поради това е компетентен да ги разгледа.

В този смисъл подобна услуга би могла да се квалифицира като „услуга на информационното общество“ по смисъла на член 1, точка 2 от Директива 98/34/ЕО, към който препраща член 2, буква а) от Директива 2000/31/ЕО. Това е услуга, „нормално предоставяна срещу възнаграждение, от разстояние, чрез електронно средство и по индивидуална молба на получателя на услугите“.

Тази услуга не се свежда до посредническа услуга, състояща се в свързване посредством приложение за смартфон на непрофесионален шофьор, използващ собственото си превозно средство, с лице, желаещо да ползва градски превоз. Всъщност в положение като разглежданото от запитващата юрисдикция доставчикът същевременно предлага услуги по градски превоз, до които предоставя достъп чрез приложението, като организира и тяхното общо функциониране.

¹³⁵ Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година относно услугите на вътрешния пазар (ОВ L 376, 2006 г., стр. 36; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 58, стр. 50).

¹³⁶ Директива 98/34/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 юни 1998 година, установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите стандарти и регламенти и правила относно услугите на информационното общество (ОВ L 204, 1998 г., стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 23, стр. 207).

Без приложението шофьорите не биха извършвали транспортни услуги, а пътниците не биха прибягвали до услугите на посочените шофьори. Нещо повече, Uber упражнява решаващо влияние върху условията на предоставяне на услугата от такива шофьори и определя посредством едноименното приложение най-малко максималната цена на курса, събира я от клиента и след това плаща част от нея на непрофесионалния шофьор на превозното средство. Освен това то упражнява определен контрол по отношение на качеството на превозните средства и на техните шофьори, както и по отношение на поведението на последните, който може евентуално да доведе до изключването им. Разглежданата посредническа услуга следователно трябва да се счита за „услуга в областта на транспорта“ по смисъла на член 2, параграф 2, буква г) от Директива 2006/123/ЕО и поради това да бъде изключена от приложното поле на посочената директива.

Решение от 10 април 2018 г. (голям съст ав), Uber France (C-320/16, [EU:C:2018:221](#))

Срещу френското дружество Uber France, което предлага услуга, наречена „UberPop“, чрез която посредством приложение за смартфон свързва непрофесионални шофьори, които използват собствените си превозни средства, с лица, желаещи да ползват градски превоз, е образувано наказателно производство заради организирането на тази услуга. Дружеството твърди, че френското законодателство, на основание на което е образувано производството срещу него, съставлява технически регламент за услуга на информационното общество по смисъла на Директивата за техническите стандарти и регламенти¹³⁷. Тази директива изисква от държавите членки да уведомяват Комисията за всички проектозаконови и проекти за регламенти, установяващи технически регламенти за стоки и услуги на информационното общество. В случая френските органи не са уведомили Комисията за разглежданото наказателно законодателство преди неговото приемане. Разглеждащият делото Tribunal de grande instance de Lille (Окръжен съд Лил, Франция) се обръща към Съда по въпроса дали френските органи са били задължени да уведомят предварително Комисията за проектозакона.

Съдът постановява, че член 1 от Директива 98/34/ЕО, изменена с Директива 98/48/ЕО, и член 2, параграф 2, буква г) от Директива 2006/123/ЕО трябва да се тълкуват в смисъл, че национална правна уредба, която предвижда наказателноправна санкция за организирането на такава система, се отнася до „услуга в областта на транспорта“, тъй като се прилага към посредническа услуга, която се предоставя посредством приложение за смартфон и е неразделна част от

¹³⁷ Директива 98/34/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 юни 1998 година, установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите стандарти и регламенти и правила относно услугите на информационното общество (ОВ L 204, 1998 г., стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 23, стр. 207).

една обща услуга, чийто главен компонент е транспортната услуга. Такава услуга е изключена от приложното поле на тези директиви.

Съдът припомня, че по дело *Asociación Profesional Élite Taxi*, C-434/15 (вж. по-горе), е постановил, че услугата UberPop попада в областта на транспорта и не представлява услуга на информационното общество по смисъла на Директива 98/34. Според Съда услугата UberPop, предлагана във Франция, по същество е идентична с предоставяната в Испания. Поради това френските власти не са били задължени да уведомят предварително Комисията за разглеждания проект за наказателен закон.

Решение от 19 декември 2019 г. (голям съст ав), Airbnb Ireland (C-390/18, [EU:C:2019:1112](#))

С решение от 19 декември 2019 г., *Airbnb Ireland* (C-390/18), големият състав на Съда приема, от една страна, че посредническа услуга, която има за предмет свързване чрез електронна платформа и срещу възнаграждение на потенциални наематели с професионални или непрофесионални наемодатели, предлагащи услуги по краткосрочно настаняване под наем, и която се предоставя заедно с други съпътстващи я услуги, трябва да се квалифицира като „услуга на информационното общество“ по Директива 2000/31 за електронната търговия¹³⁸. От друга страна, Съдът приема, че в хода на наказателно производство с искане за конституиране на граждански ищец частноправен субект може да възрази срещу прилагането спрямо него на мерки на една държава членка, които го ограничават да предоставя свободно такава услуга от друга държава членка, когато за мерките не е направено уведомление в съответствие с член 3, параграф 4, буква б), второ тире от същата директива.

Спорът в главното производство се отнася до образувано във Франция наказателно производство по оплакване с искане за конституиране на граждански ищец, подадено от *Association pour un hébergement et un tourisme professionnels* (Асоциация за настаняване и професионален туризъм) срещу *Airbnb Ireland*. Ирландското дружество *Airbnb Ireland* оперира електронна платформа, която позволява по-специално във Франция срещу заплащане на комисиона професионални наемодатели и частни лица, които предлагат услуги по краткосрочно настаняване под наем, да бъдат свързани с лица, които търсят такъв начин на настаняване. Освен това *Airbnb Ireland* предлага на наемодателите и съпътстващи услуги, като например образец за изготвяне на съдържанието на офертите, застраховка „Гражданска отговорност“, инструмент за определяне на наемната цена и свързаните с дейността му платежни услуги.

¹³⁸ Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (Директива за електронната търговия) (ОВ L 178, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257).

Асоциацията, подала оплакване срещу Airbnb Ireland, твърди, че посредством приложението на платформата си това дружество не само свързва страни, а и че упражнява дейност на агент на недвижими имоти, без да притежава изискваната за целта професионална карта, поради което нарушава т.нар. Закон Hoguet, който се прилага във Франция по отношение на лицата, които по занятие осъществяват дейност с недвижими имоти. От своя страна Airbnb Ireland твърди, че посочената правна уредба при всички случаи противоречи на Директива 2000/31.

Първо, по поставения му въпрос за квалификацията на услугата, която предоставя Airbnb Ireland, Съдът припомня, като се позовава на решение *Asociación Profesional Elite Taxi*¹³⁹, че ако дадена посредническа услуга отговаря на условията по член 1, параграф 1, буква б) от Директива 2015/1535¹⁴⁰, към който препраща член 2, буква а) от Директива 2000/31, тя принципно представлява „услуга на информационното общество“, различна от свързаната с нея последваща услуга. Това обаче не е така, ако се окаже, че посредническата услуга е неразделна част от една обща услуга, чийто главен компонент е услуга с различна правна квалификация.

В случая Съдът приема, че посредническа услуга като предоставяната от Airbnb Ireland отговаря на споменатите условия, като естеството на връзките между посредническата услуга и услугата по настаняване не дава основание за отхвърляне както на квалификацията „услуга на информационното общество“ за посредническата услуга, така и следователно на приложимостта спрямо нея на Директива 2000/31.

За да подчертае, че такава посредническа услуга е делима от свързаната с нея услуга по настаняване, Съдът отбелязва, на първо място, че с нея не се цели само настаняване, а че по същество представлява предоставяне на инструмент за представяне и за търсене на отдавани под наем помещения, който улеснява сключването в бъдеще на договори за наем. Поради това за такъв вид услуга не може да се приеме, че само съпътства общата услуга по настаняване. На второ място, Съдът подчертава, че посредническа услуга като тази на Airbnb Ireland съвсем не е абсолютно необходима за предоставянето на услуги по настаняване, тъй като наемателите и наемодателите разполагат за целта с много други, съществуващи понякога от доста време способности. На трето и последно място, Съдът отбелязва, че от съдържащите се в преписката по делото материали не се установява Airbnb да определя по какъвто и да било начин размера или максималния размер на исканите от използващите платформата му наемодатели наемни цени.

¹³⁹ Решение от 20 декември 2017 г., *Asociación Profesional Elite Taxi* (C-434/15, [EU:C:2017:981](#), т. 40).

¹⁴⁰ Директива (ЕС) 2015/1535 на Европейския парламент и на Съвета от 9 септември 2015 година, установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите регламенти и правила относно услугите на информационното общество (ОВ L 241, 2015 г., стр. 1).

Съдът уточнява също и че така направената констатация не би могла да се постави под въпрос предвид другите предлагани от Airbnb Ireland услуги, тъй като те са само съпътстващи предоставяната от това дружество посредническа услуга. Освен това Съдът посочва, че за разлика от посредническите услуги, които се разглеждат в решения Asociación Profesional Elite Taxi и Uber France¹⁴¹, нито посредническата услуга, нито другите съпътстващи я услуги на Airbnb Ireland позволяват да се установи решаващо влияние на това дружество върху свързаните с дейността му услуги по настаняване, що се отнася както до определянето на исканите наемни цени, така и до подбора на наемодателите или на предлаганите за отдаване под наем на платформата му помещения.

Второ, Съдът разглежда въпроса дали в спора по главното производство Airbnb Ireland може да възрази срещу прилагането спрямо него на правна уредба като Закона Huguet поради това, че Франция не е отправила уведомление за този закон в съответствие с член 3, параграф 4, буква б), второ тире от Директива 2000/31. В това отношение Съдът отбелязва, че фактът, че посоченият закон предхожда влизането в сила на Директива 2000/31, не може да има за последица освобождаване на Френската република от задължението ѝ за уведомяване. По-нататък, като се основава на съображенията в решение CIA Security International¹⁴², Съдът приема, че това задължение представлява съществено процесуално изискване и че следва да му се признае директен ефект. С оглед на това Съдът стига до заключението, че частноправен субект може да се позове на неспазването от държава членка на задължението за отправяне на уведомление за такава мярка не само в насочено срещу него наказателно производство, но и в производство по искане за обезщетение, предявено от друг, конституиран като граждански ищец частноправен субект.

Решение от 9 ноември 2023 г., Google Ireland и др. (C-376/22, [EU:C:2023:835](#))

Google Ireland Limited, Meta Platforms Ireland Limited и Tik Tok Technology Limited са установени в Ирландия дружества, които предоставят по-специално в Австрия услуги на комуникационни платформи.

С решенията си, приети през 2021 г., Kommunikationsbehörde Austria (KommAustria) (Австрийски регулаторен орган в областта на комуникациите) установява, че за трите посочени по-горе дружества се прилага австрийското законодателство¹⁴³.

Като считат, че този австрийски закон, който налага на доставчиците на комуникационни платформи, независимо дали са установени в Австрия или другаде, набор от задължения за контрол и за уведомяване за предполагаемо

¹⁴¹ Решение от 10 април 2018 г., Uber France (C-320/16, [EU:C:2018:221](#)).

¹⁴² Решение от 30 април 1996 г., CIA Security International (C-194/94, [EU:C:1996:172](#)).

¹⁴³ А именно Bundesgesetz über Maßnahmen zum Schutz der Nutzer auf Kommunikationsplattformen (Kommunikationsplattformen-Gesetz) (Федерален закон за мерките за защита на ползвателите на комуникационни платформи) (BGBl. I, 151/2020).

незаконно съдържание, не е приложим спрямо тях, посочените дружества обжалват решенията на KommAustria. Жалбите са отхвърлени на първа инстанция.

След отхвърлянето на жалбите им дружествата подават ревизионни жалби пред Verwaltungsgerichtshof (Върховен административен съд, Австрия). В подкрепа на тези жалби те изтъкват по-специално, че въведените с австрийския закон задължения са непропорционални и несъвместими със свободното движение на услуги на информационното общество и с предвидения в Директивата за електронната търговия¹⁴⁴ принцип на контрол върху тези услуги от държавата членка на произход, или иначе казано, от държавата, на чиято територия е установен доставчикът на услуги.

Тъй като има съмнения относно съвместимостта на австрийското законодателство и на задълженията, които то налага на доставчиците на услуги, с Директивата за електронната търговия, която предвижда възможността държава членка, различна от държавата членка на произход, при определени условия да дерогира принципа на свободно движение на услуги на информационното общество, австрийският върховен административен съд отправя преюдициално запитване до Съда за тълкуването на тази директива.

В решението си Съдът се произнася по въпроса дали държава членка по местоназначение на услуги на информационното общество може да дерогира свободното движение на тези услуги, като приеме не само индивидуални и конкретни мерки, но и общи и абстрактни мерки, отнасящи се до определена конкретна категория услуги, и дали тези мерки могат да попаднат в обхвата на понятието „мерки, предприети срещу дадена услуга на информационното общество“ по смисъла на Директивата за електронната търговия¹⁴⁵.

Най-напред, Съдът отбелязва, че съгласно текста на Директивата за електронната търговия възможността за дерогиране на принципа на свободно движение на услуги на информационното общество се отнася до „дадена услуга на информационното общество“. В този контекст употребата на думата „дадена“ показва, че така посочената услуга трябва да се разбира като индивидуализирана услуга. Следователно държавите членки не могат да приемат общи и абстрактни мерки, които се отнасят до общо определена категория услуги на информационното общество и се прилагат без разлика към всички доставчици на тази категория услуги.

Тази преценка не се поставя под въпрос от факта, че Директивата за електронната търговия използва понятието „мерки“. Всъщност, като използва такъв широк и общ термин, законодателят на Европейския съюз оставя на преценката на

¹⁴⁴ Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (ОВ L 178, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257) (наричана по-нататък „Директивата за електронната търговия“).

¹⁴⁵ Член 3, параграф 4 от Директивата за електронната търговия.

държавите членки естеството и формата на мерките, които могат да приемат, за да дерогират принципа на свободно движение на услуги на информационното общество. Използването на такъв термин обаче по никакъв начин не предопределя вида и материалното съдържание на тези мерки.

По-нататък, Съдът отбелязва, че това езиково тълкуване се потвърждава от контекстуалния анализ на Директивата за електронната търговия.

Всъщност възможността за дерогиране на принципа на свободно движение на услуги на информационното общество е подчинена на условието държавата членка по местоназначение на тези услуги да поиска предварително от държавата членка на произхода на услугите да предприеме мерки¹⁴⁶, което предполага, че е възможно да се идентифицират доставчиците и следователно съответните държави членки. Ако обаче държавите членки могат да ограничават свободното движение на такива услуги посредством общи и абстрактни мерки, които се прилагат без разлика към всички доставчици на определена категория такива услуги, това идентифициране би било, ако не невъзможно, то най-малкото прекомерно трудно, вследствие на което държавите членки не биха могли да спазят такова условие.

Накрая, Съдът подчертава, че Директивата за електронната търговия се основава на прилагането на принципа на контрол в държавата членка на произход и на принципа на взаимно признаване, поради което в рамките на координираната област¹⁴⁷ услугите на информационното общество се регулират само в държавата членка, на чиято територия са установени доставчиците на тези услуги. Ако обаче на държавите членки по местоназначение се разреши да приемат общи и абстрактни мерки, които се прилагат без разлика към всеки доставчик на дадена категория услуги, независимо дали е установен в последната държава членка, принципът на контрол в държавата членка на произход би бил поставен под въпрос. Въсъщност този принцип води до разпределяне на регулаторните правомощия между държавата членка на произход и държавата членка по местоназначение. Разрешаването обаче на последната държава да приема такива мерки би представлявало изземване на регулаторните правомощия на държавата членка на произход и би довело до подчиняване на тези доставчици както на законодателството на тази държава, така и на законодателството на държавата членка или държавите членки по местоназначение. Поставянето под въпрос на този принцип би засегнало системата и целите на Директивата за електронната търговия. Освен това, ако се позволи на държавата членка по местоназначение да приема такива мерки, това би подкопало взаимното доверие между държавите членки и би било в противоречие с принципа на взаимно признаване.

¹⁴⁶ Член 3, параграф 4, буква б) от Директивата за електронната търговия.

¹⁴⁷ По смисъла на член 2, буква з) от Директивата за електронната търговия.

Съдът посочва също, че целта на Директивата за електронната търговия е да премахне правните бариери за нормалното функциониране на вътрешния пазар, които са резултат от различията в законодателството и от правната несигурност относно приложимите към тези услуги национални режими. Възможността за приемане на посочените по-горе мерки обаче в крайна сметка би означавала да се подчинят съответните доставчици на услуги на различни законодателства и следователно да се въведат отново правните бариери пред свободното предоставяне на услуги, които тази директива цели да премахне.

Така Съдът стига до извода, че общи и абстрактни мерки, които се отнасят до общо определена категория услуги на информационното общество и се прилагат без разлика към всички доставчици на тази категория услуги, не попадат в обхвата на понятието „мерки, предприети срещу дадена услуга на информационното общество“ по смисъла на Директивата за електронната търговия.

7. ДДС

Решения от 5 март 2015 г., Комисия/Франция (C-479/13, [EU:C:2015:141](#)) и Комисия/Люксембург (C-502/13, [EU:C:2015:143](#))

Във Франция и Люксембург доставката на електронни книги се облага с данък върху добавената стойност (ДДС) с намалена ставка. Така от 1 януари 2012 г. Франция и Люксембург прилагат ставка на ДДС в размер съответно на 5,5 % и 3 % за доставката на електронни (или дигитални) книги.

Разглежданите по делата електронни книги обхващат книгите в електронен формат, доставяни възмездно чрез изтегляне или излъчване в реално време („streaming“) от уебсайт, за да бъдат разглеждани на компютър, смартфон, четец за електронни книги или каквато и да е друга четяща система. Европейската комисия иска от Съда да установи, че като прилагат намалена ставка на ДДС за доставките на електронни книги, Франция и Люксембург не изпълняват задълженията си по Директивата за ДДС¹⁴⁸.

Съдът постановява, че държава членка, която прилага намалена ставка на ДДС за доставките на дигитални или електронни книги, не изпълнява задълженията си по членове 96 и 98 от Директива 2006/112/ЕО и Регламент (ЕС) № 282/2011¹⁴⁹.

¹⁴⁸ Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 347, 2006 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 3, стр. 7, и поправки в ОВ L 74, 2011 г., стр. 3, ОВ L 249, 2012 г., стр. 15, ОВ L 323, 2015 г., стр. 31 и ОВ L 146, 2021 г., стр. 78).

¹⁴⁹ Регламент за изпълнение (ЕС) № 282/2011 на Съвета от 15 март 2011 година за установяване на мерки за прилагане на Директива 2006/112/ЕО относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 77, 2011 г., стр. 1, и поправка в ОВ L 178, 2022 г., стр. 61).

Всъщност от текста на точка 6 от приложение III към Директива 2006/112/ЕО следва, че намалената ставка на ДДС е приложима към доставката на книги върху физически носител. Макар електронната книга да се нуждае от физически носител, като например компютър, за да бъде прочетена, такъв носител не е включен в доставката на електронните книги. Освен това, както следва от член 98, параграф 2, втора алинея от тази директива, законодателят на Съюза е решил да изключи всяка възможност за прилагане на намалена ставка на ДДС за услугите, извършвани по електронен път. Доставката на електронни книги обаче представлява такава услуга, след като не може да се разглежда като доставка на стоки по смисъла на член 14, параграф 1 от посочената директива поради невъзможността електронната книга да се квалифицира като материална вещ. Същевременно доставката на електронни книги отговаря на определението за услуги, извършвани по електронен път, което се съдържа в член 7, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 282/2011.

Това тълкуване не се поставя под въпрос от принципа на данъчна неутралност, защото този принцип не позволява да се разшири приложното поле на намалените ставки на ДДС при липсата на недвусмислена разпоредба.

Решение от 7 март 2017 г. (голям съст ав), RPO (C-390/15, [EU:C:2017:174](#))

В съответствие с Директивата за ДДС¹⁵⁰ държавите членки могат да прилагат намалена ставка на ДДС за печатни публикации, например книги, вестници и периодика. За сметка на това електронните публикации подлежат на облагане с ДДС по стандартната ставка с изключение на електронните книги, доставяни на физически носител (например компакт-диск). Сезиран от полския омбудсман, Trybunał Konstytucyjny (Конституционен съд, Полша) изпитва съмнения относно действителността на тази разлика в данъчното облагане. Той се обръща към Съда със запитване, от една страна, дали тази разлика в данъчното облагане е съвместима с принципа на равно третиране, и от друга страна, дали Европейският парламент е участвал в достатъчна степен в законодателния процес.

Според Съда задължението за консултиране с Парламента в хода на законодателната процедура в предвидените в Договора случаи предполага той да бъде консултиран отново, когато окончателно приетият текст като цяло се различава по самата си същност от този, по който вече е извършена консултация с Парламента, освен ако измененията по същество съответстват на желание, изразено от самия Парламент.

¹⁵⁰ Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 347, 2006 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 3, стр. 7, и поправки в ОВ L 74, 2011 г., стр. 3, ОВ L 249, 2012 г., стр. 15, ОВ L 323, 2015 г., стр. 31 и ОВ L 146, 2021 г., стр. 78), в редакцията съгласно Директива 2009/47/ЕО на Съвета от 5 май 2009 година за изменение на Директива 2006/112/ЕО по отношение на намалените ставки на данъка върху добавената стойност (ОВ L 116, 2009 г., стр. 18).

Следва да се констатира, че текстът на точка 6 от приложение III към изменената Директива 2006/112/ЕО е просто редакционно опростяване на текста от предложението за директива, чиято същност е запазена изцяло.

Освен това при разглеждането на преюдициалните въпроси не се установяват никакви обстоятелства, които да засягат валидността на точка 6 от приложение III към Директива 2006/112/ЕО или на член 98, параграф 2 от тази директива във връзка с точка 6 от приложение III към нея.

Следва да се констатира, че при доставката на електронни книги на всякакъв физически носител, от една страна, и при тяхната доставка по електронен път, от друга страна, са налице сходни положения. Следва да се приеме, че тези разпоредби установяват различно третиране по отношение на две положения, които са сходни от гледна точка на целта, преследвана от законодателя на Съюза. Принципът на равно третиране не е нарушен, ако при констатирана разлика в третирането същата е надлежно обоснована. Тя е обоснована, когато има отношение към законно допустима цел, преследвана с мярката, от която произтича разликата в третирането, и е пропорционална на тази цел.

Разбира се, в този контекст при приемането на данъчна мярка законодателят на Съюза трябва да направи политически, икономически и социален избор и да степенува противоречиви интереси или да извърши сложни преценки. Ето защо във връзка с това следва да му се признае широко право на преценка, така че съдебният контрол трябва да се свежда до проверка за наличие на явна грешка. Всъщност от обясненията на Съвета и Комисията следва, че е счетено за необходимо за предоставяните по електронен път услуги да бъдат предвидени ясни, прости и еднообразни правила, така че ставката на ДДС, приложима към тези услуги, да може да бъде определена със сигурност, с което да се улеснят плащането на този данък от данъчнозадължените лица и събирането му от националните данъчни администрации. В това отношение възможността да се прилага намалена ставка на ДДС по отношение на доставката на електронни книги по електронен път би засегнало цялостната съгласуваност на мярката, която законодателят на Съюза е пожелал да въведе.

СЪД
НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Дирекция „Изследвания и документация“

юли 2024 г.